

Speciale 2016
Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Aalborg Universitet

Problemforståelser og børnesynets indvirkning på indsatsen

En kvalitativ undersøgelse af socialrådgivernes socialfaglige vurderinger i arbejdet med udsatte familier.

Udarbejdet af: Silvia Johanne Heimro Hansen

Student-nr.: 20141176

Vejleder: Mie Engen

Antal anslag: 236.772

Til aflevering: August 2016

Jeg vil rette en stor tak til Syddjurs Kommunes Familieafdeling, der har givet mig tilladelse og mulighed for at skrive dette specialet med udgangspunkt i deres institution. Jeg vil takke informanterne for den tillid de har vist mig, ved at give mig indblik i deres arbejde, og for deres afgørende bidrag.

Derudover skal rettes en stor tak til min vejleder, Mie Engen, for god og konstruktiv vejledning, som har hjulpet mig gennem processen med specialet med uvurderlige råd og støtte.

Silvia J. Heimro Hansen

Aarhus, Juli 2017

Abstract

The pivot of this thesis is, the social-workers perceptions and considerations, in the work with vulnerable children, adolescents and their families, in a family-municipality in Denmark. The area has had interest, from both politicians and researchers, where they have tried to establish, what perceptions social workers base their judgments on. The reason here is based on the fact that research has shown, that social workers understand, both the problems and the effort, different. In order to reduce this gap, there have been established methods to streamline this work, so that the principal of equality can be maintained.

On this basis, the aim of this thesis is to study which views and understanding of vulnerable children, adolescents and their families, social workers have, and what it will mean for the effort of help. This is interpreted using a hermeneutic theory as science method. To investigate this subject, both qualitative observations and semi-structured interviews have been employed in this thesis. I have observed two meetings, where social worker discusses actual cases concerning the vulnerable families. In addition hereby, I have based the analysis on three semi-structured interview with social workers, which in their every daily is working with vulnerable families.

The conceptual framework for this study is on the basis of Peter Høilund and Søren Juuls theory about judgement in the social work. In addition, litterateur concerning categorization and views on children has been included.

The analysis is divided into two parts. The first part includes the social workers understanding of the vulnerable children, adolescents and their families problems. Based on categorization, there will be identified different forms for categories, in order to understand the social workers perceptions of the vulnerable family's problems. The second part of the present study is to explore the social workers view of the vulnerable families. For this purpose, Karin Kildedals litterateur on views on humans is used.

An important outline the study reveals is the social workers has an individualizing glance, in their perception of the problem. The analysis indicates that the social workers

mainly focus on two positions in their perception of the problem; children's behaviour and relationship between parents and child.

There is an environment where the social workers understanding of the problem often is on the basis of more than one category.

Furthermore, it is seen from the analysis that views on the vulnerable families, in the same way as their perception of the problems, primarily are based on individual-oriented views. It can be assumed to have an impact on the effort, in the form of either to be targeted directly to the parent or the child. Overall, it appears that the efforts granted to the vulnerable families will be anchored in many conditions.

Thus, the core of the holistic approach can thereby be criticized, and if it really is a holistic approach in the social work with the vulnerable families.

Indholdsfortegnelse

1.0 Indledning	4
2.0 Problemfelt	6
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme.....	6
2.2 Barnets rettigheder	8
2.3 Børnesyn.....	10
2.4 Socialrådgiverens videns-grundlag.....	11
2.5 Vurderinger og udfordringer i børnesager	13
2.6 Faglighed og tværfaglighed	14
2.7 Socialfaglighed og kvalitet i vurderingerne	15
2.8 Læservejledning.....	15
2.9 Afgræsning.....	16
2.10 Begrebsdefinitioner	16
2.10.1 Socialt arbejde.....	16
2.10.2 Socialrådgiver.....	17
2.11 Problemformulering.....	17
3.0 Videnskabsteoretisk fundament	17
3.1 Forskningstype.....	18
3.2 Hermeneutik	18
3.3 Kritisk hermeneutik.....	21
3.4 Det normative ideal	22
4.0 Metodisk og empirisk ramme	24
4.1 Forskningsdesign	25
4.2 Observation	26
4.2.1 Observationsprocedure	27
4.2.2 Observation af gruppemødet, ”styrket indsats”	29
4.2.3 Observation af intern visitation	29
4.3 Det kvalitative interview	30
4.3.1 Interviewprocedure	32
4.3.2 Udvælgelse af informanter	33
4.3.3 Præsentation af informanter	33
4.4 Ethiske overvejelser.....	34
4.5 Analysestrategi.....	35

4.5.1 Metodologisk individualisme	35
4.5.2 Den analytiske proces.....	35
4.5.3 Databearbejdning	37
4.5.4 Meningsfortolkning	37
4.5.5 Fortolkningskontekst.....	38
4.6 Kvalitet og kvalitetssikring.....	39
5.0 Teoretisk fundament	41
5.1 Dømmekraft i det sociale arbejde.....	41
5.1.1 Common sense.....	43
5.1.2 Fortrolighedskundskab i det sociale arbejde	44
5.1.3 Normsystemer - Kampe om dømmekraften	45
5.2 Menneskesyn	46
5.3 Kategorisering.....	48
6.0 Præsentation af Syddjurs Kommune	49
7.0 Analysen	51
7.1 Præsentation af empirien.....	52
7.1.1 Observation af gruppemødet.....	52
7.1.2 Observation af visitationsmødet.....	54
7.1.3 Præsentation af empiri	54
7.2 Delanalyse 1 – Forståelser.....	56
7.2.1 Socialrådgivernes forståelse af bekymring for barnet.....	57
7.2.2 Barnets adfærd og familieforhold som markører i forhold til forståelsen.....	58
7.2.3 Diagnosticering.....	60
7.2.4 Forståelsen af familien som problem	64
7.2.5 Forståelsen af de ressourcetsvage forældre.....	65
7.2.6 Manglende undersøgelse	68
7.2.7 Løsningsorienteret tilgang til problemet.....	70
7.2.8 Forståelsen af børn med traumer.....	72
7.2.9 Konklusion på delanalyse 1	73
7.3 Delanalyse 2 – Børnesyn	74
7.3.1 Synet på relation mellem omsorgsperson og barn	74
7.3.2 Synet på barnets modstandskraft og sårbarhed	77
7.3.3 Synet på forældrene	80
7.3.4 Syn på inddragelse af barnet	82

7.3.5 Synet på udefrakommende begivenheder	85
7.3.6 Synet på de institutionelle rammer	85
7.3.7 Konklusion på delanalyse 2	88
7.4 Diskussion.....	89
8.0 Konklusion.....	93
9.0 Litteraturliste	96
10.0 Bilagsoversigt.....	101

1.0 Indledning

I det sociale arbejdet med udsatte børn og unge, hviler mange opgaver på det faglige skøn. Til trods for at området er reguleret gennem lovgivning, kan den ikke tage højde for helt konkret, hvad det vil sige, at et barn er socialt udsat, og hvilke tiltag der skal sættes ind. Der er i de senere år kommet flere krav til de procedurer der indgår i de socialfaglige vurderinger med udsatte børn (fx gennem Lov om Social Service), men til sidst, er det socialrådgivers vurderinger, der udgør afgørelsens karakter (Egelund, 2004, s. 80). Det er med andre ord, socialrådgivers forståelse af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, der danner grundlaget for den fremtidige indsats.

Det er et område af kompleks karakter, ikke alene med afsæt i problemerne de udsatte børn, unge og deres familier har, men også vedrørende målet om, at finde den mest velegnede indsats, til at håndtere eller mildne konsekvenserne for de mest udsatte børn og unge (Færch & Munch, 2005, s. 5-6).

Dette speciale, omhandler de socialfaglige overvejelser som socialrådgivere bygger deres vurderinger på, i arbejdet med udsatte børn, unge og deres familier. Jeg undersøger, hvilke syn og forståelser socialrådgiverne har på de udsatte familiers problemer, og hvilken betydning det kan have for den aktuelle indsats der iværksættes. Socialrådgiveres vurderinger af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, vil rumme faktorer af forskellig art, i form af deres teoretiske tilgang til problemet, erfaringer og personlige holdninger og værdier. Disse udgør socialrådgiverens vidensgrundlag (Skytte, 2013, s. 163), og har gjort dem til vigtige aktører inden for det sociale arbejde med udsatte børn, unge og deres familier, hvorpå der også har været stor forskningsmæssig interesse. Med andre ord, er det mange betragtninger der indgår i socialrådgivernes vurderinger.

I forlængelse af ovenstående betragtninger, udspringer også inspiration til nærværende speciale, fra mit praktikophold på kandidatuddannelsen, hvor jeg var i praktik i Syddjurs Kommune i efteråret 2015. Socialrådgivernes forskellige problemforståelser, kom særlig til udtryk til et kursus jeg deltog på, vedrørende Familieafdelingens nye Beredskabsplan i forhold til vold og seksuelle overgreb mod børn og unge. Baseret på små cases, skulle socialrådgiverne hver især, definere hvorvidt de ville karakterisere casene som vold eller ikke. Casene var varierende i deres udformning, hvor både fysisk og psykisk vold var repræsenteret. Problemforståelsen i

relation til hvad barnet/den unges risikofaktor var, for at casene skulle klassificeres som vold, blev opfattet meget forskelligt. Der var inden for gruppen af socialrådgiverne store variationer i forståelserne omkring hvad socialrådgiverne defineret som vold. Det vil med andre ord sige, at det kan antages at være tilsvarende store variationer i den eventuelle pågældende indsats. Problematikken angående forskellige problemforståelser, bliver endvidere bekræftet i rapporten "*Styring i Familieafdelingen*", som den pågældende kommune fik udarbejdet i 2010.

Baggrunden for rapporten var, at ledelsen i kommunen havde svært ved at finde sammenhæng mellem forbrug og budget (Syddjurs, 2012, s. 1-2), og derfor ville de have lavet en analyse af den økonomiske styring i kommunen. Et fund der fremkom af rapporten var, at "*Sagsbehandlingen er individuelt præget til et niveau, der i nogen udstrækning sandsynliggør, at et givet resultat kan være afhængigt af, hvem der er sagsbehandler*" (Ibid. s. 30). Videre hentyder rapporten til, at den overdrevne individualitet blandt andet kan begrundes i forskellige syn på faglighed og forskellige holdninger.

På baggrund af rapporten, kan det antages at hverken problemopfattelsen eller indsatsen bliver vurderet ens af socialrådgiverne. Ensartethed er ikke et kriterium i sig selv i socialt arbejde med udsatte familier, men det er interessant at undersøge hvordan socialrådgivere forstår de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, med afsæt i at deres problemforståelser er så divergerende. De socialfaglige vurderinger, vil udspringe fra socialrådgivers værdier og holdninger, lige så vel som deres erfaringer og faglighed.

Ovenstående betragtninger har gjort mig opmærksom og bevidst omkring problematikken vedrørende socialrådgiveres forskellig problemforståelser, hvilket kan resultere i forskellige indsatser.

Jeg har altså selv erfaret, at der findes forskellige opfattelser af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer blandt socialrådgivere, som også bliver bekræftet af forskningsbaseret viden, hvilket vil blive uddybet yderligere, i problemfeltet.

På den baggrund, synes jeg det er interessant at undersøge hvad det er, der kan være medvirkende faktorer for hvordan socialrådgivere opfatter de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, og endvidere hvilke konsekvenser det kan få for indsatsen.

De socialfaglige vurderinger, som danner grundlag for forståelsen af problemet, og den efterfølgende indsats der skal rettes mod barnet, vil være specialets omdrejningspunkt. Specialet skrives i forlængelse heraf, hvor det vil være vigtig at få indsigt i hvordan socialrådgivere forstår og vurderer barnets problemer, hvilke syn på den udsatte familie det giver udtryk for, og hvilken betydning det vil få for udformningen af hjælpen.

I næste kapitel vil de faktorer, der vil være medvirkende til, at rammesætte det sociale arbejdet med udsatte børn, unge og deres familier, gennemgås. Kapitlet vil blandt andet indeholde de lovgivningsmæssige rammer, børnesyn, socialrådgivernes videns-grundlag og vurderinger. Der bliver eksemplificeret med to forskningsbaserede resultater, der omhandler socialrådgivernes vurderinger i sager med udsatte familier. Det er min antagelse, at disse faktorer vil, i et eller anden omfang, være medvirkende for socialrådgivernes problemforståelse og det syn de udviser til den udsatte familie, og derved også den efterfølgende indsats.

2.0 Problemfelt

2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

For at socialrådgiverne skal være i stand til, at redegøre for de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, vil det være centralt at danne sig viden omkring de rammer og regler, som er et vilkår i det sociale arbejdet med udsatte børn og unge. Det kan antages at disse vil, både bevidst og ubevidst, påvirke vurderingerne i arbejdet med de udsatte familier. De lovgivningsmæssige betragtninger udgør rammen omkring hvad socialrådgiverne kan tænke og handle i. På den ene side kan de være begrænsende i forhold til de socialfaglige vurderinger, fordi der indgår nogle helt specifikke rammer der kan indskrænke måden at arbejde på. På den anden side, kan de være med til at de socialfaglige vurderingerne bliver mere præcise og skærpede, netop fordi man har nogle specifikke metoder at arbejde efter. De lovgivningsmæssige rammer er et vilkår for det sociale arbejdet, og udgør en del af socialrådgivernes råderum ift. hvad de kan foranstalte, og de vil derved også være en del af den samlede faglige vurdering.

Barnets reform er styringsrammen inden for arbejdet med udsatte børn og unge og deres familier, og trådte i kraft den 1. januar 2011 (Socialstyrelsen, 2012, s. 7).

Baggrunden for Barnets reform var, at fremme tryghed i opvæksten, fremme børn og

unges rettigheder, fremme den tidlige indsats og fremme kvalitet i indsatsen (Ibid. s. 7). Formålet med reformen var *"at skabe de bedst mulige rammer for en bedre og mere målrettet indsats over for udsatte børn og deres familier"* (Ibid. s. 11).

Gennem børnefaglige undersøgelser, udarbejdelse af handleplaner og modeller som Integrated Childrens System (ICS)¹, skal der sikres en ensartethed og systematik i sagsbehandlingen og mindske risikoen for vilkårlighed (ICS –metoden er dog ikke lovbestemt). Sammenfattende kan man sige, at de lovgivningsmæssige rammer lægger op til en helt konkret måde at arbejde med udsatte børn, unge og deres familier på, og det er min pointe, at de vil være styrende for den måde hvorpå socialrådgiverne forstår de udsatte familier. Det ses blandt andet i Servicelovens § 50, stk. 3, hvor barnet eller den unge skal høres i egen sag (retsinformation, 2016). Det fordrer en særlig form for forståelse til de udsatte børn og unge, og vil have en afgørende betydning i forhold til den indsats der iværksættes. Principielt, kan det betyde, om barnets problemer ses i relation til barnet eller i relation til de voksne (Bülow & Henriksen, 2015, s. 39).

Medarbejdere på børn og unge området, har udtrykt bekymring over for udviklingen omkring et mere ensrettet arbejde, og frygter at deres autonomi og frihed til at vælge den indsats de mener er den bedste, vil indskrænkes (Socialstyrelsen, 2012, s. 293). De lovgivningsmæssige rammer og de metoder der bruges i arbejdet med de udsatte børn og unge, vil med andre ord være en medvirkende faktor i forhold til hvilken indsats det konkrete barn/unge vil få.

Betragtninger omkring at socialfaglige vurderinger i sammenfaldende sager er mest mulig ensartet begrundet, gennem en form for systematik (særlige metoder), går hånd i hånd med tanken omkring ligestillingsprincippet, som er et grundprincip i retssikkerhedsbegrebet. Et princip der ikke er nedskrevet i en lov, men følger en uskrevet ret. I retssikkerhedsvejledningen lyder det som følger; *"443. Efter det forvaltningsretlige lighedsprincip er myndigheden forpligtet til at behandle ensartede tilfælde ens. Der skal derfor være saglige grunde for at gøre forskel. Ligheds- princippet har således tæt sammenhæng med princippet om saglig forvaltning som udgangspunkt for en vurdering af, om en forskelsbehandling er sagligt begrundet (...)"*. (socialjura, 2015). Ligestillingsprincippet skal sørge for at borgere med samme type problematikker bliver behandlet ens, og dermed hindre tilfældighed i sagsbehandlingen, altså at der opstår

---

¹ ICS-metoden understøtter sagsbehandlerne i at udarbejde systematiske faglige beskrivelser af børn og unges behov ud fra teoretisk forankrede socialfaglige refleksioner og analyser (Socialstyrelsen, 2015).

forskelle der ikke har nogen saglig begrundelse (socialjura, 2015). Som vi så i kapitel 1.0, og som vi skal se senere i kapitel 2.5, er det altså ikke tilfælde i den pågældende kommune hvor jeg var i praktik, hvor resultaterne af rapporten hentydede til en praksisform, der var forankret i en meget individuel sagsbehandling, der i nogen udstrækning kunne betyde at indsatsen til det udsatte barn/unge ville afhænge af hvem der behandlede sagen. Det er altså min pointe, at lovgivningen på den ene side opfordrer til en praksis hvor det sociale arbejdet for bestemte grupper på den ene side skal ensrettes, samtidig med at det på den anden side skal være rum for det faglige skøn, som fx ses i Servicelovens § 1, stk. 3, *"Hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger(...)"*.

(Retsinformation, 2016).

Opsamlende kan man sige, at de lovgivningsmæssige rammer, er en medvirkende faktor for socialrådgivers opfattelse af barnet/den unge/familiens problem, og loven fordrer et særligt syn på børn, som fremmes i FN's Børnekonvention. Dette vil blive omtalt i næste afsnit.

2.2 Barnets rettigheder

Som vi så i kapitel 2.1, er de lovgivningsmæssige rammer, et vilkår i det sociale arbejdet med de udsatte børn, unge og deres familier. Barnets rettigheder er forankret i de lovgivningsmæssige rammer, og udspringer fra FN's konvention om barnets rettigheder fra 1989. Et bærende fundament i konventionen, er synet på børn som kompetente ligeværdige individer (denstoredanske, 2016). I Børnekonventionens artikel 3 lyder det, at barnets interesse skal sikres når der skal træffes beslutninger, og at alle beslutninger skal træffes ud fra et standpunkt for hvad der er bedst for barnet (boerneradet, 2016). I artikel 12 i Børnekonventionen erklæres også barnets ret til at udtrykke deres meninger. Det genspejler sig således også både i Serviceloven (retsinformation, 2016) og Barnets Reform, hvor inddragelse er et centralt element i forhold til barnets rettigheder. Retten til at blive inddraget i egen sag og retten til at blive hørt gennem børnesamtalen, er vigtige redskaber for at sikre børnenes interesse (Socialstyrelsen, 2012). Efter Servicelovens § 48 skal der, inden myndigheden træffer afgørelser om foranstaltninger for barnet, finde en samtale sted. Kun i særegne tilfælde hvor det vurderes at barnet eller den unge ikke er moden nok, eller at sagens karakter taler imod at samtalen foretages, kan samtalen undlades. Dersom det sker, skal barnets holdning til den

eventuelle foranstaltning søges inddraget (Socialstyrelsen, 2012, s. 21).

Sammenfattende kan man sige, at inddragelse af barnet, er et vilkår i socialrådgivernes arbejde med udsatte børn og unge. Børnesamtalen er en kilde til viden omkring barnet, der skal udgøre en del af de overordnede socialfaglige vurderinger. Kort sagt, kan det være af afgørende betydning, at barnet/den unge i et eller andet omfang er inddraget, for det vil være med til at præge den måde socialrådgiveren forstår barnets problemer på, og den indsats der skal sættes i værk.

Til trods for, at det er lovpligtigt at tale med børnene og at barnets synsvinkel og holdning skal høres inden der træffes en beslutning, viser en undersøgelse lavet af SFI at mange børn ikke inddrages i deres egen sag. Rapporten udleder at kun 20% af børnene bliver tilbudt en samtale, og konkluderer endvidere at den utilfredsstillende inddragelse af børnene, kan få konsekvenser for det forebyggende arbejde. Dette begrundes med at det er børnene som selv bedst kan give udtryk for hvordan de oplever betydningen af de risikofaktorer de udsættes for (Christensen & Egelund, 2002, s. 23). Det er altså barnet selv, der er bedst egnet til at give udtryk for de problemer de har.

Opsummerende ses det, at til trods for at loven lægger op til et bestemt børnesyn hvor barnets rettigheder skal sikres og hvor barnet skal anskues som en kompetent medborger, der skal inddrages og høres i egen sag, viser SFI-rapporten at socialrådgivers børnesyn, ikke altid samsvarer med samfundets diskurs. Hvorvidt et barn inddrages i egen sag eller ej, afhænger ikke alene af socialrådgivers børnesyn. Der kan være mange andre faktorer i spil, der gør at praksis adskiller sig fra lovgivningen. Forhold som socialrådgivers forforståelser, viden i form af teori og erfaring, kommunens praksis, tidspres, barnets alder osv. vil være med til at danne baggrund for hvorvidt et barn inddrages eller ej.

Mangel på inddragelse kan blive problematisk i de tilfælde hvor socialrådgivers "private" børnesyn er i kontrast til organisationens eller lovgivningens børnesyn, fx i de mere alvorlige sager som misbrug, hvor socialrådgiver synes det er "synd" at børnene skal udtale sig, og vurderer at det vil skade børnene mere end det vil gavne dem (Bo & Gehl, 2003, s. 3). Det er min pointe at det kan have betydning for problemforståelsen samt de socialfaglige vurderinger hvorvidt barnet/den unge er inddraget eller ej.

Principielt, fordi den viden socialrådgiveren anvender i sine socialfaglige vurderinger, vil afspejle mange relevante forhold, herunder også om vurderingerne er forankret og baseret på barnet/den unge, eller om de er med afsæt i barnets netværk og relevante

personer omkring barnet. Kort sagt, om barnet selv udtaler sig om problemet, eller om det er netværket rundt om barnet, der udtaler sig om problemet.

SFI-Rapportens resultater, bevidner med andre ord en praksis vedrørende inddragning, der udviser store variationer. Det interessante er ikke at der vurderes forskelligt i hvorvidt et barn inddrages eller ej, men det interessante er hvilke forståelser der ligger bag ved den beslutning. En del af forståelsen kan antages at bunde i socialrådgivernes forskellige børnesyn, som understøtter tanken om at der hverken findes en sandhed eller en endegyldig løsning. Det kan antages at socialrådgivernes børnesyn, også vil være en medvirkende faktor, i forhold til deres forståelse af de udsatte børn, unge og deres familier. Det vil blive behandlet i næste afsnit.

2.3 Børnesyn

Børnesynet har ændret sig dramatisk siden den første danske børnelov indtrådte i 1905, og det børnesyn vi har i dag er på afgørende måder anderledes end det var tidligere. Det har således sket en udvikling i børnesynet, fra et syn på børn hvor de skulle opdrages til at blive god arbejdskraft (Bryderup, 2005, s. 153), til et syn på børn som kompetente ligeværdige individer, som ikke skal opdrages, men vejledes (Ibid. s. 374). Dette børnesyn er således også et bærende fundament i FN's konvention om barnets rettigheder.

Men der findes et bredere børnesyn, end det syn som afspejles i lovgivningen, hvor fx inddragelse er centralt, og som udviser et syn på børn hvor deres rettigheder til at inddrages i egen sag, er vigtig. Børnesynet vil være vigtig at få afdækket, for på samme måde som de lovgivningsmæssige rammer vil præge den måde socialrådgivere kan tænke og handle i, vil børnesynet også være en vigtig faktor i socialrådgivers problemopfattelse og i hvilken indsats der skal iværksættes.

Forskning har peget på, at der er indbygget forskellige børnesyn i de forskellige professioner, som også er knyttet til de professionelles opgaver i forhold til børnene (Højlund, 2002, s. 155). Det er ikke alene tale om forskellige private børnesyn, men forskellige professionelle børnesyn. Ideen om at alle har det samme børnesyn er i sig selv utopi og ikke et nemt felt at nærme sig. Ikke desto mindre er det et vigtigt område, fordi et specifikt børnesyn kan være afgørende i forhold til hvordan man forstår, vurderer og agerer over for det enkelte udsatte barn.

Opsamlende kan man sige at det således er en række faktorer, både de lovgivningsmæssige rammer og det aktuelle børnesyn, der vil være medvirkende til at danne en forståelse af problemet, og på den baggrund vil de være med til at udgøre socialrådgivernes vurderingsgrundlag. Dette skal dog ikke forstås som det eneste socialrådgivere bygger deres vurderinger på. Socialrådgivernes videns-grundlag vil også være en medvirkende faktor i problemforståelsen samt den pågældende indsats. Dette vil blive belyst i næste afsnit.

2.4 Socialrådgiverens videns-grundlag

Jens Guldager kategoriserer de professionelles videns-grundlag, og argumenterer for at de professionelle anskuer teoretisk viden fra to ståsteder; videnskabelig teori og erfaringsbaseret praksisteori. Det førstnævnte har udspring i uddannelsen og den viden de har indlært sig der, og den anden tilgang har sit udspring fra erfaringer som de professionelle har tilegnet sig gennem egne eller kollegaers erfaringer, refleksioner, forforståelser af klientgrupper, bestemte indsatser eller metoder som eksempelvis Urie Bronfenbrenners udviklingsteori². Grunden til, at jeg i dette speciale har udvalgt Jens Guldagers kategorisering af videns-former, er en antagelse om at socialrådgiverne benytter, i varierende grad, både viden i form af erfaringer, samt i form af teori, når de danner sig en forståelse af et problem.

Videns-grundlaget, vil være med til at præge socialrådgivernes problemforståelse. Fx gennem specielle teorier om børns udvikling og børns tilknytning, vil socialrådgiver have dannet en særlig forståelsesramme. Det er almen viden, at de professionelle i kraft af deres forskellige uddannelser trækker på forskellig viden. Det vil også gælde socialrådgiverne. Ifølge Guldager, gør det samme sig også gældende når det gælder erfaringer, og deres forskellige erfaringsgrundlag (Guldager, 2015, s. 27).

Det er således en række faktorer der vil være med til at præge den måde, hvorpå socialrådgiverne forstår de udsatte familiers problemer, og den indsats der kan imødekomme barnets behov bedst. Kort sagt, har socialrådgiverne gennem deres uddannelser, tillært sig teorier om børns udvikling og børns behov, som vil komme til at præge den måde de anskuer de udsatte børn og unge på. Endvidere vil de, gennem deres erfaringer, have tillært sig metoder og måder at forstå barnet på.

---

² En helhedsmodel til forståelse af børn problemer, hvor barnets udvikling analyseres (barnets hele livssituation) gennem fire niveauer; mikro, meso, ekso og makro.

Som argumenteret for i de tidligere afsnit, er det ikke kun gennem uddannelsen og praksiserfaring, socialrådgiverne forstår de udsatte børn og unges problemer. Hvorvidt man hører til den ene eller den anden profession og et bestemt felt, er ikke ensbetydende med at smag og behag er erstattet af faglighed (Høilund, 2000). Der vil altid være en smag tilstede, men det centrale bliver hvorledes den udfoldes. Peter Høilund argumenterer for, at det sociale arbejde generelt er kendetegnet ved en teoretisk og begrebsmæssig uklarhed, som vil få betydning for de vurderinger der laves, og som risikeres at blive erstattet af den private smag. Argumentet er blandt andet, at hvis socialrådgiverne ikke er tryk og fortrolig med det teorigrundlag som gør det praktiske arbejde forståelig, *"bliver etikken privatiseret og ender som privat sag"* (Høilund, 2000, s. 7). Den måde man som professionel handler i en given situation, er med andre ord et udtryk for etik og moral.

Høilund hævder, at der på den ene side har udviklet sig en form for negativ tilgang til teorien, og på den andre side en fokusering og centralisering på praksis (Ibid. s. 8). Det vil være vigtigt at få afdækket socialrådgivernes videns-grundlag, for mere specifikt, at finde ud af hvad deres forståelser udspringer fra.

Samlet set, kan man sige, at der i vurderinger af udsatte børn, unge og deres familier, vil være mange forhold i spil, blandt andet hvilket perspektiv socialrådgiverne bygger deres videns-grundlag på i forhold til barnets behov, barnets udvikling, forskellige teoretiske tilgange, relation til familien osv. I arbejdet med udsatte børn skal videns-grundlaget og de skønsmæssige vurderinger være faglig begrundet. "Synsninger" og fornemmelser, der ikke er faglig begrundet, vil ikke danne grundlag for gode fortolkninger. Alligevel viser undersøgelser, at det er lige netop det der sker, når der vurderes så forskelligt (dette blive uddybet i de næste to afsnit).

De professionelles egne forforståelser kan være svære at få øje på, men ikke desto mindre, er det vigtig at afdække forskellen på fornemmelser og viden der er teoretisk og saglig begrundet, frem for normative forestillinger. Det centrale er, at de bliver italesat. En bevidstgørelse af socialrådgivernes videns-grundlag og hvordan de vurderer, kan give en dybere forståelse for de forhold der er i spil i de socialfaglige vurderinger, og hvilke forståelser af de udsatte børn, unge og deres familier der lægges til grund. Det er vigtig, at alle forhold der påvirker en socialfaglig vurdering bliver italesat.

I de næste to afsnit, fremlægger jeg konkret forskning, der vedrører de socialfaglige vurderinger i arbejdet med børn og unge, hvor barnets/den unges problemer vurderes forskelligt.

2.5 Vurderinger og udfordringer i børnesager

I en undersøgelse omkring *"Tærskler for anbringelser"*, kortlagde Tine Egelund forskellige socialforvaltningers vurderinger i børnesager. Undersøgelsens hovedformål var, at finde ud af hvilke overvejelser socialrådgiver gør sig, når anbringelser ved tvang er aktuelt og de vurderer at mindre indgribende forebyggende foranstaltninger ikke er nok. Undersøgelsen viste, at forskellene er så store, ikke bare mellem kommunerne, men også inden for samme kommune, at det må antages at borgere med sammenfaldende problemer ikke bliver behandlet ens. Der vurderes meget forskelligt, både med hensyn til problemets karakter og de argumenter sagsbehandlerne anvender i deres vurderinger, men også med hensyn til hvad der bør gøres ved problemet, og om indsatsen skal være af forebyggende eller anbringende karakter (Egelund, 2002). De socialfaglige vurderinger vil have konsekvenser for det enkelte barn, og undersøgelsen fremhæver at; *"Variationerne er så store, at samme familie hos en sagsbehandler kan få bevilget "en lille sommerferie", mens der hos en anden kan blive indstillet til børn og ungeudvalget om anbringelse uden samtykke"* (Ibid., 2002, s. 31). Barnets/den unges problemer anskues med andre ord meget forskelligt, og det vil have en afgørende betydning for den indsats, der iværksættes.

Disse betragtninger er i stor kontrast til ligestillingsprincippet. Det er tale om skøn og fortolkning, og det vil derfor afhænge af personen der har foretaget fortolkningen. Det er et komplekst felt, der handler om viden og erfaring, men også om følelser og værdier (Guldager, 2015, s. 121). De professionelle vil, i deres arbejde med udsatte børn og unge, bringe deres egne forforståelser og erfaringer med i deres vurderinger af udsatte børn, og på den måde vil det spille en central rolle, hvad de socialfaglige vurderinger bunder i.

Det ses, at det sociale arbejdet med udsatte børn, unge og deres familier, på den ene side er underlagt lovmæssige vilkår. På den anden side er det samtidig underlagt et vilkår af normativ karakter, og definitionsmagten ligger hos socialrådgiver (herunder myndighed) (Skytte, 2013, s. 298). Af gode grunde, findes der ingen eksplicite eller

entydige løsninger i arbejdet med udsatte børn og unge, da problemerne ofte karakteriseres som vilde problemer (Ibid. s. 297). Desto vigtigere er det derfor, at socialrådgiveres forståelse af udsatte børn, unge og deres familiers problemer, bliver italesat, med afsæt i at deres forståelse vil danne grundlag for den indsats der iværksættes, og vil få betydning for den udsatte familier.

2.6 Faglighed og tværfaglighed

Morten Ejrnæs, har gennem hans undersøgelser omkring faglighed og tværfaglighed blandt pædagoger, sundhedsplejersker, lærere og socialrådgivere der arbejder med børn, undersøgt og belyst samarbejdet mellem professioner med forskellig faglighed (Ejrnæs, 2008, s. 13) Undersøgelsens omdrejningspunkt, vignetterne, har dannet grundlaget for at belyse hvordan de forskellige professioner ville handle i de forskellige cases (Ibid. s. 24). Ejrnæs' konkluderer med, at der er større uenigheder inden for de forskellige professioner end uden for. Samme faglige overvejelser fører ikke nødvendigvis til samme handling eller indsats. Tvært imod, viser hans undersøgelser at holdningsforskellene mellem medarbejdere inden for samme profession er så store, at det kan få konsekvenser både for det faglige og det tværfaglige samarbejde (Ibid. s, 201). Et af hans hovedpointer fra undersøgelsen er dog, at uenighed i sig selv kan være både frugtbart og lærerigt i det sociale arbejde (Ibid. s. 212).

Uenighed er et grundvilkår i det sociale arbejde (Ibid. s. 215), men når der skal træffes beslutninger skal det ske på et så kvalificeret fagligt grundlag som muligt, og der skal i sidste ende, være en eller anden form for enighed, for at der skal kunne træffes en beslutning.

Med baggrund i ovenstående, ses det, at det fortolkes og vurderes forskelligt både inden for og uden for profession.

Derved hævder jeg altså, at Ejrnæs undersøgelse både understøtter Tine Egelunds undersøgelse, Incitares rapport fra Syddjurs Kommune, samt min egen erfaring fra praktikken, hvor alle, indeholder argumenter, der vedrører socialrådgiveres forskellige problemopfattelse af udsatte børn, unge og deres familier, hvilket kan antages at give sig udslag, i den pågældende indsats.

Med disse betragtninger, skal det ikke forstås at kvaliteten i det sociale arbejde er udelukkende af relativ karakter. På den ene side, vil kvaliteten afhænge af den konkrete

sag, men på den anden side vil kvaliteten genspejle sig i den måde man arbejder med de udsatte familier på. Dette felt, vil jeg nærme mig i næste afsnit.

2.7 Socialfaglighed og kvalitet i vurderingerne

Kvalitet i socialfaglige vurderinger er ikke et område, hvor man nemt kommer til enighed. Kvalitet i sig selv, siger ikke noget om hvorvidt en vurdering er god eller dårlig, og det vil være forskelligt, afhængig af hvem der definerer det. Jeg læner mig op ad Karin Kildedals definition, som jeg finder særlig relevant i forhold til det, som nærværende speciale skal undersøge. Kildedal definerer kvalitet som følgende; *"Kvalitet er ikke noget entydigt, men noget man kan være uenig om. Et slags mødested, man kan diskutere ud fra, og som også derfor kun giver mening, hvis man hele tiden gør sig klart, hvilken synsvinkel man evaluerer ud fra: er det ledelsens, brugerens eller fx et retslig synspunkt"* (Kildedal, 2008, s. 180). I det sociale arbejde med udsatte børn, unge og deres familier, kan det være svært at evaluere kvaliteten. Grunden er blandt andet, at det er flere parter involveret, det kan ofte være en skæv magtbalance socialrådgiver skal sondre mellem som besiddere af myndighedsrollen, og det er ikke altid de ser ens på hverken problemet eller løsningen (som det ses af problemfeltet). Ikke desto mindre, er det nødvendig at arbejde med mulige måder at evaluere kvalitet i socialt arbejde på, for at sikre sig, at den viden og teknikker man bruger i arbejdet med udsatte borgere, anvendes på en sådan måde, at det er mest mulig til gavn for borgeren (Ibid. s. 181). Det er et afgørende kvalitetskriterium.

Jeg har i det foregående beskrevet nogen af de rammer som socialrådgiverne arbejder under, og som er et vilkår i deres arbejde. Det kan antages, at disse vil medvirke til socialrådgivernes problemforståelse og børnesyn, som antages at præge indsatsen.

2.8 Læservejledning

I de efterfølgende afsnit af kapitel 2, bliver specialets afgrænsning og begrebsdefinitioner belyst. Slutlig i kapitel 2 opstiller jeg specialets problemformulering. I kapitel 3, bliver specialets videnskabsteoretiske afsæt belyst. Kapitel 4 indeholder specialets metodiske og empiriske ramme. I kapitel 5 fremlægges specialets teoretiske fundament. Præsentation af casen, fremkommer i kapitel 6. Specialets analyse bliver fremlagt i kapitel 7, hvor der efterfølgende i lægges op til en diskussion af analysen.

Kapitel 8 omhandler konklusion. Specialets litteraturliste at finde i kapitel 9, og til sidst i kapitel 10, findes bilagsoversigten.

2.9 Afgræsning

For at gøre problemformuleringen så præcis som mulig, vil specialet kun omhandle socialrådgiveres vurderinger af udsatte børn, unge og deres familier, til trods for at der er mange andre relevante aktører involveret, når der skal ydes hjælp til de udsatte familier. Udgangspunktet er udsatte familier der befinder sig under myndighedsafdelingens varetægt, enten det er af forebyggende eller anbringende karakter.

Specialet har fokus på de socialfaglige vurderinger og de processer og forhandlinger der er med til at skabe dem.

Det er ikke min intention, at analysere ledelsens syn på de socialfaglige vurderinger, skønt de besidder beslutningsmagten når der skal besluttes foranstaltninger for de udsatte familier. Hensigten er, at undersøge hvordan den enkelte socialrådgiver vurderer i konkret socialfaglig praksis med udsatte børn, unge og deres familier. Ved at undersøge det, søger jeg at opnå en viden omkring hvordan socialrådgiverne forstår de udsatte børn, unge og deres familiers problemer. Endvidere er det mit anliggende at undersøge hvad som indgår i deres vurderinger, for dernæst at nærme mig hvilke syn på børn det giver udtryk for, og hvilken betydning det vil have for indsatsen.

Det er vigtig viden, i og med at det vil være af afgørende betydning for det enkelte barn, at de bliver set og forstået i deres problematikker, for at de skal kunne få den hjælp der bedst muligt kan afhjælpe dem, med deres problemer.

2.10 Begrebsdefinitioner

2.10.1 Socialt arbejde

Der findes utallige definitioner af socialt arbejde, men jeg læner mig op ad Anna Meeuwisse & Hans Sward's definition, som er pålydende; *"Det sociale arbejdets praksis er en form for intervenserende handlinger, der er formålsbestemt og styret af værdier, viden, teknikker; disse er kollektive unikke, de anerkendes af og identificeres med det sociale arbejdes profession"* (Kildedal, 2008, s. 181). Dette er det sociale arbejdes grundlag. Grunden til at jeg vælger denne definition, er at den passer godt til specialets

problemformulering, og definitionen fordrer en tilgang til det sociale arbejdet, med fokus på, at der er mange elementer i spil.

Fagets udøvelse er, at handle på baggrund af viden, og Pär Nygren definerer det som; *"(...) at omsætte teoretiske kundskaber i de **rigtige** handlinger i den **rigtige** rækkefølge (...) for at opnå et på forhånd defineret mål/resultat inden for et bestemt praksisfelt (...)"*. (Kildedal, 2008, s. 183). Denne definition fordrer en tilgang til det sociale arbejdet, der indikerer at der også må findes forkerte handlinger (Ibid. s. 183). I vurderinger af udsatte børn og unge, vil der være mange forhold i spil. Alle fortolkninger og vurderinger er ikke lige gode, og de professionelle skal under alle omstændigheder finde frem til den fortolkning som rammer barnets virkelighed bedst. Hvorvidt en fortolkning er god, bunder blandt andet i om den er baseret på viden og erfaring, og om den indeholder følelser og værdier der er realistiske og ikke selvmodsigende, men inden for normalitetens grænser (Guldager, 2015, s. 121).

2.10.2 Socialrådgiver

Når jeg i dette speciale, udtaler mig om socialrådgivere, er det med afsæt i de socialrådgivere, som er faglig uddannet på et professionsstudiet. Baggrunden for det er, at jeg antager, at de har tillært sig nogle forståelser og tilgange til de udsatte børn, unge og deres familier, der er karakteristisk for uddannelsen.

2.11 Problemformulering

Ovenstående betragtninger leder frem til følgende problemformulering:

Hvilke syn på og forståelser af udsatte børn, unge og deres familier har socialrådgivere i Syddjurs Kommune, og hvilken betydning får det for udformningen af hjælpen?

3.0 Videnskabsteoretisk fundament

I følgende kapitel gennemgås den anvendte videnskabsteori i undersøgelsen. For at få et indblik i de professionelles ageren og tænkemåde, herunder socialrådgiverne, placeres denne undersøgelsen sig i den forstående forskningstype.

3.1 Forskningstype

Dette speciale, har udgangspunkt i den forstående forskningstype. Denne forskningstype er særligt god at benytte til den sociale videnskab, hvor studiefeltet er mennesker (Launsø & Rieper, 2005, s. 22-23). I forhold til specialets problemformulering, passer den forstående forskningstype godt, hvor fokus er på at søge viden der afdækker menneskers meninger, vurderinger og motiver i den konkrete kontekst. Det afgørende i denne forskningstype er, at forskeren står overfor at skulle forstå og fortolke fænomener der allerede er fortolket af andre. På den måde vil forskeren opnå en ny fortolkning, som vil udløse en ny forforståelse.

Jeg vil med andre ord, engagere mig i at fortolke de udsagn der fremkommer i det empiriske materiale. For at det skal lykkes, må jeg leve mig ind i socialrådgivernes forforståelser, og på en beskrivende måde fortolke, på det der bliver sagt. På et refleksivt fortolkningsniveau, der rækker ud over den interviewedes meningshorisont, vil jeg inddrage relevant viden fx i form af teori, der vil kunne danne en ny forståelsesramme (Dette bliver uddybet i kapitel 4.5.5).

Den forstående forskningstype kan blandt andet rumme to former for anvendelse. For det første, at de der indgår i undersøgelsen, kan få ny indsigt og på den baggrund opstår der ændringer. Den anden anvendelse er, at den viden som bliver produceret, vil give andre en dybere indsigt i fænomenet, og at det måske vil resultere i nye indsatser på området. Min intension med nærværende speciale og dens anvendelse er, at det handler om at skabe nye begreber eller fortolkninger af virkeligheden, hvilket ofte omtales som "*enlightenment*", som betyder at oplyse (Launsø & Rieper, 2005, s. 30).

I forlængelse heraf, vil jeg i næste afsnit introducere specialets overordnede forståelsesramme.

3.2 Hermeneutik

Dette specialets grundfæste, er med rod i hermeneutikken. Hermeneutikken findes i forskellige udgaver, men mit afsæt i dette speciale, er i den kritisk hermeneutiske retning (Juul & Pedersen, 2012, s. 107). Hermeneutik kommer af græsk og betyder fortolkning. En af de mest centrale forståelsesrammer inden for denne videnskabelige retning er, at ingen viden hverken er sand eller ægte, men bundet i fortolkning. (Ibid. s. 108). Hermeneutikken gør et brud med positivismens fakta paradigme, hvor man i

denne retning bevæger sig ud i noget usikkert og spekulativt terræn. Fortolkninger er ikke empirisk præcise observationer eller eksakte målinger, men bygger i stor grad på forskerens evne til at fortolke og fremtolke det givne fænomen (Ibid. s. 109).

Det vil med andre ord sige, at det der fremkommer af resultater, bygger på mine færdigheder til at fortolke og fremtolke på det empiriske materialet.

Hermeneutikkens ontologiske grundantagelser - antagelser om virkeligheden – er at den sociale virkelighed opfattes som grundlæggende forskellig i forhold til naturen. Der findes ingen faste regler for, hvorpå mennesker handler eller interagerer. Det kan ikke antages at mennesker handler automatisk på omgivelser, som fx en sten der falder til jorden når den udsættes for tyngdeloven (Ibid. s. 109).

Når mit syn bunder i denne videnskabelige retning, vil det give sig udslag i specialet på en sådan måde, at jeg ikke anser det for en endegyldig rigtig måde at forstå de udsatte børn, unge og deres familiers problemer på, samt den pågældende indsats.

Inden for denne retning er ikke alle fortolkninger lige gode eller dårlige, men hovedsagen er, at man skal finde frem til den på nuværende tidspunkt bedste fortolkning af den aktuelle sag (Ibid. s. 110). Dermed kan hermeneutikken ses på som en argumentations metode, hvor forskeren skal have gode solide argumenter for at påstå noget. I vurderinger omkring udsatte børn, unge og deres familier, vil det være den bedste fortolkning af barnets problemer og behov, med afsæt i de lovgivningsmæssige rammer, børnesyn og videns-former, som er omtalt tidligere i opgaven, der i den aktuelle situation og kontekst, er den rigtige.

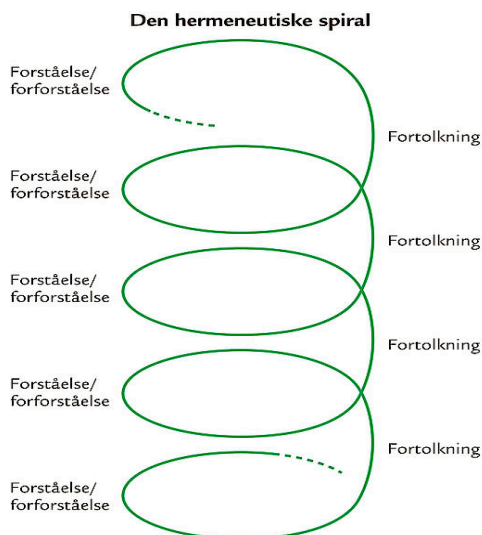
De epistemologiske grundantagelser vedrører antagelser om, hvad vi kan opnå viden om, og hvordan man skal gå frem for at opnå den viden (Juul & Pedersen, 2012, s. 14).

Inden for hermeneutikken vil denne viden altid være usikker fordi det er en fortolkning af verden (Ibid. s. 110). I relation til det nærværende speciale, vil den viden jeg kommer frem til, vedrørende hvilke syn og forståelser socialrådgivere har af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer og hvilken betydning det vil få for den aktuelle indsats, være et øjebliksbillede. I en anden kontekst og sammenhæng, kan det være at socialrådgiverne vil forstå barnets problemer på en anden måde, med afsæt i ny viden de har tillært sig, nye lovgivningsmæssige rammer de skal forholde sig til osv., som vil præge de socialfaglige vurderinger.

Den hermeneutiske spiral, afspejler de ontologiske og epistemologiske anskuelser, og den findes i forskellige udgaver. Mit afsæt vil bære præg af metodehermeneutikken, hvor viden fremkommer som en vekselvirkning mellem helhedsforståelse og delforståelse af det der undersøges (Juul & Pedersen, 2012, s. 110-111). Det vil sige, at jeg i min opgave ikke kan møde feltet med en helt ren tavle, men i lys af min helhedsopfattelse af fænomenet, kan jeg forstå de enkelte delene. Og når jeg gransker delene, vil jeg opnå en ny helhedsforståelse. Samtidig er mit syn fordret i en kritisk tilgang, og med afsæt i den kritiske hermeneutik (mere uddybende i næste afsnit) bliver forståelse i den hermeneutiske spiral, et spørgsmål om mine kritiske idealer og den virkelighed som de udspringer af og retter sig kritisk mod (Ibid. s. 146). Det er et dialektisk forhold, hvilket betyder at jeg ikke kan kritisere den sociale virkelighed uden at jeg har et normativt ideal (Ibid. s. 146) (det normative ideal bliver uddybet i kapitel 3.4)

Denne proces ses nedenunder:

Figur 1. Den hermeneutiske spiral (primus, 2016).

Det er interessant at problematisere det, at socialrådgivere kan have meget forskellige oplevelser af samme situation, fx at forstå de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, særligt med dette specialets hermetiske videnskabelige afsæt, som blandt andet siger, at nogle fortolkninger er bedre end andre, og mere i overensstemmelse med virkeligheden, end andre (Juul & Pedersen, 2012, s. 110). Det skal ikke forveksles med,

at der findes en absolut sand fortolkning. Selvom mennesker ofte har forskellige fortolkninger af samme situation, findes der en eller anden virkelighed som gør, at nogen fortolkninger vil ligge længere væk fra det, der rent faktisk er på spil, end andre. Altså nogen fortolkninger vil være mere troværdig og overbevisende end andre, og det handler om at nå frem til den bedste fortolkning af en given sag (Ibid. s. 110), og den fortolkning der vil ramme tættest på den sociale virkelighed. Ved at undersøge dette, er det spændende at se hvilke kriterier socialrådgiverne vurderer efter, og om de har meget normative forestillinger eller normative idealer om barndom, forældreevne osv.

I næste afsnit beskrives den kritiske hermeneutik.

3.3 Kritisk hermeneutik

Inden for den kritiske hermeneutik, har man som forsker et normativt ideal, og man sonderer mellem det der "er" og det der "bør" være (Juul & Pedersen, 2012, s. 138). Det særlige i denne retning er, at nogle af de fordomme (ikke i negativ forstand) forskeren medbringer i undersøgelsen, kan være normative og danne en normativ horisont som de møder feltet med (Ibid. s. 143). Fordomme er de domme vi fælder på forhånd omkring et fænomen, inden undersøgelsen er gået i gang (Ibid. s. 122). Med dette afsæt vil jeg medbringe mine egne fordomme ind i specialet, som indeholder elementer af hvordan jeg mener ting bør være. Det skal ikke forveksles med det Peter Højlund betragter som den subjektive private smagsdom (se problemfelt), men nærmere som fordomme der er udsprunget af den viden jeg på nuværende tidspunkt besidder omkring det emne jeg studerer. Mine fordomme er med andre ord redegjort for, i specialets problemfelt. Det er den horisont der danner min forståelse af det fænomen jeg er ved at undersøge.

Hans-Georg Gadamer understreger, at en del af de fordomme vi har med os, inkluderer både normative anskuelser såvel som deskriptive. Det vil sige at de formodninger jeg medbringer i mine forforståelser, både indeholder opfattelser om hvordan et fænomen er, men også hvordan jeg mener det bør være. Tilsammen danner dette grundlaget for den forståelse jeg har, inden jeg har undersøgt fænomenet (Ibid. s. 122).

I hermeneutikken er det ikke muligt at sætte sin forforståelse i parentes, og derved er det hellere ikke muligt at møde et menneske fuldstændigt åbent. Det er det som skelner fænomenologien fra hermeneutikken.

Heidegger & Gadamer karakteriserer fordomme som et grundvilkår ved den menneskelige væren (Ibid. s. 138). Det bliver forskeren fornemste opgave at begrunde og argumentere for det normative perspektiv. For at jeg skal kunne møde feltet på en mest mulig åben måde, skal jeg redegøre for mine egne forforståelser, som blandt andet bundet i teori og praksis, og mit normative ideal (bliver uddybet i næste afsnit), som jeg kritiserer ud fra. Som et resultat heraf, vil der kunne opnås ny viden. Det er min opgave at fortolke hvordan det normative ideal forholder sig til den sociale virkelighed.

Den kritiske hermeneutik fordrer tre ting. For det første skal samfundsvidenskaben forholde sig kritisk, og den kritik skal være begrundet i et normativt ideal. For det andet, er det normative ideal ikke universelt betonet, men afhængig af konteksten, og det rummer de problemer mennesker oplever og erfarer i en social og historisk kontekst (De to ovenstående fordringer bliver belyst i næste kapitel). Den sidste opfattelse betoner, at idealet skal vise sin værdi i praksis. Det gøres gennem kritiske analyser og overbevisning, da netop det er en argumentationsdisciplin (Ibid. s. 144). Det ses i specialets empiriske undersøgelser og analysen af disse, hvor fortolkningsarbejdet er en særlig vigtig del af det, og vil være afgørende for at idealet skal vise sin værdi i praksis.

Som hermeneutikken fordrer, er det relevant at jeg i nærværende speciale, redegør for mine egne forforståelser inden jeg går i gang med undersøgelsen. Mine forforståelser er ikke subjektive forforståelser, men funderet, begrundet og dokumenteret i mit problemfelt. Endvidere kræver den kritiske hermeneutik, at kritikken skal være begrundet i et normativt ideal, hvilket jeg i næste afsnit vil beskrive. Endvidere skal den vise sit værd i praksis, hvilket belyses gennem specialets analysedel.

3.4 Det normative ideal

International Federation of Social Workers (IFSW) er et internationalt samarbejde omkring professionelle værdier, standarder og etik i det sociale arbejde (Socialraadgiverne, 2015). Jeg tager afsæt i IFSW's overordnede ideal for socialt arbejde og det lyder som følger; *"The International Federation of Social Workers recognizes that social work (...) has universal application to meet human needs arising from personal-societal interactions, and to develop human potential. Professional social workers are dedicated to service for the welfare and self-fulfillment of human beings (...)"* (ifsw, 2016).

Værdier som at opfylde menneskelige behov og udvikle menneskelige potentialer er bærende elementer i dette ideal.

Socialrådgivernes eget overordnede ideal for socialt arbejde bygger således på disse principper. For at det skal være mulig at opnå disse idealer, er det afgørende hvordan man møder et menneske.

Den tyske sociolog og filosof Axel Honneth, argumenterer for at gensidig anerkendelse er afgørende for at et menneske skal opnå en vellykket identitetsdannelse. Han skelner mellem tre former for gensidig anerkendelse (Høilund & Juul, 2005, s. 25).

Den første form for anerkendelse vedrører *kærlighed* og er den mest elementære form for anerkendelse. En mors ubetingede kærlighed til hendes barn, til trods for at barnet kan være besværlig, giver barnet en selvtillid og et selvære, som gør det i stand til at agere, kommunikere og fungere i nære fællesskaber.

Den anden form for anerkendelse omfatter det *retlige*. Den udgøres af en universel ligebehandling, hvor alle borgere tillægges de samme moralske rettigheder. Denne form for anerkendelse, er det som gør et menneske til et moralsk forpligtet menneske med selvagtelse (følelse af egen værdi).

Den sidste form for anerkendelse er *social værdsættelse*. Som mennesker leder vi efter prestige. Modsat den retlige anerkendelse, bygger denne form for anerkendelse på nogle egenskaber ved individet, som ikke er fælles for andre. Kort fortalt, skal mennesker have at vide at de er gode til noget (Høilund & Juul, 2005, s. 26-27).

Med denne optik, er ovenstående tre former for anerkendelse en forudsætning for en positiv selvudvikling og det gode liv, og afgørende for at et menneske skal kunne realisere sig selv. Søren Høilund & Jens Juul argumenterer for at anerkendelse skal bruges som det etiske grundlag i det sociale arbejde, og argumenterer for hvordan man gennem anerkendelse kan møde den anden og gøre den synlig, hvilket vil danne grundlag for menneskelig opblomstring (Ibid. s. 29-31).

I vurderinger af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer og indsatser der skal rettes imod dem, vil mit etiske afsæt være i de professionelles skøn, og at den mest rigtige tolkning, må være den der kommer tættest på barnets behov. Med et sådan syn, indebærer det, at nogen tolkninger er bedre, eller mere i overensstemmelse med barnets behov, end andre. Det nødvendiggør ligeledes en tilgang med afsæt i en individuel vurdering, som også kommer til udtryk i Servicelovens § 1, stk.3, " (...)

Hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte (...)" (retsinformation, 2016).

De professionelle, herunder socialrådgiverne, skal kunne sætte deres egne fordomme, holdninger, forforståelser eller hvad man vil kalde dem, i spil. Ved at italesætte dem, kan de være konstruktive, frem for hæmmende.

Mit normative ideal er således, at alle socialfaglige vurderinger i arbejdet med de udsatte børn, unge og deres familier, bør ske på velbegrundet og velargumenteret videns-fagligt og erfaringsbaseret fundament, hvor private holdninger og synsninger skal redegøres for, for at de skal komme i spil og ikke ignoreres, men skal samtidig ikke være afgørende, i forhold til de socialfaglige vurderingerne. Kort sagt, skal det være samspil mellem empiri/information/fakta og teori/analyse/fortolkning og konklusion.

Jeg har i de foregående afsnit, belyst nærværende specialets videnskabelige afsæt. I næste afsnit fremgår de metodiske overvejelser og grundlag som den empiriske undersøgelse bygger på.

4.0 Metodisk og empirisk ramme

Følgende kapitel, indeholder en beskrivelse af de metodiske overvejelser jeg baserer dette specialet på. Kapitlet skal synliggøre mine metodiske valg i forhold til det nærværende speciale og hvordan det ønskes undersøgt. Kapitlet indeholder en redegørelse af undersøgelsernes design og empiriske grundlag (herunder observation og interview), specialets etiske overvejelser, specialets analysestrategi og kvalitetssikring. Præsentation af casen fremkommer i kapitel 6.0.

Undersøgelsens design er af kvalitativ karakter. Mit mål med dette specialet, er ikke at tegne et repræsentativt billede på baggrund af mine kvalitative undersøgelser, men at komme i dybden af det fænomen, jeg undersøger. Formålet er, at opnå øget indsigt og forståelse for den problemstilling jeg skal undersøge, og ikke at teste hvorvidt en teori er sand eller ej.

Det er med andre ord min intention, at opnå en øget indsigt i hvilken forståelse socialrådgiverne har af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, deres syn på de udsatte familier, og hvilke udslag det kan få for udformningen af hjælpen.

4.1 Forskningsdesign

Jeg vil i det følgende afsnit, beskrive den overordnede måde hvorpå jeg udformer mine undersøgelser på.

Laila Launsø & Olaf Rieper skelner mellem fire typer af design, som er survey, felteksperiment, case-studie og aktionsforskning (Launsø & Rieper, 2005, s. 91). Jeg går kun i dybden af det design som præger det nærværende speciale, case-studie. Launsø & Rieper definerer et case-studie som *"(...) en strategi til at studere et komplekst tilfælde, og som er baseret på en dybtgående forståelse af tilfældet taget i sin helhed og i sin sammenhæng (kontekst)"* (Ibid. s. 94). I relation til dette speciale, er casen således et tilfælde af hvordan socialrådgivere forstår og fortolker i det sociale arbejde med udsatte børn, unge og deres familier. Dette udgangspunkt rammesætter opgaven i den forstand, at specialets genstandsfelt, det som søges undersøgt, er af kompleks karakter, og input og output ikke let og sikker kan relateres til hinanden (Ibid. s. 94). Socialrådgivers syn på og forståelse af udsatte børn, unge og deres familiers problemer, vil ikke kunne generere det samme outcome, altså den samme pågældende indsats. Eksempelvis vil der ikke kun være én gyldig og rigtig indsats for et udsat barn, da vejen fra indsats til virkning er umulig at forudsige, fordi mennesker er indviklede og sammensatte (Ibid. s. 94-95). Det som med fordel virker på et barn, kan virke hæmmende på et andet. Nærværende specialets case, og således der empirien er indhentet, er Syddjurs Kommunes Familieafdeling, og casen vil blive præsenteret i kapitel 6.0.

De indsamlingsteknikker der er benyttet til at indhente empiri i nærværende speciale, er observationer af et gruppemøde og et visitationsmøde hvor socialrådgivere diskuterer konkrete sager, samt tre kvalitative interviews med socialrådgivere. Disse indsamlingsteknikker vil blive belyst i de efterfølgende afsnit. Ved at indhente beskrivelser fra forskellige datakilder, søges der at opnå en størst mulig dækkende forståelse af fænomenet.

Det særlige ved case-studier er, at forskeren er udleveret til det felt de undersøger, modsat randomiserede forsøg hvor det er forskeren der bestiller det rum hvor det skal handles i (Ibid. s. 95). Ved at observere socialrådgivere i deres gruppemøder og visitationsmøder, hvor de diskuterer aktuelle sager, indgår jeg i det felt hvor de også i praksis arbejder omkring de udsatte børn, unge og deres familier. Dette autentiske fortrin, er en af fordelene ved at anvende case-studie.

Et kritikpunkt case-studier har fået, har været dens koncentration omkring få tilfælde (Ibid. s. 97). Det er meget omdiskuteret hvorvidt kvalitative analyser kan give anledning til at generalisere (Olsen, 2003, s. 80). Min intention er ikke at producere resultater fra undersøgelsen der kan generaliseres globalt, men nærmere hvorvidt den viden der er bleven produceret, kan overføres til lignende tilfælde (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 288). Ved at benytte en analytisk generaliseringsmulighed, er det muligt at generalisere, gennem en velovervejet bedømmelse af hvorvidt resultaterne af én undersøgelse, kan være vejledende for hvad der kan ske i tilsvarende situationer (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 289).

Næste afsnit indeholder en redegørelse af observationer i generel form, for bagefter at specificere det, i forhold til nærværende speciale.

4.2 Observation

Specialets empiri, indhentes blandt andet gennem observation af et gruppemøde og et visitationsmøde mellem socialrådgiverne, hvor de diskuterer, fortolker, forhandler og skønner konkrete sager vedrørende udsatte børn, unge og deres familier.

For nærværende speciale, er metoden velegnet, fordi der ønskes at opnå indsigt i hvordan mennesker gennem social praksis konstruerer den sociale virkelighed, og hvordan de tilskriver mening og betydning til hændelser og handlinger (Kristiansen & Krogstrup, s. 88). Jeg ønsker med andre ord, at observere hvordan socialrådgiverne i deres daglige praksis forstår og fortolker konkrete sager om de udsatte familier, og hvad der ligger til grund i deres vurderinger og hvordan de eventuelt når frem til en beslutning om indsats.

Deltagerobservation minder på mange måder om det de fleste mennesker gør i ukendte situationer; *"Når man ikke kender til reglerne for adfærd i nye sociale situationer, falder man naturligt ind i rollen som deltagende observatør"*. (Kristiansen & Krogstrup, 2015, s. 140).

Dette speciale, bærer præg af den fokuserende observation. Her menes, at enhver situation indeholder forskellige meninger og betydninger. Denne kompleksiteten gør det umulig at beskrive alle sider af en situation, og derfor skal forskeren vælge et fokus. Jeg har, i nærværende speciale, afgrænset og fokuseret mig på socialrådgivers syn og forståelser af udsatte børn, unge og deres familier, og den konkrete indsats der rettes

imod dem. Denne tilgang fordrer, at jeg må se bort fra andre aspekter i den konkrete situation (Ibid. s. 43), som fx ledelsens syn og forståelser.

En kritik der ofte fremkommer omkring anvendelse af observation som forskningsdesign, relateres ofte til metodens objektivitet, eller mangel på sådan. Det kan antages at forskerens tilstedeværelse vil påvirke felten i en bestemt retning og at forskerens subjektive forforståelse vil påvirke resultatet af undersøgelsen (Kristiansen & Krogstrup, 2015, s. 68).

For nærværende specialets hermeneutiske videnskabelige standpunkt, er forforståelser både et præmis og et vilkår for undersøgelsen, som ikke kan ignoreres, men skal derimod italesættes og argumenteres for. Jeg har, gennem specialets problemfelt, argumenteret for mine forforståelser.

I næste afsnit fremkommer der en redegørelse af hvordan jeg har gået frem i selve observationsarbejdets.

4.2.1 Observationsprocedure

De grundlæggende elementer, der udgør specialets observationsstudiet, består af forskellige faser (Kristiansen & Krogstrup, 202015, s. 124). Det er ikke en proces der skal følges slavisk, men kan bruges som en form for retningsguide, hvilket også er tilfældet for nærværende speciale.

Den første fase, omhandler afklaring af målet med undersøgelsen. Jeg har, inden observationernes start, gjort mig overvejelser over hvad det er jeg vil undersøge og producere viden om, og hvordan jeg bedst kan tillægge mig den viden. I henhold til specialets problemformulering, er det socialrådgiverne der ønskes undersøgt, og dette udgør næste fase. Allerede inden specialets start, var der etableret et forhold til felten gennem min praktiktid i den pågældende kommune. Jeg kontaktede min forhenværende praktikvejleder, som fungerer som gatekeeper og var den der havde autoritet til at give mig adgang til felten (Ibid. s. 132). Jeg fortalte om mine overvejelser ift. observationer, hvilket resulterede i muligheden for at deltage på henholdsvis et gruppemøde og et visitationsmøde. En anden overvejelse jeg havde gjort mig inden observationernes start, var at vurdere hvilket indtryk jeg ønsker at efterlade blandt deltagerne i felten, og tilrettelægge min adfærd på den baggrund (Ibid. s. 136). Det er ikke er en entydig proces, og det har været svært at udføre i praksis. Grunden hertil er hovedsagelig fordi min sociale identitet allerede var blevet defineret på forhånd (de tilstedeværende

kendte mig på forhånd). Det til trods, har jeg bestræbt mig på at fremstå som en seriøs og dygtig studerende, og ville give et udtryk af professionalitet.

For at få adgang til den data man er på jagt efter, er det vigtig at opføre sig på en sådan måde, at man opnår det. Der findes ingen særlige koder for god opførsel (Ibid. s. 137), men jeg kendte konteksten og kommunens måde at agere og opføre sig på, og benyttede mig således af det.

Når ovenstående faser er gennemført, er forarbejdet gjort, og selve observationen kan gå i gang. Den deltagende observatør har to formål med observation, det ene formål er at deltage i den konkrete aktivitet og det andre formål er at observere aktiviteterne, personerne og de fysiske omgivelser. Et centralt træk ved deltagende observation, er ikke kun at observere det verbale, men også det nonverbale. Det bliver forskerens opgave at prøve at besvare spørgsmål som: Hvem gør hvad med hvem, hvor, og hvornår?. Hvorfor spørgsmål indgår ikke i observation, for det vil være vanskelig at observere hvorfor et menneske handler som det gør (Ibid. s. 140-141). Det er altså min opgave at observere, ikke kun det der bliver sagt, men også det der ikke bliver udtalt, men som kan komme til udtryk gennem kropssproget. Jeg skal observere hvem socialrådgiverne er, hvordan de taler om de udsatte familier, hvordan kommer deres problemforståelse til udtryk, hvor befinder observationen sig osv. I tilknytning til min problemformulering vil det være umulig for mig, gennem observation, at få svar på hvorfor socialrådgiverne forstår og ser de udsatte familiers problemer på en bestemt måde. Besvarelsen af hvorfor spørgsmål hører hjemme i analysen af det indsamlede observationsmateriale (Ibid. s 141).

Båndoptagelser vil udgøre grundstammen i mit datamateriale. Inden observationernes start, havde jeg indgået en aftale med kommunen om, at optage observationerne på bånd. For at sikre at fortrolige oplysninger og andet personsensitivt materiale blev behandlet på en ordentlig måde, havde jeg udarbejdet en samarbejdsaftale med kommunen (Bilag 9), hvor jeg sikret anonymisering og fortrolighed.

Som et supplement til båndoptagelserne, blev der også lavet feltnotater. For at de tilstedeværende ved observation ikke skulle føle sig overvåget og af den grund ændre adfærd, valgte jeg at ikke nedskrive mine feltnotater under selve observationen, men at skrive mine notater umiddelbart efter at observationen var afsluttet. Dette for at sikre at den viden jeg skulle producere, skulle blive mest mulig autentisk. Feltnotaterne indeholder mine egne observationer, erfaringer og refleksioner (Kristiansen &

Krogstrup, 2015, s. 146). Optagelserne af observationerne, er ikke bleven transskriberet i sin helhed. Jeg har vurderet at det vil blive for omfattende og tidskrævende, og jeg har derfor lyttet gentagende gange til optagelsen og udvalgt citater eller passager, som jeg synes er relevante i forhold til nærværende speciale. Jeg har endvidere ledt efter mønstre på tværs af observationerne, som kunne forklare eksempelvis hvordan socialrådgiverne forstår de udsatte børn og unges problemer.

Den sidste fase i observationsarbejdet, er at tolke og analysere på den data der er fremkommet under observationerne (Ibid. s. 154). Kapitel 4.5 omhandler analysestrategi, og der redegøres der for hvordan jeg har gået frem i den proces.

I de næste to afsnit, synliggøres de to konkrete observationer der er gennemført i relation til nærværende speciale.

4.2.2 Observation af gruppemødet, "styrket indsats"

Styrket indsats består af 13 socialrådgivere og en faglig koordinator. De er en del af den samlede Myndighedsafdeling, hvor der arbejdes med udsatte børn og unge og deres familier, efter Servicelovens kapitel 11. Gennem tidlige indsatser, den rette støtte og bredt samarbejde omkring de udsatte familier, er målet med styrket indsats at mindske omkostningerne til forebyggende foranstaltninger. Socialrådgivere i denne gruppen har halvdelen af sagstallet (ca. 15-20 sager), end de øvrige rådgivere i myndighedsafdelingen (Mail fra socialfaglig konsulent, Syddjurs kommune, 2016, bilag 6 og 7).

Gruppemøderne i styrket indsats er organiseret ved at gruppen deles i to, hvortil jeg observeret det ene gruppemøde.

Til gruppemødet deltog 7 socialrådgivere, deres koordinerende leder og mig selv. Varigheden af mødet var på omtrent 2.5 time.

4.2.3 Observation af intern visitation

Formålet med intern visitation er, at socialrådgivere kan få visiteret til indsatser som kommunen selv har og som er kommunens egne tilbud. Det er primært kommunens udfører-led, Familieværket, der står for disse indsatser (Mail fra socialfaglig konsulent, Syddjurs kommune, 2016, bilag 6).

Deltagere ved dette mødet var afdelingsledere fra Sundhedsplejen, PPR og udfører-området (Familieværket), samt den relevante socialrådgiver med den konkrete sag, og

mig selv som observant. Socialrådgiveren kan invitere eventuelle samarbejdspartnere med ad hoc. Afdelingslederen for myndighedsområdet plejer også at deltage, men hun blev hasteindkaldt til et andet møde. Varigheden på dette mødet var på ca. 3 timer. Min rolle hertil, sidestilles med min rolle til gruppemødet.

Observationerne er kombineret med kvalitative interviews. I næste afsnit bliver det kvalitative interview præsenteret, først i generel form, derefter i konkret form i forhold til nærværende speciale.

4.3 Det kvalitative interview

For at forstå hvordan socialrådgiverne oplever den verden de agerer i, (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 15), vælger jeg at supplere mine observationer med interviews. På denne måde, kan jeg opnå en forståelse af hvordan oplevelser, holdninger, og følelser socialrådgiverne har, af den verden de lever i (Ibid. s. 15).

Interviewets formål er, at producere viden om det felt jeg undersøger. Det er med andre ord mit formål at producere viden om socialrådgivernes syn på og forståelser af udsatte børn, unge og deres familiers problemer, og hvilken betydning den forståelse/det syn, vil have for udformningen af hjælpen. I forlængelse af min hermeneutiske indfaldsvinkel, hvor jeg i samspil med andre opnår en forståelse af et fænomen, vil dette forskningsinterview også konstruere viden der opstår i mødet mellem informanten og mig selv.

Steinar Kvale & Svend Brinkmann, definerer et interview som udveksling af betragtninger mellem to personer om et fælles emne (Ibid. s. 18). I det nærliggende speciale, og dens hermeneutiske tilgang, vil den viden som bliver produceret være kontekstuel, og viden kan ikke automatisk overføres eller sammenlignes til viden der er produceret i andre situationer eller kontekster (Ibid. s. 73). Imidlertid henvises der i nærværende speciale, til en analytisk generaliseringsmulighed, som er redegjort for i afsnit 4.1, som muliggør en form for generalisering, med afsæt i hvorvidt nærværende undersøgelses resultater, kan være vejledende for hvad der kan indtræffe i lignende tilfælde (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 289).

Interviewerne er bleven gennemført som semistrukturerede interviews med interviewguide og diktafon. Jeg støtter mig op ad Margaretha Järvinens beskrivelse af

det interaktionistiske interview. Järvinen antager, at det ikke er muligt at producere et datamaterialet som ikke er præget af forskeren (Järvinen, 2005, s. 28), og det er i god forlængelse med den hermeneutiske tilgang som jeg har anlagt, hvor forskeren altid bringer sine egne fordomme og forforståelser med i undersøgelsen af et givet fænomen. Det interaktionistiske interview rummer flere fokuspunkter, og et af hjørnestenene i interaktionistiske analyser er som navnet tilsiger, interaktionen mellem den som interviewer og den som bliver interviewet. Viden som bliver produceret er formet i fælleskab af de to aktører, og vil være præget af den interaktion som er fundet sted. Begge parter medbringer deres egne forforståelser med i undersøgelsen (Järvinen, 2005, s. 29), og der vil således være mindst to set forforståelser med i de interviews jeg har foretaget, den interviewedes og mine egne forforståelser.

Det interaktionistiske interview, rummer et andet fokuspunkt der omhandler fremstilling og forhandlinger. Interviewpersonen vil ofte fremstille sig selv som fornuftige og respektable mennesker, som fx en professionel socialrådgiver. De fleste mennesker, har en tendens til at ville udgive et bedre billede af sig selv. Med en goffmansk optik, bliver det interviewerens opgave, at sørge for at interviewpersonen ikke "taber ansigt", og at han/hun bliver fremstillet på en god måde. Med dette afsæt, vil interviewpersonen udvise et foretrukket selv (Ibid. s. 30).

En tredje tilgang eller metode, der ofte anvendes i interaktionistiske analyser, er kategorisering. Som deltagende i en interviewsituation, vil både den interviewede og interviewer blive positioneret (både af sig selv og af den anden) som tilhører af en bestemt kategori med nogle særlige kendetegn og egenskaber. Omsat til nærværende speciale, vil det betyde, at den jeg interviewer ikke kun er et interviewobjekt, men fx en kvindelig socialrådgiver, som jeg vil tillægge nogle bestemte værdier og særlige dispositioner, baseret på det at være kvinde og det at være socialrådgiver. Der er således en forventning om, at de attributter jeg har tillagt modparten harmonerer med de generelle forestillinger om den specifikke kategori (Ibid. s. 32). Hvis mine forestillinger om en kvindelig socialrådgiver er forankret i værdier som medmenneskelighed og åbenhed, vil det kollidere med mit syn, hvis hun viser sig at ikke besidde disse egenskaber. Modsat vil interviewpersonen tillægge mig nogle bestemte værdier, som eksempelvis det at være student.

I næste afsnit bliver interviewproceduren beskrevet, hvilket omhandler fremgagsmåden i arbejdet med interviewerne.

4.3.1 Interviewprocedure

I forlængelse af observationerne, har jeg selv rekrutteret 3 socialrådgivere til at deltage i interviewerne. En af informanterne, deltog både på visitationsmødet samt gruppemødet, den andre deltog kun på gruppemødet, og den tredje informant var ikke tilstede under observationerne.

Inden interviewets start, havde jeg korresponderet med informanterne via mail, og belyst specialets problemstilling for dem. På den måde, kunne de ræsonnere omkring deres tanker vedrørende emnet, inden interviewets start.

Interviewerne er organiseret på en sådan måde, at jeg triangulerer mellem observationerne og interviewerne (dette gælder i de to interviews, hvor informanterne deltog i observationerne). Jeg spørger konkret ind til emner jeg fandt uklare eller emner jeg ville have uddybet under observationerne, i interviewsituationerne. Jeg supplerer interviewerne, med at spørge ind til emner jeg finder relevante ift. specialet, som ikke blev belyst under observationerne. Det sidstnævnte, benyttes i særdeleshed i interviewet med informanten der ikke deltog under observationerne.

Udførelsen af interviewerne, er med rod i det semistruktureret interview. Kvale & Brinkmann lægger op til en fænomenologisk tilgang til interviewet, og derfor vælger jeg at læne mig op ad Järvinens definition af det semistrukturerede interview, fordi jeg netop har fordomme med mig som jeg ikke kan lægge til side, hvori fænomenologien lægger op til at man møder feltet med en ren tavle. Jeg startede interviewet med at fortælle om specialets formål og hvad diktafon skulle bruge til (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 148-149). På denne måde prøvede jeg, at etablere en god kontakt fra start. Jeg afsluttede interviewet ved at spørge ind til, om informanten havde flere spørgsmål (Ibid. s. 149). Inden interviewets start, havde jeg udarbejdet en interviewguide som sikrede, at jeg fik spurgt ind til relevante temaer. Den blev ikke fulgt slavisk, men nærmere anvendt som en garant for, at jeg ikke bevægede mig ud i usikkert terræn. På den måde, har jeg kunne tilrettelagt interviewet med afsæt og spørgsmål der tog udgangspunkt i hvorvidt informanterne deltog i observationerne, eller ej. Aktiv lytning og opfølgende spørgsmål, var grundessensen i mine interviews (Kvale & Brinkmann, 2009, s, 151). Jeg har forsøgt at bestræbe mig på ikke at stille ledende spørgsmål, da de kan indskrænke mulige svar (Ibid. s, 195).

Nedenunder præsenteres interviewernes informanter.

4.3.2 Udvalgelse af informanter

Ifølge Kvale & Brinkmann er det ikke antallet af informanter der er relevant i et interview, men at der skal interviewes "(...)så mange personer, som det kræver for at finde ud af det, du har brug for at vide" (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 133). Antal informanter vil endvidere afhænge af hvad formålet med undersøgelsen er, og det nærværende specialets formål er, at forstå verden som socialrådgivere oplever den (Ibid. s. 134). Med det udgangspunkt, og på baggrund af specialets observationer, finder jeg det tilstrækkelig at interviewe 3 informanter. Informanterne er udvalgt primært med baggrund i observationerne, og de socialrådgivere der var tilstede der. Efter observationerne fik jeg selv anledning til at rekruttere tre socialrådgivere til at medvirke i denne undersøgelse. Der skal gøres opmærksom på, at der var nogle udfordringer i processen med at få rekrutteret informanter, og jeg fandt det nødvendigt, at rekruttere en informant, der ikke deltog i observationerne. Grunden hertil, antages at skyldes travlhed i Familieafdelingen. Informanterne betragtes som personer med en professionel viden og tilgang i arbejdet med udsatte børn og unge.

4.3.3 Præsentation af informanter

Jeg har valgt at give de tre socialrådgivere fiktive navne, med en antagelse om, at man bedre kan forholde sig konkret det de beretter og giver udtryk for. Endvidere, vil interviewene i analysen blive refereret som Interview A (Socialrådgiver 1), Interview B (Socialrådgiver 2) og Interview C (Socialrådgiver 3).

Socialrådgiver 1

Kenneth er uddannet socialrådgiver, og har arbejdet i Familieafdelingen i Syddjurs Kommune i 2 år. Kenneth deltog på gruppemødet.

Socialrådgiver 2

Anne er uddannet socialrådgiver i Aarhus, og har arbejdet som socialrådgiver i 9 og et halvt år. Hun har arbejdet lidt over 1 år i Horsens, også omkring 7 år i Syddjurs Kommune. Anne deltog ikke i observationerne.

Socialrådgiver 3

Marie er uddannet socialrådgiver, og hun blev færdig uddannet i januar 2013. Hun startede i en familieafdeling i Herning Kommune efter endt uddannelse, og var der i et halvt år, hvor hun efterfølgende startede i Syddjurs Kommune. Marie deltog både til gruppemødet og visitationsmødet.

Ovenstående afsnit, både omkring observationer (kapitel 4.2) og det kvalitative interview (kapitel 4.3), leder mig frem til de etiske betragtninger som vedrører nærværende speciale.

4.4 Etiske overvejelser

I dette afsnit fremhæves mine etiske overvejelser i forbindelse med mine observationer og interviews. Kvale & Brinkmann understreger betydningen af informeret samtykke og fortrolighed i samfundsforskningen, og at disse er væsentlige elementer i de etiske retningslinjer (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 79).

Alle deltagere er bleven informeret om specialets formål og procedurer (Ibid. s. 89). Der er produceret en skriftlig samarbejdsaftale med kommunen, hvor jeg sikrer fortrolighed og anonymitet. Det betyder at personsensitiv data der identificerer deltagere eller borgere, ikke afsløres (Ibid. s. 91). Al information vil være tilgængelig i anonymiseret form. Min integritet og moralske ansvarlige forskningsadfærd, vil være af afgørende karakter for de etiske beslutninger jeg har truffet i nærværende speciale. Endvidere vil min rolle være, at sikre de etiske krav og den videnskabelige kvalitet i det producerede materiale. Kvale & Brinkmann synliggør forskerens uafhængighed, og argumenterer for at forskeren kan blive påvirket af blandt andet undersøgelsens deltagere. I det nærværende speciale, vil det være svært at undgå at blive påvirket af undersøgelsens deltagere, specielt med hensyn til at der på forhånd har været etableret kontakt, og jeg kender felten jeg undersøger (Ibid. s. 93). Det hermeneutiske afsæt der præger dette speciale, vil gøre ovenstående betragtninger svære at sondre i, for gennem forforståelser og interaktion med den der undersøges, vil jeg blive påvirket. Jeg har bestræbt mig på at synliggøre og argumentere for de resultater der fremkommer af undersøgelse, og på den måde vil jeg operere uafhængigt. For at muliggøre ovenstående, er det vigtig at have en klar strategi til hvordan jeg vil analysere på undersøgelsen. Det fremgår i næste afsnit (4.5).

4.5 Analysestrategi

Baggrunden for dette kapitel er, at synliggøre min analysestrategi. Et vigtigt mål i kvalitative analyser er, at opnå en form for forståelse af de sociale fænomener man undersøger. Det giver fortolkningen en meget centralt rolle inden for kvalitative forskningstilgange (Thagaard, 2014, s. 13).

4.5.1 Metodologisk individualisme

Den måde hvorpå jeg vil forklare det givne fænomen i nærværende speciale (Jacobsen, 2010, s. 349), er med afsæt i den metodologiske individualisme.

De samfundsmæssige fænomener jeg søger at forklare, føres tilbage til individerne og deres motiver og handlinger (Ibid. s. 350). Den amerikanske økonom Warren J. Samuels definerer den metodologiske individualisme således; *"(...) det synspunkt, der hævder, at meningsfuld samfundsvidenskabelig viden bedst eller mest passende stammer fra studiet af individer (...)"* (Ibid. s. 351). Det analytiske udgangspunkt er individet (Ibid. s. 358). Til at forklare sociale forhold, bringes aktørbegrebet i spil, blandt andet ved at søge viden om motivation og hensigten for at de der undersøges, handler som de gør. Selve forklaringsretningen i denne position går fra aktør til struktur (Ibid. s. 358). Omsat til det nærværende speciale, søges der viden omkring hvilke syn på og forståelser af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer socialrådgiverne giver udtryk for, og hvilken betydning det vil have for indsatsen. Der søges at forklare fænomener på baggrund af individet. Det skal forstås at jeg, som den metodiske individualisme tilsiger, fokuserer på enkeltdelene til at forklare helheden. Alligevel vil jeg på den baggrund kunne danne mig en ny forståelse af de enkelte dele jeg har søgt forklaret, og en ny forståelse af helheden vil kunne fremkomme, jf. den hermeneutiske spiral.

4.5.2 Den analytiske proces

Kvalitative analyser fordrer ikke strategier der er standardiserede, som kvantitative analyser, og der foreligger ikke en almen anerkendt måde hvorpå man gennemfører kvalitative analyser (Olsen, 2003, s. 69). Alligevel, er det en række kvalitetskriterier, som gælder alment for kvalitative analyser. Undersøgelsens troværdighed og overførbarhed (uddybes under kap. 4.6 kvalitet og kvalitetssikring), beror blandt andet på, at der eksplicit udredes for de processer der har ført frem til undersøgelsens resultat. Det gøres gennem en redegørelse af de procedurer der er bleven benyttet både i

dataindsamlingsmetoden og analysen, samt hvordan der er blevet tolket på resultatet (Thagaard, 2014, s. 13).

Specialets analytiske proces afspejler en abduktiv tilgang som fremhæver det dialektiske forhold mellem teori og empiri (Thagaard, 2014, s. 181).

Jeg forsøger hverken, som induktive fremgangsmåder fordrer, at udlede teoretiske perspektiver på grundlag af specialets empiriske undersøgelser, eller, som deduktive fremgangsmåder fordrer, at afprøve en teori på specialets materiale (Fx testning af en hypotese) (Thagaard, 2014, s. 181). Derimod er det min intension, at finde frem til en vekselvirkning mellem den empiri der fremkommer fra undersøgelsen og specialets valgte teori, hvor jeg forholder mig åben til empirien.

Dette udgangspunkt udleder en forståelse og tilgang til den analytiske proces, som præges af et samspil mellem en induktiv og en deduktiv tilgang. Teorien udgør et af undersøgelsens udgangspunkter, og mønstre der fremkommer i analysen giver basis for ny teoretisk indsigt (Ibid. s. 184). Det stemmer overens med den hermeneutiske spiral, som er redegjort for tidligere i specialet (kapitel 3.2), hvor man gennem fortolkning fremkommer til en ny forståelse.

Med afsæt i den abduktive tilgang, tager specialet udgangspunkt i eksisterende litteratur samt teorier, der omhandler de lovgivningsmæssige rammer, børnesyn, vidensgrundlag, samt inddragelse af forskning der omhandler socialrådgivernes socialfaglige vurderinger i arbejdet med udsatte børn, unge og deres familier. Ovenstående, er således også udgangspunktet for specialets ophav og forforståelse.

Dette leder frem til specialets problemformulering, som undersøges ved hjælp af det empiriske materiale, samt de teoretiske begreber (redegøres i kapitel 5) jeg finder relevant at anvende hertil. Endvidere kan der i analysen inddrages anden relevant litteratur, der det synes relevant og der det giver større mening til den analytiske proces.

Analysen starter med en præsentation af observationerne, herunder gruppemødet og visitationsmødet, efterfulgt af et kort sammendrag af hovedtræk i empirien. Endvidere er analysen delt op i to analysedele, som er opdelt i temaer, der udspringer fra mønstre der fremkom i mit empiriske materiale. Analysen afsluttes med en diskussion af de resultater der fremkom.

I næste afsnit præsenteres den måde, hvorpå data er blevet bearbejdet.

4.5.3 Databearbejdning

De tre interviews i nærværende speciale, er bleven transskriberet, for lettere kunne fortolke den viden, som interviewene har frembragt.

Det er, ifølge Kvale, vigtig at gøre sig overvejelser om, hvordan man skal transskribere et interview. Der findes ingen rigtig vej, men det er vigtig at gøre sig overvejelser om hvad som er rigtig i forhold til det aktuelle interview (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 203).

Alle interview er i hovedtræk transskriberet i sin helhed. De mange tilfælde af "øhh", "ikke også", "hmm" og lignende, er ikke registreret i transskription, og kun der hvor det synes særlig relevant, fx hvis det kan påvise at en informant har været meget i tvivl om hvad de skal svare, og hvor det kan bruges som nyttig information i fortolkningsprocessen (Ibid. s. 205), er de bleven registreret.

Længere passager i et citat er udeladt, hvor jeg har vurderet at det ikke er relevant for specialet, og det er markeret i specialet med (...).

Endvidere har jeg, hvis informanten har udtalt noget, der var indforstået i interviewsituation, men som kan være uklart for læseren, markeret det med [tekst].

Ovenstående betragtninger gør sig således også gældende for observationerne. På grund af observationernes varighed, har jeg valgt at ikke transskribere begge observationer i sin helhed, men i stedet lytte optagelserne gentagne gange igennem, og udvælge passager der synes relevante i forhold til specialets problemstilling. Det er med andre ord feltnotater, der udgør den skriftlige ramme for observationerne.

Slutlig har jeg, efter hvert citat fra interviewerne, angivet det med *Interview A*, *interview B* eller *interview C*, for at vise til hvilket interview, citatet tilhører. Det samme er gjort med hensyn til observationerne, hvor det henholdsvis er angivet med *gruppemødet* eller *visitationsmødet*.

Følgende to afsnit indeholder en beskrivelse af hvorledes jeg har tolket på specialets empiriske undersøgelser, hvor første afsnit indeholder en mere generel beskrivelse af specialets fortolkningsramme, hvorpå det andet afsnit indeholder en konkret redegørelse af hvordan jeg har gået frem i fortolkningsprocessen.

4.5.4 Meningsfortolkning

Forinden observationernes og interviewets start, havde jeg gjort mig overvejelser og tanker omkring hvordan jeg skulle analysere på den indhentede empiri. Ifølge Kvale &

Brinkmann, kan det at fortolke undervejs, bidrage med at gøre analysearbejdet mere overskuelig og håndterlig (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 212).

Den måde hvorpå de empiriske undersøgelser er analyseret, er med inspiration fra det Kvale & Brinkmann omtaler som meningsfortolkning. Denne analysetilgang rækker ud over det empiriske materialets meningsindhold, og omfatter en dybere og mere kritisk fortolkning af det (Ibid. s. 230). Der findes forskellige tilgange til meningsfortolkning, og det er den hermeneutiske meningsfortolkning der præger nærværende speciale. Det er i harmoni med den hermeneutiske spiral og dens tilbagevendende proces mellem helheden og delene. Med udgangspunkt i observationernes/interviewets helhed, fortolker jeg delene, og udleder en ny forståelse af helheden. Når jeg kommer frem til en "god gestalt", er meningsfortolkningen slut (Ibid. s. 233). Den hermeneutiske tilgang åbner for en legitim mulighed for, at et udsagn ikke kun har en rigtig og objektiv mening (Ibid. s. 234). Det empiriske fundament sættes i spil med specialets teoretiske optik og relevant litteratur, og skal samlet set, bidrage til at svare på det nærværende specialets problemformulering.

4.5.5 Fortolkningskontekst

Specialet tager udgangspunkt i Kvale & Brinkmanns tre fortolkningskontekster, til at beskrive proceduren for analysen. De har deres udspring i forskellige forklaringer, og vil i specialets analyse, smelte sammen og indbyrdes være påvirket af hinanden (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 239). Den første kontekst er selvforståelse, og her vil jeg gengive informantens selvforståelse i kondenseret form (Ibid. s. 237). Det bliver foretaget en omformulering af informantens selvforståelse (Ibid. s. 238). Den andre kontekst er den kritiske common-sense forståelse. Her tillægges en bredere forståelsesramme end kun en omformulering af informantens selvforståelse, og den kan således være kritisk over for det der blev sagt. Jeg inddrager min common-sense forståelse, og her vil både observationer og interviews blive betragtet. For at forstærke fortolkningen, kan der her inddrages almen viden om indholdet af udsagnet (Ibid. s. 238). I den tredje kontekst anlægges der en teoretiske forståelse. Her anskues fortolkningen med en teoretisk ramme, og den overskrider såvel informantens selvforståelse samt common-sense forståelsen (Ibid. s. 239). Specialets teori der omhandler dømmekraftsbegrebet, vil danne den teoretiske overordnede ramme for analysen, og det er således min forståelsesramme af socialt arbejde, hvilket understøttes af specialets normative ideal. Teorien vil inddrages løbende i analysen, der hvor det giver mening, men i hovedsag

bliver den inddraget i analysens afsluttende fase, hvor der lægges op til en diskussion. Teori der omhandler børnesyn, vil primært anvendes i delanalyse 2.

Som et supplement til ovenstående teorier, har jeg valgt at inddrage litteratur der omhandler kategorisering i det sociale arbejdet, hvilket primært bliver anvendt i delanalyse 1. Endvidere kan der i analysen, inddrages anden litteratur, der det synes relevant, og der hvor specialets udvalgte teori, ikke synes frugtbar at anvende. Alle tre fortolkningskontekster bliver ikke anvendt slavisk i analysen, men de sættes i spil der hvor det er naturligt, og der det er hensigtsmæssig i forhold til at få analysens fortolkning frem, på den bedst egnede måde.

Efterfølgende afsnit vil omhandle specialets kriterier for kvalitet.

4.6 Kvalitet og kvalitetssikring

I det følgende vil jeg argumentere for specialets kvalitetssikring.

Validitet og reliabilitet bliver i de videnskabelig kredser ofte betragtet som kodeord for videnskabelig kvalitet. Undersøgelsens validitet eller gyldighed, handler om hvorvidt man har undersøgt det man har sat sig for at undersøge. Reliabilitet, eller pålidelighed, omhandler aspektet om hvorvidt det man har undersøgt er gjort på en så præcis og ensartet måde, at det samme svar ville give sig til kende hvis en anden lavet undersøgelsen, kort og godt om undersøgelsen kan efterprøves af andre. Med disse betragtninger, bliver det overordnede spørgsmål vedrørende kvalitetskriterier, korrespondancen mellem virkeligheden og den viden som bliver produceret om virkeligheden (Juul & Pedersen, 2012, s. 426). Til trods for at videnskabsretninger har prøvet at skille sig af med de to ovenstående begreber, på baggrund af, at de mener de stammer fra efterlevninger fra en positivistisk tradition (Ibid. s. 427), vælger jeg at bruge dem, dog men en nyfortolkning. Udgangspunktet hertil er, at begreberne er så indoktrineret i den samfundsvidenskabelige tradition, at jeg synes det er svært at navigere uden om dem.

Ifølge hermeneutikken findes der ikke kun én gyldig sandhed eller virkelighed, og det bliver derved svært at tale om korrespondancekriteriet, på den baggrund at metodehermeneutikkens opgave ikke er at forklare en objektiv sandhed, men at fortolke menneskers beskrivelser af et fænomenet. Fortolkningens gyldighed bunder i hvorvidt der er sammenhæng mellem helheden og de enkelte delene, og at der ikke er for mange

løse tråder. Hvis det ikke er tilfældet, tror vi ikke på det, og undersøgelsen vil derved ikke være gyldig (Ibid. s, 428).

Når jeg i min undersøgelse taler om reliabilitet og validitet, læner jeg mig primært op ad Lincoln & Guba nyfortolkning eller rettere sagt substitution af begreberne (De afskriver begreberne helt i sin oprindelige form). De opererer med *troværdighed*, *overførbarhed*, *pålidelighed* og *bekræftelighed* (Olsen, 2003, s. 88-89), og min opfattelse er, at disse begrebet giver et mere nuanceret billede af kvalitetssikringen i mit speciale.

Troværdighed omhandler hvorvidt resultaterne er i samsvar med den opfattelse informanten også har (Ibid. s. 89). Det omhandler undersøgelsens gyldighed og vil afspejle sig i den måde, hvorpå jeg kan overbevise om hvorvidt det jeg har undersøgt er fortolket rigtig. Denne validitet understøttes af specialets videnskabelig ståsted, udvalgt teori og den metode jeg anvender i analysen af mine resultater.

Overførbarhed handler om hvorvidt undersøgelsens resultater kan overføres til at forstå andre situationer (Olsen, 2003, s. 79-85). Denne definition forkaster jeg delvis i nærværende speciale, da det ikke er mit mål at lave en undersøgelse som skal kunne reproduceres med de samme resultater. Det vil derudover ikke være forenelig med den hermeneutiske tilgang, og dens fokus på forforståelser. Jeg har dog bestræbt mig på, at bruge metoderne på den bedst mulige måde, fx ved at interviewe på en måde som ikke presser bestemte svar frem og ved ikke at stille ledende spørgsmål.

Tove Thagaard anlægger et andet blik på overførbarhed med afsæt i om tolkningen der er lavet i undersøgelsen, virker rimelig for læseren (der har kendskab til de fænomener der er undersøgt). (Thagaard, 2004, s. 176-177). Jeg læner mig op ad ovenstående definition af overførbarhed, fordi jeg mener den harmonerer godt med specialets hermeneutiske tankesæt, hvor fortolkning er en centralt del.

Pålidelighedskravet bliver opfyldt når der er udarbejdet en detaljeret beskrivelse af vejen frem til undersøgelsens resultater. Det vil være med til at styrke undersøgelsen reliabilitet (Olsen, 2003, s. 89). Det er bleven beskrevet og belyst i specialets analysekapitlet.

Bekræftelighed er opnået når resultatet er uden bias (skævhed) (Olsen, 2003, s. 79-85). Jeg vælger at erstatte begrebet med gennemsigtighed, hvilket betyder, at det skal være muligt, for offentligheden, at "kikke forskeren i kortene". For at muliggøre dette, skal jeg formulere mine grundantagelser og fremgangsmåder der leder til specialets resultater, eksplicit (Juul & Pedersen, 2012, s. 429).

For at samle op, har jeg i kapitel 4 fremlagt specialets metodiske og empiriske ramme. For at komme nærmere analysen, vil jeg i det næste kapitel, belyse og synliggøre specialets teoretiske ramme.

5.0 Teoretisk fundament

I følgende afsnit, vil jeg redegøre for min teoretiske forforståelse og fremlægge den teoretiske værktøjskasse jeg bruger til analysen af mine undersøgelsesresultater fra kapitel 7. Min hovedteori er Peter Høilund & Søren Juuls teori om dømmekraft i det sociale arbejdet. Baggrunden for valget af denne teori er, at den passer godt sammen med mit videnskabelige ståsted, som er kritisk hermeneutisk og mit normative ideal som har den anerkendende tilgang som rettesnor for menneskelig opblomstring og det gode liv.

For nærværende specialets vedkommende, bliver børnesynet udfoldet med afsæt i Karin Kildedals tilgang til menneskesyn. Grunden hertil er, at jeg finder den tilgang meget anvendelig i forhold til specialets problemstilling, med afsæt i at man ved at forstå mennesket og dens udvikling, kan afledes hvordan der bør handles (Kildedal, 2008, s. 186).

Som et supplement til ovenstående, vælger jeg at inddrage litteratur der omhandler kategorisering. Grunden til, at jeg vælger at anvende kategorisering til dette formål, er at jeg vurderer at det er en mere praksisnær tilgang til at forstå hvordan socialrådgiverne forstår de udsatte børn, unge og deres familiers problemer på, og jeg finder den godt egnet til den del af analysen som søger at besvare det spørgsmål.

5.1 Dømmekraft i det sociale arbejde

Peter Høilund & Søren Juuls teori omkring dømmekraft, er en nyfortolkning af Platon og Aristoteles fortolkning af dømmekraft (Høilund & Juul, 2005, s. 13). De benytter begrebet dømmekraft til at opfange dialektikken mellem samfund, institution og borger (Høilund & Juul, 2005, s. 65). En del af dømmekraften er baseret på et legalt herredømme, hvor socialarbejdere administrerer lovene. En anden del af dømmekraften bygger på det forfatterne kalder et illegalt herredømme, hvor socialarbejdere tilsidesætter retlige bestemmelser. Forfatterne argumenterer for, at de professionelle ikke kun administrerer lovene, men skønner og fortolker hvordan lovgivningen kan anvendes i konkrete sager (Ibid. s. 66). Det er dømmekraften der eksempelvis fortolker

en specifik lov, og dermed hvad der er god/dårlig dømmekraft. Det er med andre ord dømmekraften der forstår og fortolker de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, og derved hvad der er god/dårlig dømmekraft i form af den indsats der skal iværksættes.

Dømmekraften er central, fordi den ofte danner praksis i det sociale arbejdet. Høilund & Juul sondrer mellem tre former for dømmekraft - den personlige, den institutionelle og den sociale dømmekraft - og definerer dømmekraften som en hermeneutisk størrelse, hvor socialarbejderen på den ene side handler i konkrete historiske sammenhænge, og på den anden side kan de forholde sig reflekteret over de praksisser og tænkemåder der præger det sociale arbejdet (Ibid. s. 68).

Den personlige dømmekraft der udtrykker anskuelser, vurderinger og stillingstagen, har sin rod i arv og miljø – herunder uddannelse og erfaringer (både hverdags - og jobmæssige), og præger den måde hvorpå mennesker anskuer verden. Her vil menneskesynet, eller børnesynet, komme til udtryk. De professionelle, socialrådgiverne, vil gennem deres barndom, uddannelser, erfaringer fra arbejde såvel som fra privatlivet, have tillært sig noget særligt, som ikke kan generaliseres eller gøres alment. Det er summen af disse som udgør den personlige dømmekraft (Ibid. s. 68-69).

Dømmekraften i det sociale arbejdet er ikke udelukkende præget af ens egen dømmekraft. Den vil også bære præg af de regler og hensyn der findes på den pågældende arbejdsplads (Ibid. s. 68). *Den institutionelle dømmekraft* er en form for faglig moralsk kode, for hvordan der skal handles over for udsatte borgere.

Institutionens normer og værdier, opfattelser og anskuelser kommer også til udtryk her. I modsætning til den personlige dømmekraft vil denne type dømmekraft, afgjort være generel og almen. Det kan eksempelvis være en kommunes børnepolitik, hvor tidlig indsats, inddragelse og netværk er vigtige elementer, og det kan komme til udtryk i, at kommunen arbejder meget med netværksinddragelse, når det er tale om anbringelse af børn. Det er blandt andet her, i den institutionelle dømmekraft, de lovgivningsmæssige rammer indgår. Bevidst eller ubevidst og om de vil det eller ej, påvirkes socialrådgiverne af den institution de arbejder i (Ibid. s. 69).

Den sidste påvirkningsmekanisme der præger socialrådgivernes dømmekraft, er *den sociale dømmekraft*. Den indeholder både elementer fra den personlige såvel som den institutionelle dømmekraft. Socialrådgiverne er ikke kun en systemrepræsentant, men handler på baggrund af borgerens livshistorie, drømme og visioner, samt deres egne

livserfaringer og andre socialfaglig og retlige forhold (Ibid. s. 69). Det er den sociale dømmekraft som socialarbejderen besidder, der afvejer borgerens livshistorie og institutionsfortællingen (Ibid. s. 70).

Det er med andre ord, mange påvirkningsmekanismer der præger socialrådgivernes dømmekraft, og som er med til at afgøre, hvordan de forstår de udsatte børn, unge og deres familiers problemer på, og deres evne til at vurdere sikkert og rigtig.

Højlund & Juul argumenterer for, at den måde hvorpå man taler om tingene i samfundet, siger noget om den fremherskende dømmekraft (Højlund & Juul, s. 67).

Den nuværende diskurs i samfundet inden for det sociale arbejdet med udsatte børn og unge vedrørende anbringelser, er blandt andet, at hvis anbringelse er på tale, skal barnet såfremt det er muligt, anbringes i familiepleje (Barnets netværk). Dette var fx helt utænkelig for 100 år siden, hvor barnet skulle anbringes så langt væk fra familien som overhovedet mulig (Bryderup, 2005). Dømmekraften vil blive præget af den aktuelle diskurs der råder i samfundet. Det er den sociale dømmekraft (socialfaglige vurderinger), der skal afgøre hvorvidt familiepleje er godt eller ikke godt for det specifikke barn.

5.1.1 Common sense

En analyse af dømmekraften i en social institution, vil kunne forklare hvilke forhold der gør at personer handler forskelligt afhængig af, om det er i det private rum eller i det offentlige rum (Højlund & Juul, 2005, s. 70). I forlængelse heraf, kan der argumenteres for at socialrådgiverne handler i det offentlig rum, hvor det er særlige forhold der gør sig gældende.

Med Højlund & Juul's nyfortolkning af Aristoteles og Kant begrunder de, at ethvert rum har deres *sensus communis* (sund fornuft). Her skal det forstås, at socialrådgiverne har et særligt udgangspunkt de skal arbejde ud fra, et særligt sprog de anvender, som rummer bestemte perspektiver ift. borgeren. Det er dette forfatterne, kalder den regulative ide, og det er "*den horisont, som omfatter og omslutter alt det, som er synligt fra et bestemt felt*". (Højlund & Juul, 2005, s. 70).

Dømmekraften indeholder med andre ord en regulativ idé, og det er den idé som fortolker viden og indsigt. Vedrørende viden i det sociale arbejdet, hævder forfatterne, at den som hovedregel er kontekstafhængig, forstået på den måde at der har pågået anerkendelseskampe omkring samfundsværdier og den institutionelle dømmekraft.

Indsigt indeholder en sammenslutning af erfaringer, rutiner og kundskaber som kan stamme fra såvel familie og kollegaer, men er ligestillet med viden (Ibid. s, 71).

I en kommunes børnepolitik står der blandt andet at; ” (...) *børn, fra de er helt små, skal have omsorg, sund og alsidig kost, mulighed for at udvikle og udfolde sig gennem leg og læring, hvor forskellige kropslige og udviklende aktiviteter understøtter dette (...)* ”

(Syddjurs, 2016). Hvorvidt de professionelle deler dette syn, med fx sund og alsidig kost, vil variere og afhænge af hvorvidt de selv spiser sund og alsidig kost. De professionelles evne til at vurdere sikkert og rigtig, vil blandt andet bero på deres egen praksis. Den vil igen være medvirkende for deres vurderinger i forhold til det udsatte barn.

5.1.2 Fortrolighedskundskab i det sociale arbejdet

En særlig form for viden er fortrolighedskundskab. Det særlige ved denne type viden er, at den ligger vægt på menneskets evne til at ”leve” sig ind i en andens verden og forstå den andens situation. Denne videns-form er helt central i det sociale arbejdet, for hvis socialrådgiverne formår at opnå denne fortrolighed med borgeren, øger det sandsynligheden for at arbejdet vil lykkes (Højlund & Juul, s. 71).

Højlund & Juul antager at den dømmekraftsmodel som afspejler sig i det sociale arbejdet, altid bygger på fortolkninger, som bygger på den regulative ide samt fortrolighedskundskab med borgeren (Højlund & Juul, 2005, s. 71).

Fortrolighedskundskaben kan blive svækket af den sociale dømmekraft, hvis den institutionelle dømmekraft er begrænset af økonomiske reguleringer og den politiske diskurs (Ibid. s, 75).

Den institutionelle dømmekraft rammesætter på mange måder den sociale dømmekraft, ved at underlægge den en bestemt handlingsramme, som fx bestemte metoder socialrådgiverne skal arbejde efter. Ethvert menneske kan komme til at udvise en dømmekraft, som er i strid med ens egen personlig dømmekraft. Dette sker specielt hvis man er pålagt en ordre, ” (...) *Adfærd, som er utænkelig hos et individ, der handler på egen hånd, udføres uden tøven, når det sker efter ordre*”. (Ibid. s. 74). Højlund & Juul frygter at den dominerende dømmekraft, vil være genstand for at fortrolighedskundskaben fortrænges (Ibid. s. 74), og de argumenterer for, at socialarbejdere adlyder og reproducerer den institutionelle dømmekraft, som ikke er moralske krav, men økonomiske og politiske krav, som eksempelvis hurtig sagsgang.

De hævder, at den regulative idé der omhandler effektivitet og omstillingsparathed, har erstattet den delen af etikken, der er optaget af de pligter vi har over for det enkelte

menneske. Videre hævder de, at den institutionelle dømmekraft der præger den måde hvorpå man bør handle over for borgere, kommer til at indeholde en uheldig balance mellem jagten på metoder og målelige resultater, og kan i sidste ende blive et hinder for det anerkendende sociale arbejdet (Ibid. s. 81).

Høilund & Juul sætter fokus på den sociale dømmekraft, som er i spil i mødet med borgeren. Det gør de, ved at analysere den regulative idé der kommer til udtryk, og som er bestemmende for hvordan socialarbejderen omsætter den generelle viden om borgeren og fortrolighedsviden om til praksis (Ibid. s, 95).

Med dette udgangspunkt, søges der blandt andet, i nærværende speciale, at spore den sociale dømmekraft socialrådgiverne udviser, og undersøge hvorvidt den regulative idé, er retningsgivende i denne sammenhæng.

Konkret i det sociale arbejdet med udsatte børn, unge og deres familier, er der et stort fokus på helhedsorienteret tænkning, hvilket blandt andet ses i Servicelovens § 46, stk. 2 (Socialstyrelsen, 2012, s. 71). Dette perspektiv, kan antages at fungere som den regulative idé, som socialrådgiverne, vil læne sig op ad. Med afsæt i ovenstående teori, kan det antages, at den dømmekraft socialrådgiverne udviser, vil bære præg af de elementer som den regulative idé fremlægger.

5.1.3 Normsystemer - Kampe om dømmekraften

Høilund & Juul har ingen konkret metode eller løsning til, hvordan en socialarbejder skal foretage et godt skøn eller hvad som karakteriseres som god dømmekraft, men mener det er op til den enkelte socialarbejder. Der skal både tages hensyn til de forskellige normsystemer (etiske, juridiske, politiske og økonomiske), såvel som borgerens egne ønsker og visioner. Diverse hensyn kan være i opposition til hinanden, eller borgerens visioner kan gå imod lovgivningen. I sådanne tilfælde, hvor borgerens ønsker ikke kan imødekommes, skal socialarbejderens dømmekraft være den man læner sig op ad. De hævder at den institutionelle dømmekraft indeholder en ubalance mellem de forskellige normsystemer. De ser dette som en central forklaring på hvorfor borgere føler sig krænket. De etiske og retlige hensyn til borgeren har fået lavere status end de politiske og økonomiske hensyn (Høilund & Juul, 2005, s. 95). De sondrer mellem de etiske og de retslige sider af socialarbejderens dømmekraft.

Jeg har i det foregående kapitel, fremlagt specialets overordnede teori. Den benyttes, som min særlige forståelsesramme i henhold til specialets undersøgelser, og skal være

medvirkende til at belyse hvorledes dømmekraften vil være den horisont fra hvor socialrådgivernes skønner og fortolker de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, og hvordan den regulative idé, vil antages at danne rammen for hvad socialrådgiverne kan tænke og handle i.

5.2 Menneskesyn

Karin Kildedal argumenterer for, at det sociale arbejdet er rettet mod mennesker, og derved må det etiske grundlag i det sociale arbejdet være forankret i opfattelser af hvad mennesket er for en størrelse. Ved at danne sig en forståelse af hvad mennesket er for et væsen og hvordan det udvikler sig, kan der afledes hvordan der bør handles (Kildedal, 2008, s. 186). Kildedal argumenterer for at alle handlinger afspejler et menneskesyn, og at for at det skal være kvalitet i det sociale arbejdet, er det påkrævet at det etiske grundlag er klarlagt, og at det i den institution man arbejder i, er en fælles forståelse for det menneskesyn man arbejder efter (Kildedal, 2008, s. 191).

Kildedals definition rummer en forståelse af menneskesyn baseret på følgende to komponenter:

- 1) Menneske: En opfattelse af mennesket som art
- 2) Syn: En opfattelse af menneskets udviklingsdrift

Der findes mange opfattelser omkring *menneske* som art. De spænder fra en psykodynamisk tilgang, hvor man ser selvet som en unik indre kerne der er medfødt, til de interaktionistiske tilgange hvor man ser selvet i relation til andre som aktivt agerer i verden, til de mere konstruktivistiske tilgange som vægtlægger selvet som noget der konstrueres af fortællinger om det enkelte mennesket. Disse positioner, handler i hovedsag om hvorvidt et mennesket har en essens eller en kerne, eller hvorvidt det konstruerer sig selv i samspil med andre. Når man har kommet frem til en forståelse af hvad der driver og motiverer mennesker, kan man opnå en forståelse af mennesket og dets udviklingsdrift, og på den baggrund man udlede et menneskesyn og hvordan der skal ageres og handles (Kildedal, 2008 s. 184-187).

Overordnet vil det sige, at socialrådgiverenes menneskesyn, blandt andet vil kunne afspejle sig i hvorvidt de opfatter mennesker som besiddere af en helt unik kerne, om de anskuer mennesker som summen af sine sociale relationer, eller om de betragter

mennesker som summen af en konstruktion i samspil med andre. Jeg belyser med et eksempel. Hvis der er tale om en mor der drikker, og ikke kan passe sine børn på en omsorgsfuld måde, vil en socialrådgiver med et menneskesyn der anskuer mennesker som indehavere af en helt særlig kerne eller essens, være tilbøjelig til at tænke at moren mangler den essens, som gør hende til en god mor, og at fraværet af denne essens ikke kan udbedres. Anlægges et mere relations-orienteret syn på mennesket, hvor mennesket er summen af sine sociale relationer (Ibid. s. 187), kan det antages at moren kan tillægge og lære sig nogle kvalificerede relationer til sit barn (Ibid. s. 189). Anlægges et tredje og mere konstruktivistisk menneskesyn, kan man, hvis man antager at vi konstrueres og dannes af vores relationer, antage at det vil være muligt for moren, at konstruere en ny fortælling om sig selv, hvor hun vil tillære sig andre måder at agere på, end hun har gjort tidligere (Ibid. s. 189).

Med disse betragtninger, vil det med andre ord, have betydning hvilke børnesyn socialrådgivere har, principielt på baggrund af at børnesynet vil danne basis for hvordan problemet anskues.

I Kildedals anden komponent i menneskesynet, *syn*, er det væsentlige spørgsmål her, hvad det er der driver menneskets udvikling.

På samme grundlag som i ovenstående argumentation, er det centrale hvorvidt mennesket udvikler sig gennem mødet med verden, eller om det har en kerne eller essens der er givet forud for mødet med verden. Positionerne spænder her fra den psykodynamiske tilgang, hvor man betragter selvet som noget der er medfødt og som kan udvikles (eller hæmmes) i mødet med verden, til en mere interaktionistisk tilgang hvor al menneskelig udvikling sker i relation og interaktion med andre, til den sidste position som er af konstruktivistisk art, hvor udviklingen af selvet er en proces af højst foranderlig karakter, hvor man i samspil med andre konstruerer en fortælling om sig selv (Kildedal, 2008, s. 189-191).

Kort sagt, er det i denne komponent, centralt for udformningen af en eventuel indsats til de udsatte børn, unge og deres familier, hvordan socialrådgiverne antager at et menneske udvikles. Belyst med samme eksempel som over for, vil en position med afsæt i at mennesket har et oprindeligt og autentisk selv (Ibid. s. 189), understøtte en indsats hvor moren kan tænkes at blive henvist til et psykologforløb, for at afhjælpes til at finde sit oprindelige jeg, og styrke sine indre kvaliteter så hun kunne blive i bedre stand til at

klare opdragelsen at sit barn (Ibid. s. 190). Anlægges der et mere relationelt syn på moren, hvor mennesker er indlejret og manifesteret i relation med andre, vil en eventuel indsats som moren kunne profitere af, være på en mor-barn institution med henblik på at styrke morens relations-kompetencer (Ibid. s. 190). Anskues mennesket fra en konstruktivistisk position, vil det give anledning til en helt tredje indsats. I samspil med andre, skaber mennesket sig selv og sin identitet ved at konstruere en fortælling om sig selv og sit liv, som altid er under forandring. Her vil samtaleterapi kunne være en form for indsats, hvor moren gennem narrativ terapi kom til at arbejde med fortællingen om sig selv, og udvikle og konstruere en ny fortælling, ud fra en overbevisning om at hun kan ændre på de negative handlemønstre hun har udvist i hendes tidligere moderrolle (Ibid. s. 191).

For at samle op, kan det antages at menneskesynet/børnesynet har en afgørende betydning, både for opfattelsen af problemet (menneske) og for indsatsen (synet).

Det er relevant, at få afdækket hvilke børnesyn socialrådgiverne har, da det vil være med til at præge de opfattelser og forståelser af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, og de vurderinger de hver især lægger til grund i arbejdet med den enkelte familie.

5.3 Kategorisering

Kategorisering er en integreret del af enhver social praksis, og bruges hele tiden (Harrits, 2013, s. 17), fx når et barn bliver kategoriseret som omsorgssvigtet. Heri ligger en kategorisk sondring mellem en det at være omsorgssvigtet og have behov for støtte og det at ikke være omsorgssvigtet og dermed ikke have behov for støtte (Harrits, 2013, s. 17).

"At (...) kategorisere er at give verden struktur (...) Ved at kategorisere ordnes omverdenen på en måde, der gør det muligt at forudsige, kalkulere, hvad der vil ske. Kategoriseringen kan også betragtes som vejledning i forhold til hvordan man skal agere i bestemte situationer". (Mortensen & Ørsted, 2014, S. 9). Definitionen fordrer kategorisering som en form for forståelseskonstruktion, der tilkendegiver, at man ved at strukturere de givne fænomener, gør det nemmer at forudsige fremtiden. Endvidere er det en tilgang der fordrer til hvordan der specifikt skal handles (Ibid. s. 9)

Mennesker kategoriserer for at gøre det komplekse mindre kompleks, men det er samtidig vigtig at være opmærksom på de hindringer der følger med kategoriseringer. "Barnet er omsorgsvigtet", "Forældrene er resourcesvage", kan være typiske betragtninger der omhandler kategorisering. Mennesker bliver påsat et mærkat, og derved også en slag vejledning i forhold til hvordan man løser problemer.

Den tilgængelige viden der findes om eksempelvis omsorgssvigtede børn eller resourcesvage forældre, giver et billede omkring hvad der er på spil, og hvordan der skal ageres over for barnet/familien (Ibid. s. 9).

Kategorisering er et vilkår i socialt arbejde. Kategorisering handler altså om at anslå eller beregne de udsatte børn, unge og deres familiers problemer på baggrund af mulige hjælpe- og støtte foranstaltninger. Ved at kategorisere, bliver det mulig for socialrådgiver at orientere sig i forhold til barnets situation, og på den måde fastlægge en procedure for at ændre på situation (Thorsager, Børjesson, Christensen & Pihl, 2007, s. 30). Der kan skelnes mellem to overordnede faser i det sociale arbejdet når det gælder kategorisering. Den første fase er med afsæt i at fastsætte barnets/den unge/familiens problem, og her er kategoriseringen hovedformålet. Næste fase omhandler indsatsen og at hjælpe barnet/den unge/familien, og her fungerer kategoriseringen som forudsætning for arbejdet, samtidig med at det kan foregå en om-kategorisering som et led af indsatsen. I de kommunale forvaltninger, som fx en familieafdeling, er kategorisering en centralt del i indsatsen (Ibid. s. 31).

Med afsæt i ovenstående, kan jeg nærme mig specialets analysen, men først præsenteres casen.

6.0 Præsentation af Syddjurs Kommune

Herunder kommer der en samlet beskrivelse af min empiriske case.

Jeg har valgt Syddjurs Kommune som min case og indhentet min empiri her. Grunden hertil er blandt andet, at jeg gennem min praktik i Syddjurs Kommunes Familieafdeling, oplevede problematikker der omhandlede socialrådgivernes forskellige problemforståelse af udsatte børn, unge og deres familier, og tænkte det ville være spændende, at undersøge det fænomen nærmere. Endvidere havde kommunen, på et tidligere tidspunkt fået udarbejdet en rapport der konkluderede, at sagsbehandlingen i kommunen var præget til et meget individuelt niveau, der i nogle tilfælde ville betyde at den indsats der blev bevilliget, ville afhænge af hvem der var rådgiver på sagen

(redegjort for i kapitel 1.0).

Med ovenstående afsæt kunne jeg, allerede inden jeg var gået i gang med undersøgelsen, identificere forskelle, i hvordan socialrådgiverne forstår udsatte børn og unge og deres familiers problemer på.

Syddjurs Kommune er sammenlagt af de tidligere kommuner Ebeltoft, Midtdjurs, Rosenholm og Rønde. Kommunen har et befolkningstal på 41.652, og har 3200 fastansatte medarbejdere (Syddjurs, 2016). Familieafdelingen er organiseret i enhederne Myndighed, Sundhedsplejen, Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR), Familieværket³ (Udførerenhed) og stab og sekretariat (Syddjurs Kommune, 2016). Familieafdelingen er en organisation der producerer tjenester (Jacobsen & Thorsvik, 2014, s. 24), og arbejdet er udpræget relations-orienteret, hvor det er svært at ensrette arbejdet, med afsæt i at hver sag er unik og afhænger af barnets eller den unges individuelle forhold (Ibid. s. 26), hvilket også foreskrives i Servicelovens § 1, stk. 3 (retsinformation, 2016). For at sørge for mere ensartethed i sagsbehandlingen, har lovgivningen sat standarder som skal sikre dette, gennem eksempelvis metoder som ICS. I Familieafdelingen vil der være et større rum for skøn, end hvis det var en organisation der producerede varer (Jacobsen & Thorsvik, 2014, s. 101).

Familieområdet i Syddjurs Kommune arbejder efter nedenstående fokuspunkter:

- *"At skabe rummelige og inkluderende miljøer, som skaber grobund for børns og unges sundhed, trivsel og udvikling, i samspil med andre.*
- *At styrke det tidlige og forebyggende arbejde, så eventuelle vanskeligheder afhjælpes så tidligt som muligt i et tæt samspil med barnets netværk og nærmiljø.*
- *At sikre samspil og tværfaglighed i de forskellige sammenhænge hvori barnet og den unge indgår"* (Syddjurs Kommune, 2016, s. 108)

Disse fokuspunkter foreskrives også i Barnets Reform, hvor det er vigtige områder (Socialstyrelsen, 2012, s. 11-13).

---

³ "Familieværket er afdelingens udførerenhed. På baggrund af bestillinger fra myndighedsområdet udfører Familieværket opgaver indenfor dagbehandling for børnefamilier i Syddjurs Kommune, timeafslætning til handicappede børn samt drift af et døgntilbud til unge". (https://www.syddjurs.dk/sites/default/files/PDF/politikerhandbog_2016web.pdf, s. 113)

Den kvalitative analyse, baseres på observationer af et gruppemøde og et visitationsmøde i Familieafdelingen i Syddjurs Kommune. Endvidere, hviler analysen på udsagn fra interviews med 3 socialrådgivere, der i deres daglige praksis arbejder med udsatte børn og unge og deres familier. Analysen fremkommer i næste kapitel.

7.0 Analysen

Analysen vil være delt op i to analysedele, hvor jeg i første del af analysen besvarer den del af problemformuleringen der omhandler socialrådgivernes forståelser af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer. Mønstre og ligheder, der er fremkommet i det empiriske materialet, har dannet grundlag for de temaer som bliver belyst under den første del af analysen. Det er ikke interessant hvorvidt socialrådgiverne har ret i deres forståelser. Det interessante er, hvad som indgår i deres forståelser og hvad de bygger deres forståelser af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer på. Der bliver endvidere lavet en kobling mellem hvordan forståelserne gør, at socialrådgiverne vurderer indsatsen, på den måde de gør.

I anden del af analysen, vil den del af problemformuleringen der omhandler socialrådgivernes syn på de udsatte børn, unge og deres familier, analyseres. Her søges der, at finde svar på hvilke syn socialrådgivere har på de udsatte familier. Det er hellere ikke i denne sammenhæng interessant hvorvidt et syn er mere "rigtig", end et andet. Det interessante er, at undersøge deres syn på de udsatte familier og hvilke elementer der indgår i dette syn, og hvilken betydning det får for indsatsen. Temaer som fremgår i denne del af analysen, er primært med afsæt i interviewene og de mønstre (eller det der brød mønstret) der fremkom i den sammenhæng. Socialrådgivernes forståelser og børnesyn, er efter min betragtning, i et dialektisk forhold, hvor de ikke kan skilles ad. Med andre ord, vil en bestemt forståelse, være et udtryk for et bestemt syn, og omvendt. Disse to delanalyser skal samlet set besvare problemformuleringen, og kapitlet afsluttes med en diskussion.

Som nævnt under kapitel 5, gør jeg igen opmærksom på at teoriafsnittet der omhandler dømmekraftsbegrebet ikke kommer i spil i sin helhed i analysen, men fungerer som en overordnet forståelsesramme, og den forståelseshorisont jeg anskuer verden fra, og vil mere konkret indgå i et efterfølgende afsnit, hvor jeg diskuterer resultaterne fra analysen. Begreberne bliver inddraget de steder i analysen, hvor det giver god mening at de benyttes.

Konkret til den første delanalyse, har jeg fundet det frugtbart at benytte kategorisering til at forklare og forstå socialrådgivernes forståelser af udsatte børn, unge og deres familiers problemer. Det interessante er ikke at socialrådgivere kategoriserer, men at fremanalysere hvad de kategoriserer efter og hvad kategorierne indeholder.

Til den anden delanalyse har jeg benyttet litteratur der omhandler børnesyn til at fremanalysere hvilke syn socialrådgiverne har på de udsatte familier. Grunden hertil, er en antagelse om at børnesynet vil være en medvirkende faktor i forhold til hvordan socialrådgiverne forstår barnet og derved også hvilken indsats der er bedst egnet til at mødekomme den forståelse de har, og derved imødekomme barnets behov.

Til analysens afsluttende diskussion, anvendes dømmekraftsbegreberne, samt andre begreber der er redegjort for i teorikapitlet, til at diskutere hvordan forståelserne og socialrådgivernes syn på de udsatte familier kan have betydning for indsatsen.

I hele analysen, bliver der inddraget anden eksisterende litteratur, de steder det giver større mening og dybde, til at forklare fænomenet bedre.

7.1 Præsentation af empirien

Inden jeg går i gang med selve analysen, kommer der i næste afsnit en præsentation af henholdsvis gruppemødet og visitationsmødet, samt en kort gennemgang af hovedtræk i empirien, der fremkom fra specialets undersøgelser. Kort sagt vil mønstre, der fremkom både fra observationerne og interviewerne, blive belyst.

7.1.1 Observation af gruppemødet

Hensigten med dette møde var, at socialrådgiverne hver især skulle fremlægge de sager de arbejder med, og særligt de sager hvor de havde behov for sparring eller vejledning i forhold til hvordan de skulle håndtere den konkrete sag. I tillæg til de socialfaglige diskussioner, kunne socialrådgiverne også få godkendt bevillinger, som fx taxakørsel, tilskud til tøj osv. Den koordinerende leders bevillingsgrænse er på 5000,-. Mødet var ikke udpræget formelt, og diskussionerne bar præg af, at være mere dialektisk, end stringent. Der var en "flow" omkring diskussionerne af sagerne, hvor de deltagere der havde noget relevant at byde ind med, gjorde det. Det blev observeret, at alle socialrådgivere, uden undtagelse, var meget presset på grund af travlhed og stor arbejdsmængde. Én rådgiver, begyndte at græde, og gav udtryk for at det var svært for hende, at håndtere arbejdspresset. Travlhed, er et gennemgående mønster i

gruppemødet, og det kommer blandt andet til udtryk i følgende udsagn fra en socialrådgiver; *"Det er så den fjerde anbringelse jeg ikke har en § 50 på"* (Gruppemøde, bilag 5, s. 2). I interviewet med socialrådgiveren der udtalte ovenstående, spørger jeg konkret ind til hvad det er et udtryk for, til hvilket hun svarer; *"Det [travlheden] må det have været, jeg kan ikke lige huske hvor vi sagde det der, men det har det sikkert været"*. (Interviewe C, bilag 3, s. 3). Hun vil altså ikke helt tilkendegive at hun har udtalt det, men begrundet det med travlheden. Det tager tid at lave en børnefaglig undersøgelse, og travlheden, kan være et udtryk for at de metoder og rammer socialrådgiverne arbejder under, fordrer vanskeligheder for dem. Det kan i værste fald, resultere i at nogle af de børnefaglige undersøgelser ikke bliver lavet inden for en tilfredsstillende tidshorisont, hvilket loven tilsiger. Det i sig selv, kan i værste fald resultere i at barnets uopdagede behov, ikke bliver dækket (hurtigt nok), og at de tidlige og forebyggende indsatser, ikke vil træde i kraft. Det er komplekse problemstillinger socialrådgiverne står over for at skulle fortolke, og de krav der stilles til måden hvorpå de skal håndteres, er et vilkår i det sociale arbejde med udsatte børn, unge og deres familier.

Endvidere, giver alle deltagere udtryk for at meget kursusaktivitet, er en af hovedgrundene til at de ikke når det de skal. *"Det er bare fedt at sidde og kigge på sådan en mail"* (Gruppemødet, bilag 5, s. 1), udtrykker en rådgiver det, i forhold til et kursus han var på, hvor han fik en underretning ind i hans mail. Den faglige koordinator udtaler, at de skal have lavet de børnefaglige undersøgelser, for at overholde lovgivning (Gruppemødet, bilag 5, s. 3).

Med afsæt i ovenstående beretninger, og set med Højlund & Juuls optik, kan der argumenteres for, at det etiske og juridiske normsystem, går på kompromis med de politiske og økonomiske normsystemer. Det kan forstås på den måde, at de institutionelle rammer (herunder kursusaktivitet og de lovgivningsmæssige metoder), er et tegn på hvordan institutionens praksisser påvirker det sociale arbejde i en sådan facon, at de udsatte børns behov, kan risikeres at ikke blive dækket. Det er primært med afsæt i at børnenes behov ikke bliver undersøgt gennem en børnefaglig undersøgelse, hvilket lovgivningen kræver.

7.1.2 Observation af visitationsmødet

Formålet med deltagelse i det interne visitationsmødet er:

- For lederne: Bevillingskompetence er placeret hos ledere i Syddjurs Kommune. Det vil sige, at kommunen bedre kan styre serviceniveau og økonomi. Endvidere er lederne tværfaglig repræsenteret for at sikre forskellige faglige perspektiver, for at kunne tilbyde barnet eller familien en mindst mulig indgribende og helhedsorienteret indsats. *“Derudover kan de i fællesskab stille kvalificerede og konstruktive spørgsmål, som kan belyse sagen yderligere eller give andre vinkler (forståelser) af sagen”* (Mail fra socialfaglig konsulent, Syddjurs kommune, 13/5-2016, bilag 6).
- For socialrådgiverne: Det er de som har kendskab til den konkrete sag, og er selvskrævede deltager.
- For samarbejdspartnere (fx familiebehandlere): De inddrages de i tilfælde hvor de har relevant viden til at belyse sagen nærmere, eller at de kan give et andet perspektiv på sagen.

(Mail fra socialfaglig konsulent, Syddjurs kommune, 13/5-2016).

Mødestrukturen, var arrangeret på en måde hvorpå de socialrådgivere der havde sager med på dagsorden, blev kaldt ind, en efter en. Her skulle de fremlægge deres sag og den konkrete problemstilling de stod i, lige nu. Sagerne bliver diskuteret, og der bevilliges en indsats. Der var nogle enkelte tilfælde blev der ikke taget nogle beslutninger, og socialrådgiver blev anmodet om at bringe sagen videre til ekstern visitation.

I forhold til gruppemøderne, var dette møde mere struktureret, og socialrådgiverne var tydelig forberedt da de skulle fremlægges deres sager. Det var visitationsudvalget (lederne) også, og havde på forhånd læst socialrådgivers indstilling og var på den måde sat ind i sagen. Der spores en fokusering på det økonomiske normsystem, særligt når det diskuteres indsatser. Denne fokusering spores ikke direkte til socialrådgiverne, men den rettes primært mod lederne, der er tilstede.

7.1.3 Præsentation af empiri

Som vi så i de to foregående afsnit, er det på gruppemøderne socialrådgiverne mødes for at diskutere konkrete sager. Her diskuteres forskellige sager og forskellige måder at

anskue problemer på, ud fra forskellige former for viden og andre relevante forhold, som eksempelvis de lovgivningsmæssige rammer. Visitationsmøderne, er et fora hvor konkrete sager også bliver diskuteret, og ofte med fokus på at der skal bevilliges noget konkret. Her bliver beslutninger taget.

Det der foregår, både i gruppemødet og visitationsmødet, kan beskrives ud fra det Juul & Højlund betegner som et spændingsfelt mellem tre historier. Det er barnet/den unges/familiens historie og de forhold socialrådgiveren skal forholde sig til her, institutionens historie og dens paradigmer for korrekt problemløsning og til sidst socialrådgiveren historie, som er påvirket af de to første historier (Højlund & Juul, 2005, s. 70). Den socialfaglige viden og de vurderinger der udspringer i gruppemødet og visitationsmødet, bygger på socialrådgiveres fortolkning, som gøres på grundlag af den regulative idé og fortrolighedskundskaben (Højlund & Juul, 2005, s. 71). Den regulative idé, er det særlig udgangspunkt socialrådgiverne skal arbejde efter, et særlig sprog de benytter sig af, når de omtaler de udsatte børn og unge og deres familier. Den regulative idé indeholder nogle principielle regler og metoder, og måder at arbejde på, og kan betragtes som socialrådgivernes common-sense i forhold til arbejdet med udsatte børn og unge og deres familier. Det kan blandt andet ses, i den måde hvorpå der tales om de udsatte familier, indsats der skal bevilliges, vurderinger der laves osv. Her indgår blandt andet særlige regler for hvad som er rigtig og hvad som er forkert, hvilket også ses i Servicelovens kapitel 11, som socialrådgiverne arbejder efter. Med Højlund & Juuls optik, er den regulative idé er, med andre ord, en grundsten i det sociale arbejdet med de udsatte familier, og i arbejdet med at finde frem til en indsats der er forankret i socialrådgivers indlevelse og forståelse af det udsatte barn/unge/familie. Højlund & Juul argumenterer for at gennem indlevelse og forståelse af den udsatte familie, vil socialrådgiverne bedre være i stand til, at finde frem til den indsats der bedst mulig kan dække barnets udækkede behov.

Et gennemgående træk i observationerne, er at socialrådgiverne benytter sig af en eller anden form for kategorisering i deres udtalelser og forståelser af de udsatte børn og unge og deres familiers problemer. Der findes mange eksempler i empirien, der understøtter brug af kategorisering, og de vil blive behandlet i de efterfølgende afsnit. Det er vigtigt at forstå hvad det er i kategoriseringen, der gør det mere overskuelig og mindre kompleks for socialrådgiverne at benytte sig af det, for at kunne danne sig en

forståelse af hvordan socialrådgivere forstår familiens problemer. Det, at socialrådgivere kategoriserer, er et vilkår i det sociale arbejde, og det er ikke det som er det interessante. Det interessante er indholdet i kategorierne, og hvilken forståelse af de udsatte familier, det er et udtryk for, og endvidere hvilken betydning det kan få for indsatsen.

Dette mønster, vedrørende kategorisering, vil jeg behandle tematisk i delanalyse 1, hvor de forskellige temaer er blevet identificeret, og hvor der diskuteres hvilken betydning kategoriseringen har, for problemforståelsen og den efterfølgende indsats. Eksempler på dette, udfoldes via empiri fra mine undersøgelser, og bliver belyst i de efterfølgende afsnit under delanalyse 1.

7.2 Delanalyse 1 – Forståelser

Formålet med denne del af analysen er, at undersøge de forskellige forståelser af udsatte børn, unge og deres familiers problemer, der kommer til udtryk hos socialrådgiverne. Det vil jeg undersøge, ved hjælp af kategorisering. Når dette blik anlægges, vil forståelserne være medvirkende for hvordan socialrådgiverne betragter sociale problemer, og for hvordan de løser dem.

Tidsskriftet *Uden for nummer*, har haft kategorisering, som fokus i en af deres artikler. Her synliggøres det, at socialrådgivernes forståelserne, ikke vil være eksplicite, men rumme en bredde af implicite og ofte tavse perspektiver, på hvad de fokuserer på, og hvad de eventuelt udelukker, i deres forståelser. Tidsskriftet fremtoner, at forståelserne kan fremtræde i mange varianter, blandt andet som kategoriseringer, diagnosticeringer og behandlingsformer (Uden for nummer, redaktionen, 2014, s. 3). Jeg ser nogle af de samme tendenser i min analyse, hvor socialrådgivernes forskellige varianter af problemforståelser fremkommer. Lene Mortensen & Anette Ørsted, har i samme tidsskrift skrevet en artikel, der omhandler socialt udfordrede familier, og hævder i artiklen, at det ikke er alle former for kategoriseringer socialrådgiverne benytter sig af, men de former for kategorisering, der fordrer en slags vejledning, i forhold til, hvordan man ved at bruge den kategori, kan løse det aktuelle problem (Mortensen & Ørsted, 2014, s. 9). Disse betragtninger, er således også at spore i specialets empiriske materiale. Med afsæt i ovenstående, vil de næste afsnit omhandle de kategorier, der bliver fremstillet af socialrådgiverne, hvor der følgelig vil blive analyseret på indholdet i

kategorierne, for at jeg skal kunne nærme mig socialrådgivernes forståelser af de udsatte familiers problemer.

7.2.1 Socialrådgivernes forståelse af bekymring for barnet

Der spores i det empiriske materialet, en form for enighed blandt socialrådgiverne, omkring hvad der kan vække bekymring i forhold til et barn.

Det ses, blandt andet i interviewet med socialrådgiveren Marie, i hendes beskrivelse;

"Jamen det kan jo være alt i fra (...) stort skolefravær til (...) at et barn er meget indadvendt, at et barn ikke giver udtryk for sine behov (...) eller at et barn er ekstrem i sine følelser (...), eller jamen hos forældrene kan det jo også (...) være helt lavpraktisk som at barnet (...) ser nusset ud, hygiejnen er ikke i orden, kommer ikke i seng til tiden, er træt hver dag (...)". (Interview C, bilag 3, s. 18). Af citatet ses det, at forståelserne, både er rettet mod barnets adfærd og forældrene. Marie fremstiller med andre ord, flere kategorier af problemforståelsen, hvor hun først kategoriserer bekymringer der går direkte på barnet, og kan forklare en særlig form for adfærd, barnet udviser. Dernæst, kategoriserer hun efter bekymringer der ikke kan forklares på baggrund af barnets adfærd, men snarere på baggrund af de mere synlige (eller fysiske) tegn på omsorgssvigt som kan vække bekymring, og som tilskrives forældrenes evner i forældreskabet. Det kan fx omhandle hvordan forældrene sørger for barnets mad, pleje og søvn. Det kan antages, at disse omsorgshandlinger fra forældrenes side, er knyttet til socialrådgivernes forståelse af hvad god forældreevne indebærer. Det ses i det empiriske materialet, at bekymringerne ofte udspringer med afsæt i både barnet og forældrene. Det sociale arbejdet i de udsatte familier, handler derfor ikke kun om at udbedre forældrenes evner til at udfylde disse omsorgshandlinger. For at skabe overensstemmelse mellem barnets behov og forældrenes evner, vil imidlertid barnet problematikker også skulle afhjælpes.

Lignende forståelser, ses også i socialrådgiveren Annes beskrivelse, af hvad der vækker bekymring hos hende i forhold til et barn; *"Det afhænger jo rigtig meget af alder og hvad det er for nogle ting der bekymrer, men det er jo noget med hvordan fungerer barnet i det sociale, hvordan er det følelsesmæssig, hvordan er forholdet til familien, kan det fungere i skolen, altså jeg tænker det er rigtig mange ting på spil"*. (Interview B, bilag 2, s. 10). Anne fokuserer både på barnets adfærd, samt de sociale relationer, både i skole, men også i henhold til forældrene. I lighed med Maries beskrivelser, er barnets følelsesmæssige tilstand og funktion, central, og et vigtigt kriterium, for barnets trivsel.

Fra begge beretninger, og med et særligt fokus på udvikling og adfærd og familieforhold, ses det, at både Marie og Anne, selekterer og benytter nogle af de forhold, der indgår i den børnefaglige undersøgelse, når de skal navigere, kategorisere og forstå barnets problemer. Her kommer, i særdeleshed, den institutionelle dømmekraft i spil, hvor der ses, at en særlig metode, danner rammer for problemforståelsen. Det i sig selv er ikke problematisk, med mindre den indskrænker forståelsen og muligheden for at opspore andre problemer.

Opsamlende, kan man sige, at det primært er en individfokuseret tilgang til problemerne socialrådgiverne udviser. Et særlig blik for bekymringer med afsæt i individet/individerne, kan betyde at andre relevante bekymringselementer ikke inkluderes i forståelserne. Her tænkes fx på de mere strukturelle forhold, som de udsatte familiers socioøkonomiske livsbetingelser. Med dette udgangspunkt, kan der antages, at barnet ikke bliver vurderet efter et helhedsorienteret princip, hvilket også foreskrives i Serviceloven § 46, stk. 2 (retsinformation, 2016)). Det kan antages at være problematisk i de tilfælde, hvor de socioøkonomiske forhold, forværrer barnets livskvalitet i en sådan grad, at det går ud over barnets trivsel.

7.2.2 Barnets adfærd og familieforhold som markører i forhold til forståelsen

Med afsæt i at det der vækker bekymringer ift. et barn, er med udgangspunkt i barnets adfærd og familieforhold, fordrer det til en forståelse, hvor netop de perspektiver, er centrale. I interviewerne spørger jeg alle socialrådgivere, om det er nogle af de seks forhold i den børnefaglige undersøgelse, de vægter mere end andre. Anne fortæller; *"Det kommer nok an på problemstillingen (...). Er det kun noget som er meget koncentreret om skole og fritiden, så kan det godt være vi ikke behøver at snakke så meget om sundhed (...). Bare kort berøre det (...)"*. (Interview B, bilag 2, s. 4).

Lignende beretninger, er at finde hos Marie, hvor hun beretter; *" (...) altså de er jo vigtige alle samme, men jeg synes udvikling og adfærd og familieforhold"*. (Interview C, bilag 3, s. 7). Kenneths tilgang, bryder med de to foregående illustrationer. Han siger; *" (...) nej, altså det synes jeg egentlig ikke. Jeg ser den undersøgelse som noget der selvfølgelig er lovgivningsmæssig krav om at den skal være der, og den skal beskrive (...) hvilken foranstaltning der skal iværksættes. Der skal jo være en beskrivelse af barnet, men jeg synes den er alt for omfattende, den er for uoverskuelig"*. (Interview A, bilag 1, s. 3).

Ved at inddrage dømmekraftsbegrebet, ses det, at Kenneth handler i takt med den eksisterende måde at arbejde på, samtidig som han forholder sig reflekteret over de institutionelle tænkemåder.

Både Anne og Marie, giver udtryk for, at det er nogle forhold i den børnefaglige undersøgelse de vægter mere, end andre. Det er ikke ensbetydende med at de ikke arbejder helhedsorienteret. Maries udsagn giver dog udtryk for et fokus på de individrelaterede forhold, hvor barnets adfærd og relation til familien bliver vigtig at undersøge. Det ses her, at hun forholder sig refleksiv i forhold til de metoder hun skal arbejde med, hvilket også vil give sig udslag i den vurdering der laves, altså den sociale dømmekraft hun udviser. Med dette blik, kan det antages, at den indsats der bliver iværksat, også vil bære præg, af en mere individrettet indsats til familien.

Anne udtrykker en selektiv form for vurdering, hvor hun lægger mest vægt på de forhold der tilsyneladende er det aktuelle problem. Hvis der latent ligger andre problemrelaterede forhold hos barnet, kan det være en risiko for at de ikke bliver afdækket. Det skal forstås på den måde, at hvis alle forhold i den børnefaglige undersøgelse ikke undersøges, men kun "berøres", kan det indebære at nogle forhold (eller problemer) ikke bliver afdækket. Det kan antages at grunden til at hun bare "kort berører" enkelte forhold, er med afsæt i travlheden, og de institutionelle rammer hun arbejder under. Det er ofte komplekse sager socialrådgiverne står over for i deres arbejde, og de kan blive nødt til at sortere og selekttere, for overhovedet at kunne komme i gang med arbejdet med de udsatte familier.

Af alle tre beretninger ses det, at den institutionelle dømmekraft, har stor påvirkning i forhold til den sociale dømmekraft, altså den samlede vurdering, som socialrådgiverne kommer til at udvise. Den institutionelle dømmekraft kommer i spil på en sådan måde, at individfokuseringen kan hindre andre samfundsmæssige forhold i at blive afdækket. Med afsæt i en sådan optik, kan det argumenteres for at socialrådgiverne handler på baggrund af individorienterede principper, fremfor at se de udsatte familiers totale livsbetingelser under en.

De socioøkonomiske livsbetingelser, som fx fattigdom, kan være vanskelige forhold for socialrådgiverne at sondre i, med den baggrund at de ikke fordrer til et umiddelbart løsningsforslag. Det kan ses på som en årsag til at familiens strukturelle forhold ikke bliver afdækket i samme grad som de individuelle forhold.

7.2.3 Diagnosticering

Det er et velbekendt fænomen, at antallet børn og unge der har fået stillet en neuropsykiatrisk diagnose (fx autisme, ADHD⁴, OCD⁵ osv.) er stigende, både nationalt og internationalt (Moesby-Jensen, 2014, s. 16).

Denne tendens, kommer også til udtryk i denne undersøgelse, blandt andet i socialrådgivernes italesættelse omkring de udsatte børn og unge, som ADHD-børn, børn med angstproblematikker osv. En deltager til visitationsmødet udtrykker, at det er en; *"Stribe af de her sager"* (med neuropsykiatrisk diagnose) (Visitationsmødet, bilag 4, s. 6), hvilket understøtter tendensen.

Det er med andre ord, en form diagnostisk kategorisering af de udsatte børn og unge og deres familiers problemer.

Diagnosticering fremkommer blandt andet i en sag der bliver fremlagt til visitationsmødet, der omhandler en dreng, der ikke har været i skole i halvandet år. Det ses af diskussionen, at drengen har massiv separationsangst, *"hvilket er decideret invaliderende i hans liv. Han har behov for behandling"*, siger socialrådgiver på sagen. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 6). Udsagnet illustrerer, at hans diagnose er den måde hvorpå de forstår hans problem; han kommer ikke i skole fordi han har angst, og at han skal have hjælp, støtte og vejledning af en professionel, der har en viden om angst.

I forlængelse af diskussion af ovenstående sag, bliver der diskuteret en anden sag der omhandler en anden dreng, der har *"gennemgribende OCD"*. *"Det er som den med separationsangst"*, siger en deltager til mødet (Visitationsmødet, bilag 4, s. 6). Diagnosen er gennemgribende, i den forstand at drengen skal i bad og skifte tøj hele tiden.

Socialrådgiver siger at; *"Han slutter i folkeskole lige om lidt, så bliver det mega svært for han (...). Han skal finde nye venner, og det kan blive svært når han har de vanskeligheder han har"* (Visitationsmødet, bilag 4, s. 6). Socialrådgiver udviser en bekymring for drengen, hvis han ikke får den rigtige behandling. Det ses, af de empiriske undersøgelser, at det sjældent kun er skolefravær/skoleforhold som er problemet. Socialrådgiver anskuer skolefravær ofte i forlængelse af andre problemer.

I de to foregående illustrationer ses det, at socialrådgiverne ser angstproblematikken som hovedbekymringen for barnet. Det er således en problemforståelse med afsæt i

---

⁴ ADHD er en neuropsykiatrisk lidelse, som giver forstyrrelser i personens opmærksomhed og aktivitet (<http://adhd.dk/hvad-er-adhd/>) Hentet 01.06.2016

⁵ En psykiatrisk lidelse med tilbagevendende tvangstanker og / eller tvangshandlinger (<http://www.ocd-foreningen.dk/om-ocd/hvad-er-ocd>) Hentet 31.05.2016

barnet, hvor socialrådgiverne er opmærksomme på hvordan diagnosen er ødelæggende i forhold til barnets liv.

Cecilie Moesby-Jensen, advokerer for at diagnosticeringen betyder, at det hverken er psykosociale problemer hos barnet/den unge (som fx kriminalitet, misbrug el.), eller hos forældrene (fx forældres misbrug, fattigdom el.), der er problemstillingen (Moesby-Jensen, 2014, s. 16). Det betyder at socialrådgiverne skal håndtere sager hvor barnet/den unges vanskeligheder forbindes til en diagnose, og de funktionsnedsættelser det eventuelt kan medføre (Ibid. s. 16). Med andre ord, at der er noget i individet der er årsagen til problemet. Dette ses også i ovenstående eksempler, men der kan stilles et kritisk blik, på hvad diagnosticeringen betyder for socialrådgivernes forståelser. Diagnoserne repræsenterer et syn på problemet, der primært er med afsæt i barnets adfærd. Ved at diagnosticere, prøver socialrådgiverne at øge deres forståelse af barnets behov. Med det blik, kan det antages, at socialrådgiver anskuer problemet med en "fejl i individet", og at det er "fejlen", som skal udbedres.

På baggrund af det empiriske materialet, kan der ikke spores tendenser til at socialrådgiverne undersøger årsagen til diagnoserne og hvad det er der udløser barnets angstproblematikker, eller hvad det er, der har skabt problemerne. Der bliver således ikke diskuteret hvorvidt det kunne være andre faktorer, fx dysfunktioner i miljøet, der kunne forklare barnets adfærd. Hvorvidt barnet udsættes for noget i miljøet, som kan være udløsende for diagnosen, bliver med andre ord ikke undersøgt, yderligere.

At socialrådgiverne diagnosticerer, kan have en afgørende betydning i forhold til forståelsen af problemet og derved den måde de håndteres på. Dersom problemet ikke bliver udfoldet, men indsnævret på grund af diagnosticeringen, til at kun omhandle barnet, kan der være risiko for at andre væsentlige risikofaktorer ikke bliver afdækket. Det kan være problematisk, i de tilfælde hvor der kan være risikofaktorer i miljøet, der kan være grundlaget for diagnosens fremtrædelse. Det kan antages, at få en stor betydning for indsatsen, hvis udformningen af hjælpen primært vil omhandle barnet og kredse sig omkring diagnosen, i stedet for de forhold der eventuelt kan være udløsende faktorer for diagnosen, som fx omsorgssvigt.

Adfærdsproblemer hos barnet, ses også andre steder i empirien. Til visitationsmødet, bliver der diskuteret en sag vedrørende en tvillingedreng med "*en kompleks diagnoseudredning*" (Visitationsmødet, bilag 4, s. 5). Han har massiv skolevægring, og

har haft det gennem flere år, og han har *"en massiv angstproblematik"* (Visitationsmødet, bilag 4, s. 5). Socialrådgiver indstiller til støtte-kontaktperson, for at få drengen ud af døren, og i skole. Hun pointerer, at det skal være en person med *"en vis kaliber"* (Visitationsmødet, bilag 4, s. 5). Drengen har været udad-reagerende mod en lærer, og forældrene kan ikke magte drengen mere. En deltager udtrykker, at drengen skal lære sig nogle mestrings-strategier, som han kan benytte, når han bliver vred. Socialrådgiver på sagen fortæller at drengen; *"har overtaget styringen og magten i familien"* (Visitationsmødet, bilag 4, s. 5). Socialrådgiveren relaterer problemet til barnet, og det adfærdsmønster han udviser. Det vil udmønte sig i en indsats der skal rettes mod barnet, for at barnet skal udbedre det handlingsmønster. Men det er ikke alene med afsæt i barnet, at problemet ses. Socialrådgiver indstiller også til, at forældrene skal få hjælp til *"at komme mere på banen"* (Visitationsmødet, bilag 4, s. 5), og vinde tilbage den naturlige magt der skal være i en barn – forældre relation (Visitationsmødet, bilag 4, s. 5). Socialrådgiver udtrykker, at forældrene skal have overskud til at sætte rammer, grænser og krav til drengen. *"Han har fået lov til at tage magten"*, siger hun (Visitationsmødet, bilag 4, s. 5). Socialrådgiver giver endvidere udtryk for, at forældrene er meget uklare på behov, på forældrerollen og teenageproblematikker, som fx det at have en kæreste. Her ses det, at forældrenes evner eller muligheder til at imødekomme barnets behov, stilles et kritisk blik på. Det kan antages at kvaliteter som fx at forældrene skal lære barnet hvad acceptabel adfærd er, at de skal se barnet som menneske i udvikling fra barn til ung, at de skal tage de konflikter der opstår osv., vil være vigtige evner i denne sammenhæng, hvor barnet har overtaget styringen. Disse kvaliteter kan udbedres med den rigtige indsats og støtte.

I modsætning til de to første eksempler, rummer dette eksempel en forståelse af problemet, ikke kun i lys af diagnosen, men således også i lys af forældreevnen. Som det ses, bliver barnets problematikker ikke kun set gennem en kategori, og der kan således observeres flere problemforståelse til den udsatte familie. Det er primært med afsæt i barnets adfærd, sekundært med afsæt i barnets relation til forældrene. Denne forståelse, rummer en tilgang, med afsæt i at det både er faktorer i nærmiljøet og i diagnosen, som sammenhængende er socialrådgivers problemforståelse. Det er både en *"fejl ved individet"* og en dysfunktion i nærmiljøet, der er grundlaget for forståelsesrammen. Det vil have en betydning for forståelserne, baseret på at det er flere forhold der kan forklare problemet. I tillæg, vil det antages, at have en indvirkning på

den måde problemet håndteres på, hvor det er både barnet og forældrene der skal hjælpes.

Diagnosticering, identificeres også til gruppemødet, og kommer til udtryk i en sag, hvor socialrådgiver er bekymret for en piges vægt, for hun har tabt sig meget på det sidste. Socialrådgiver på sagen siger; *"Hvorfor taber hun sig? Er det en spiseforstyrrelse?"*. (Gruppemødet, bilag 5, s. 4). Socialrådgiveren udtrykker endvidere, at familien ikke kan leve op til de anbefalinger sundhedsplejen har givet dem, i forhold til kostvejledning. En anden socialrådgiver beretter, at mor er overbevist om at pigen har ADHD, men skolen kan ikke se at hun har ADHD vanskeligheder. Med det udgangspunkt, trykker moren på bestemte knapper, for at få pigen til at reagere, inden hun skal i skole, så de (skolen) kan se ADHD-problematikken (Gruppemødet, bilag 5, s. 4). Der bemærkes, både en bekymring rettet mod barnet, suppleret med en bekymring med afsæt i forældreevnen. Manglende forældreevne identificeres i nedenstående citat, hvor forældrene karakteriseres som; *"Nogen som har svært ved at planlægge og strukturere"* (Gruppemødet, bilag 5, s. 4). Videre udtaler socialrådgiver på sagen at; *"Det er en sådan obs familie"*. (Gruppemødet, bilag 5, s. 4). Det kan antages at socialrådgiver vægtlægger systematik, planlægning og hverdagens rytme, i sin forståelse af forældreevnen. Disse forhold, vil antages at være centrale, i de sammenhænge hvor fx barnet spiser meget uregelmæssigt, eller spiser meget lidt, hvor der er behov for struktur og planlægning, for at afhjælpe barnets problemer og få dækket barnets behov. Disse evner kan både hjælpes og forbedres, med den rigtige indsats til forældrene. Det kan fx være i form af familievejledning til forældrene, hvor de får råd og vejledning, om hvordan de bedst muligt, kan afhjælpe barnet.

Der er med andre ord flere markører, der danner forståelsen af barnets problemer. Det er ikke alene de neuro-psykiatriske problemer hvori diagnosen indgår, som danner grundlaget for at forstå barnets problemer. Det er også andre psykosociale problemer, som er forbundet til sociale problemer, som fx mors relation til barnet eller mangel på relation. Det ses, at forståelserne af barnets problemer er kompleks.

Kompleksiteten kommer fx til udtryk, ved at det er børn som kæmper med mange problemer på samme tid. Det kan fx være et barn der kæmper med en diagnose, samtidig med at barnet har forældre der ikke evner forældrerollen, på en sådan måde at

det går ud over barnet. Børn med komplekse problemstillinger, kan være vanskelig for socialrådgiverne at hjælpe. Socialrådgiverne skal håndtere flere problemstillinger, og det er ikke altid indlysende hvordan problemerne skal håndteres, og i hvilken rækkefølge. Hvorvidt det er diagnosen som er den udløsende faktor for problemet, eller om det er forældrenes svigt der er roden til problemet, er nogle af de forhold og dilemmaer socialrådgiverne skal sondre i. Dette mønster, med tillægsproblemer der kommer uden om diagnosen, er en gennemgående tendens i det empiriske materialet.

Det ses, flere steder i undersøgelsen, at børn der har fået stillet en diagnose, også ofte har et stort skolefravær. Det ses, både i eksemplet med drengen der havde separationsangst, samt i sagen med drengen der havde gennemgribende OCD.

Når det gælder de børn, der har en eller anden form for diagnose, er opfattelsen af problemet, primært i diagnosen. Det udtrykker således en forståelse af, at indsatsen skal være på baggrund og med afsæt i diagnosen. Komplexitetens karakter, kommer til udtryk, ved at problemerne bliver anskuet både med afsæt i barnets adfærd og med afsæt i barnets relation til forældrene. Det ses at problemerne er svære at isolere, og må ofte ses i relation til andre forhold. Til visitationsmødet, ses det, at flere af børnene har tillægsproblemer der strækker ud over diagnosen, og det er her udfordringen med at finde den rette indsats bliver ekstra vanskelig.

Det ses, at der indstilles til behandlingsforløb med forskellige metoder, for at afhjælpe barnet/den unges problemer. Ligeledes ses det, at der også ydes støtte til forældre med børn der har en særlig diagnose, for at give dem nogle redskaber til at håndtere det, at have et barn med en form for diagnose. Det udtrykker en forståelse af problemet, med afsæt i at det er "noget i barnet", som forældrene ikke er årsag til, men som de skal have hjælp til, at håndtere. I denne sammenhæng opfattes forældrene ikke som årsag til barnets problemer, men nærmere som nogen der kan afhjælpe barnet ved brug af de rigtige redskaber. På den måde kan forældrene fungere som en hjælpeinstans for barnet.

7.2.4 Forståelsen af familien som problem

Gitte Harrits & Marie Møller, taler i deres undersøgelser omkring velfærdens målgrupper, om en kategori af børn der vokser op i familier, der enten har generelle problemer, som fx manglende støtte til barnet, eller specifikke problemer som fx misbrug eller kriminalitet (Harrits & Møller, 2012, s. 442). Dette kommer således også til udtryk i specialets empiriske materiale, i de sager hvor socialrådgiverne forstår barnets

problemer med afsæt i problemadfærd i familien. Der ses, flere steder i det empiriske materiale, hvor socialrådgiver kategoriserer problemet med afsæt i forældrene og adfærd de udviser, eller ressourcer de mangler.

Det ses blandt andet i en sag, der omhandler en pige, der er tvangsanbragt på grund af at; *"Mor drikker voldsomt meget (...) i perioder"* (Gruppemødet, bilag 5, s. 4). Mor og datter har fået et bedre forhold, og pigen besøger ofte sin mor. Derfor, vil mor have et værelse klart til pigen, når hun kommer, og i den forbindelse vil hun søge om økonomisk støtte til at indrette værelset. Socialrådgiver vil stille krav til mor, om at hun *"ikke falder i igen"*, hvis hun skal have hjælp. *"Men hun falder i en gang i mellem. Det har hun gjort alle de år jeg har kendt hende"*, udtaler en anden socialrådgiver (Gruppemødet, bilag 5, s. 4). Her fremkommer det en opfattelse af problemet, med afsæt i morens adfærdsmønster. For de børn der vokser op i familier med alkoholproblemer, er problemet med afsæt i at der er noget i miljøet der virker hæmmende for barnets trivsel. Det er et problem barnet er årsag til, og indsatsen vil omhandle hvordan socialrådgiverne kan bedre de forhold, der påvirker barnets trivsel.

7.2.5 Forståelsen af de ressourcetsvage forældre

Moesby-Jensen, har lavet et casestudie angående de ressourcestærke forældre. Hun argumenterer for at de ressourcestærke forældre, generelt set, ofte anskues fra markører som højt uddannede og med gode jobs med tilsvarende gode indtægter (Moesby-Jensen, 2014, s. 18-20).

De ressourcetsvage forældre, kan med den optik, betragtes som ikke uddannede, med mindre gode jobs, og deraf lavere indtægt. Denne illustration, passer godt sammen med næste eksempel. I eksemplet nedenunder illustreres det, at forældre, der er udfordret eller på andre måder ressourcetsvage, bliver den optik socialrådgiverne anskuer problemet fra. Denne iagttagelse, kom til syne under visitationsmødet, hvor der bliver diskuteret en sag vedrørende en familie med en mor, far og to døtre på henholdsvis 18 måneder og 3 måneder. Den lille pige på 3 måneder, som sagen omhandlet, har haft en voldsom start på livet, og foruden at blive født for tidlig, var hun uden ilt i 8 minutter efter fødselen. Hun blev genoplivet, men har pådraget sig en hjerneskade, og er en meget urolig baby. Bekymringen i denne sag omhandler en mor der ikke kan rumme barnet, og deraf udspringer også en bekymring omkring at barnet ikke får den nødvendige kontakt hun har behov for, for at udvikle sig. Forståelsen af at problemet ses i relation til forældrene, ses fx i nedenstående citat hvor socialrådgiveren omtaler moren på flg.

måde; *"Man kan sige det sådan, hun er ikke verdens mest ressourcestærke person"* (Visitationsmødet, bilag 4, s. 1). Beskrivelser som denne, betoner brugen af kategoriseringer i forståelse af de udsatte familier, som fx at mor ikke er en ressourcestærk person, og at det er tale om manglende forældreevne. Socialrådgiver indholdsudfylder den kategori, blandt andet ved at mor ikke står op om morgenen, spiser meget usundt, ikke kommer ud, lader barnet græde i lang tid inden hun tager det op, viser ikke glæde når hun holder barnet, osv. Hun mangler med andre ord nogen evner, som socialrådgiver mener er vigtige i forældrerollen, og som signalerer forældrenes handlinger i hverdagen, som fx struktur og orden i hverdagen, og omsorgshandlinger over for barnet. Disse ressourcer kan antages at være vigtige for socialrådgiver, i forhold til at få dækket barnets behov. Ovenstående kan knyttes til en forestilling og forståelse, som fordrer et perspektiv af at mor har behov for en form for støtte i hjemmet, fordi hun selv ikke har de ressourcer der skal til, for at imødekomme barnets behov. Socialrådgiver udtrykker videre at; *"Mor er meget sort/hvid, altså hun er meget konkret tænkende – har hun ikke en diagnose af en art?"*. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 1). I ovenstående beretninger, giver socialrådgiver udtryk for at moren ikke har de ressourcer der skal til, for at dække barnets behov, og det kan tyde på at hun forsøger at begrunde det med, at mor har en eller anden form for forstyrrelse eller diagnose. Endvidere beskrives moren som personlighedsforstyrret. Mennesker, der har fået stillet diagnosen Borderline, som der bliver antaget at mor har, kan karakteriseres af, at de tit har følelsesmæssige udbrud og store humørsvingninger (psykiatrifonden, 2016), hvilket ikke er hensigtsmæssige reaktioner i forhold til et lille barn der er handicappet, og har behov for en god relation til omsorgspersonen, og en helt særlig støtte, der kræver en stor portion overskud. Ved at diagnosticere mor, ytrer de professionelle en forståelse der nødvendiggør, at der skal rettes en særlig indsats til familien, der kan afhjælpe mor med hendes følelsesudbrud og hendes måder, at agere over for barnet. Diagnosticeringen rummer altså en form for forklaring på hvorfor moren ikke evner forældrerollen.

En deltager udtrykker; *"Men jeg tænker stadigvæk lige en ting, fordi sådan som du har beskrevet det også [hun henviser til sundhedsplejersken], så er det jo sådan at den her mor (...) er hun jo enormt overvægtig. (...) Hun er en sådan en som bare sidder og sidder. Hun kan ikke tage sig selv sammen, til at rejse sig op og få lavet noget. Så der skal en til at*

ligesom skubbe på hende, nu skal vi op og have lidt struktur på det her. En der kan hjælpe med at sætte struktur, udover at hun også kan lytte". (Visitationsmødet, bilag 4, s. 2). Med afsæt i denne beretning, viser citatet, at mor skal have en form for støtte og vejledning for at varetage og sikre barnets udvikling. Der stilles således et kritisk blik på morens forældreevne. Det er ikke alene på den baggrund af at mor er overvægtig, men i særdeleshed på baggrund af at hun er initiativfattig og ustruktureret. *"Det er ikke en sund livsstil, men hun gør det bedste hun kan, for at tilgodese barnet og udsætte egne behov"* (Visitationsmødet, bilag 4, s. 2), udtrykker en deltager til mødet. Socialrådgiver siger, at det ikke er af lyst, at mor tilsidesætter egne behov. Hun udtrykker en sympati med moren, og siger det er synd for hende (Visitationsmødet, bilag 4, s. 2).

På mødet diskuteres de socioøkonomiske forhold i familien. Ingen af forældrene er uddannet og mor går på kontanthjælp, og har aldrig været i job. Far arbejder i en dagligvareforretning. *"Jeg kan ikke se hende i fuldtidsjob. "De er virkelig en udsat familie på alle områder"*. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 3). Til trods for, at de socioøkonomiske forhold bliver diskuteret, er det imidlertid ikke de forhold, der er medvirkende til socialrådgiverens problemforståelse. Der er altså nogle kvaliteter familien ikke besidder, og nogle ressourcer eller evner de mangler, og derved bliver der sat et kritisk blik på deres forældreevne. Fokus er på de individuelle forhold, som danner risiko for at barnets behov ikke bliver mødt, som fx relation til mor. Her kommer den institutionelle dømmekraft til socialrådgiveren i spil. Det ses fx i den måde hvorpå deres praksis for socialt arbejde udføres, og det er med henblik på individet, hvor andre strukturelle betingelser medtænkes, men ikke undersøges yderligere.

Vedrørende samme sag, udtrykker en deltager til visitationsmødet følgende; *"Men (...), det er vel lidt mere i det som (...) jeg har hørt?"*. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 1). Socialrådgiver svarer; *"Ja, så er den anden del af det, at jeg rigtig gerne vil have noget aflastning, fordi jeg tænker det her barn har ikke godt af, nu ved jeg ikke om hun klasker hende, men altså om hun lægger hende lidt hårdt (...). Jeg tænker hun bliver i hvert fald lagt, også kan hun ligge der og skribe, fordi hun kan ikke rumme det. Så det som [sundhedsplejersken] og jeg snakket om, det var om hun kunne blive passet nogen timer nogen gange om ugen, af en der bare kunne rumme hende. Vi er nødt til at give mor luft, og vi er nødt til at sikre at hun i hvert fald lige er i rolige hænder en gang i mellem"*.

(Visitationsmødet, bilag 4, s. 1). Det bliver besluttet aflastning 3 gange om ugen á 4 timer pr gang.

I dette løsningsforslag, ligger der blandt andet en forståelse med afsæt både i forældrene, men også med afsæt i barnet. Altså, mor skal have aflastning for at hun ikke kan rumme barnet. Samtidig skal barnet være i kontakt med nogen der kan rumme hende. På samme måde som opfattelsen er individorienteret, bliver indsatsen også præget af at være individorienteret. Indsatsen skal både afhjælpe barnet, men den skal og også rumme en hjælp, der skal afhjælpe forældrenes relation til barnet.

Med Høilund & Juuls optik, skal socialrådgiver operere i et spændingsfelt mellem tre historier. Det er historien om familiens forhold og de problemer de udviser, kommunens historie, og dens idealer for problemløsning, og til sidst socialrådgiverens egen historie, som vil danne basis for den sociale dømmekraft hun udviser. Den individualiserede tilgang til familiens problemer (fokus på barnets relation til forældre), samt institutionens praksis i forhold til løsning af disse problemstillinger (mor skal have hjælp i forældrerollen), vil antages at påvirke socialrådgivers egen historie, hvilket i sidste ende får betydning for den sociale dømmekraft hun udviser.

Beskrivelser som dette, betoner at socialrådgivernes forståelse af de udsatte familier, er med afsæt i manglende forældreevne, som fx at mor ikke er en ressourcestærk person, eller at forældrene ikke kan planlægge og strukturere hverdagen, og derved mangle de ressourcer eller evner der skal til, for at være i stand til det.

7.2.6 Manglende undersøgelse

Til visitationsmødet, blev der diskuteret en sag vedrørende en pige på 12 år, der boede sammen med hendes mormor, hvor pigens mor har et rusmisbrug og er indlagt på et behandlingshjem. Problematikken omhandler pigens trivsel, eller mangel på sådan. Pigen har givet udtryk til socialrådgiveren for at hun har det dårligt. I socialrådgiverens samtaler med mormor og skole, beretter de om at de ser en pige der trives godt og er med i de sociale relationer både i skole og i fritiden (Visitationsmøde, bilag 4, s. x). Pigen selv, har et stort ønske om skoleskifte, og har henvendt sig til socialrådgiver ved flere anledninger, hvor hun tre gange truet med selvmord, hvis hun ikke får sit ønske omkring skoleskiftet, opfyldt. Pigen har udtrykt; *"Kan du ikke bare fatte at jeg vil skifte skole?"*

(Visitationsmødet, bilag 4, s. 3). Pigens ønske om at skifte skole, bliver længe diskuteret til visitationsmødet, og det er tydelig at socialrådgiver på sagen, vægtlægger skolens og mormorens udtalelse omkring at de ser en pige i trivsel, højt. Marie, som er socialrådgiver på sagen beretter: *"Pigen har i en lang periode kontaktet mig meget pr mail. Det har hver gang handlet om skoleskift, hun vil bare skifte skole. Jeg er i løbende dialog med skole og mormor, og vi snakker alle sammen om det skoleskift er det rigtige. Og det er det bare ikke rigtig noget der peger på, andet end [pigens] ønske jo, men det skal vi jo selvfølgelig også tage alvorligt. Vi har netværksmøde på torsdag. [Hun] er en pige som (...) AKT-lærer beskriver som en der er med i de sociale relationer, har veninder og mormor kan også berette om hvordan hun har legeaftaler (...) med veninder (...) og hun ser en glad og fløjtende pige (...) Hun er blevet ved med at kontakte mig, og der har hun blandt andet nu, og det er så tredje gang hun bruger ordet selvmord. Hun siger; jeg vil skifte skole og (...) ellers så tænker jeg på at begå selvmord (...) og jeg vil ikke mere".* (Visitationsmøde, bilag 5, s. 3).

I ovenstående beretning ses det, at pigens udtrykkelige ønske om skoleskift tillægges mindre værdi, end omgivelsernes beskrivelse, af pigens trivsel. Pigens egne ønsker og visioner bliver ikke taget hensyn til, og hendes ønske om skoleskift bliver forbigået. Der stilles således en form for mistro til pigens egen vurdering af hvordan hun har det, til trods for at pigens har givet udtryk for at hun har tænkt på selvmord. Socialrådgiver ser med andre ord ikke problemet. Dette udtrykker den enorme kompleksitet socialrådgiverne skal sondre i, hvor der både skal tages hensyn til barnets ønsker, samtidig med at relevante nøglepersoner skal involveres i undersøgelsen.

I interviewet med Marie, som er socialrådgiver på sagen, beretter hun videre vedrørende pigens udtalelser om selvmord og siger; *" (...) hun har lige igen, for to uger siden skrevet en mail til mig hvor der står at jeg begår snart selvmord. (...) så lige den der er virkelig "spot on" på hvor svær de der vurderinger kan være altså"* (Interview C, s. 8). Citatet, giver udtryk for at pigens ikke tages alvorlig og ikke bliver forstået og set i den frustration hun har. Marie siger at; *"Det er svært at få pigen udredt, da ingen ser problematikken".* (Visitationsmødet, bilag 4, 4). Socialrådgiver giver udtryk for, at hun ikke er den eneste, der ikke forstår eller ser pigens problem.

Ifølge Margit Harder & Maria Nissen, er der en tendens i samfundet, i retning af en udviklingsfokuseret tilgang til problemet, som indikerer at tilknytning mellem mor og barn er det primære, i forhold til barnets udvikling (Harder & Nissen, 2011, s. 153).

Jeg ser noget af det samme i ovenstående eksempel, hvor socialrådgiverens primære fokus i problemforståelsen, er med afsæt i relation mellem pigens og mor.

Grunden til, at pigens perspektiv og hvad hendes ønske om skoleskift er et udtryk for, ikke bliver undersøgt nærmere, kan antages at bero på, at de allerede på forhånd har lavet en konklusion. Marie siger; *"Hun er jo tilknytningsforstyrret"*. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 3). Det ses her, at socialrådgiver udtrykker et diagnostisk blik (tilknytningsforstyrret) på pigens, og det kan antages at den forståelse beror på pigens familieære forhold, særligt med moren. Socialrådgiver læner sin forståelse op ad en helt specifik diagnose og teori, til at forklare pigens adfærd. Socialrådgiveren benytter et diagnosticerende blik, som årsag til de adfærdssymptomer pigens udviser, og til at øge forståelsen for barnets behov. Imidlertid udviser denne forståelse også et særlig afsæt, hvor relation mellem mor og barn er central, og det kan antages at det er det, der skaber problemerne.

Det ses, at pigens ikke bliver mødt i hendes problematikker. Her er altså forståelsen af problemet, at hun ikke har et problem, afgørende for indsatsen, eller rettere sagt, at der ikke bliver indvilliget en indsats.

7.2.7 Løsningsorienteret tilgang til problemet

Thorsager, Børjesson, Christensen & Phil (2007), argumenterer for at der findes to former for kategorisering. At kategorisere efter barnet, eller efter indsats (Thorsager, Børjesson, Christensen & Pihl, 2007, s. side 30). Med det sidstnævnte skal det forstås, at socialrådgiverne nogle gange, søger løsningen som det første, før de egentlig har analyseret på problemet. Mere specifikt i det sociale arbejde med udsatte familier, henviser en løsningsorienteret tilgang til problemet et afsæt med fokus på fortidens succeser, frem for fortidens nederlag. Det vil sige at der rettes fokus på fremtidens mål, fremfor at udvise en konkret forståelse af problemet (væksthuset, 2016). I eksemplet fra forrige afsnit, spores der således en form for løsningsorienteret tilgang til problemet. Det ses fx i nedenstående citat, hvor en deltager til visitationsmødet spørger; *"Hvad er det der er anderledes ved at skifte skole?"*. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 4). Endvidere diskuterer deltagerne hvad det vil betyde for pigens, at hun gerne vil skifte skole. Socialrådgiver siger, at det ved hun ikke rigtig. Det, at socialrådgiveren giver udtryk for at hun ikke ved det, kan være et udtryk for at fortrolighedskundskaben med pigens ikke er med godt funderet, med afsæt i at den viden som bygges på fortroligheden med pigens, ville have rummet svar på de spørgsmål. Det kan antages, at socialrådgiver kunne have

fået de svar, hvis hun havde spurgt ind til pigen og gravet lidt dybere efter svar, på hvad et skoleskifte vil betyde for hende.

Juul & Højlund argumenterer for at hvis den sociale dømmekraft skal være bygget på fortrolighedskundskab som er skabt i mødet med pigen, fordrer det, at socialrådgiveren anstrenger sig for at anerkende pigen (Juul & Højlund, 2005, s. 102).

Anerkendelse handler blandt om, at socialrådgiveren undersøger og finder ud af hvad pigen har brug for, for at hun kan få det bedre. Med andre ord, at hun undersøger hvad pigens ønske om skoleskift er et udtryk for. Det stiller store krav til socialrådgivernes evner, viden og kompetencer, til at omsætte barnets problemer til løsninger der dækker barnets behov. Anerkendelse som begreb, signaliserer det sociale arbejdes høje grad af kompleksitet, og rummer mange hensyn socialrådgiveren skal tage i betragtning.

Den sociale dømmekraft indeholder flere dilemmaer socialrådgiverne skal sondre i. På den ene side skal der tages hensyn til barnet og omsorgspersoner rundt barnet. På den anden side skal institutionens praksisser indgå i vurderingerne, og her vil samarbejdspartnere som fx skole spille en stor rolle. Dilemmaet kommer til udtryk i ovenstående sag i særdeleshed, hvor de to historier ikke er sammenfattende. Det er med andre ord store udfordringer i forhold til hvad en eventuel indsats skal resultere i.

Det er socialrådgiverens dømmekraft der i sidste ende afgør, hvorvidt pigens ønske bør tilsidesættes, korrigeres eller indfries (Juul & Højlund, 2005, s. 58).

Den sociale dømmekraft Marie udviser, i forhold til at vurdere hvad som er rigtig for pigen, er primært med afsæt i andres vurderinger, frem for pigens egen vurdering. Det kan fortolkes som, at det der er på spil, er den institutionelle dømmekraft. De institutionaliserede tænkemåder, herunder institutionens faglige moraske koder og fornuft, udgør på denne måde en form for barriere for anerkendelsen, og påvirker socialrådgiverens dømmekraft.

Den løsningsorienterede tilgang, spores også til gruppemødet, hvor socialrådgivers hovedbekymring kredser omkring et barns massive skolefravær. Drengen har en form for skolevægring. Præcis i denne sag, er socialrådgivernes diskussion meget løsningsorienteret, og de taler om hvornår det lykkes ham at komme i skole. *"Hvad er det der gør at han nogen gange kommer i skole?"*. (Gruppemødet, bilag 5, s. 7).

Socialrådgiveren anskuer drengens problematikker, med afsæt i succeshistorier, frem for nederlagshistorier. En traditionel forståelse af problemet, vil antages at kunne bære

præg af en undersøgelse med afsæt i hvorfor han ikke vil i skole, fremfor hvad der gør at han nogle gange kommer i skole. Den løsningsorienterede tilgang, kan antages at påvirke indsatsen der ydes, i form af at der primært rettes fokus på hvad der gør at han nogle gange kommer i skole. Det er disse punkter der skal udbedres og det er med det fokus hjælpen skal rettes mod, fremfor at finde ud af hvorfor han ikke kommer i skole.

7.2.8 Forståelsen af børn med traumer

En tendens, der også kom til syne i undersøgelsen, er kategorisering i forbindelse med flygtningebørn, der i et eller anden omfang har et traume.

Kari Killén, definerer traumatiske begivenheder som uventede begivenheder af chokerende art. Barndomstraumer har stor indflydelse på barnets funktioner, både de adfærdsmæssige, kognitive, sociale og fysiske (Killén, 2010, s. 139).

Flygtningebørn kan være påvirket af deres egne traumatiske oplevelser, og på grund af deres traumatisering kan de have udviklet vanskeligheder (traume, 2016).

Der blev fremlagt en konkret sag til visitationsmødet vedrørende en flygtningedreng, som var selvskadende. I tillæg til den selvskadende adfærd, har drengen det meget svært følelsesmæssig. Socialrådgiver på sagen beretter; *"Han har noget med sig (...). Han har også haft det rigtig svært"*. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 5). Drengens vanskeligheder, bliver sat i relation til hans traumer, og socialrådgiver indstiller til at han skal få et behandlingsforløb. Der kommer endvidere til udtryk, at det er vanskelig med disse sager, hvor barnet ikke kan dansk, og hvor der er nødvendig med tolk.

Problempopfattelsen i dette tilfældet, går ud på at barnet har været udsat for ydre begivenheder, der resulterer i at han har det svært. Årsagen til problemet, bliver lokaliseret i udefrakommende begivenheder.

Lignende problematik, kom også til syne til gruppemødet, hvor der blev diskuteret en sag vedrørende en syrisk dreng, hvor socialrådgiver beretter at; *"Det er antaget at drengen er traumatiseret"*. (Gruppemødet, bilag 5, s. 1). Der er bevilliget en form for terapeutisk behandling til drengen, og diskussion på gruppemødet omhandler hvor hensigtsmæssig det er, at drengen skal returnere i skole efter endt behandling. En socialrådgiver udtrykker; *"Kan han overhovedet overskue at komme tilbage i skole, hvis han er så sårbar og utryk?"*. (Gruppemødet, bilag 5, s. 2). En anden socialrådgiver siger; *"Hvis han er så traumatiseret (...) og så sende han tilbage til 60 børn efter en omgang Sandplay – det er i virkeligheden en rigtig dårlig løsning"*. (Gruppemødet, bilag 5, s. 2).

Her udviser socialrådgiverne en forståelse af den udsatte dreng, der hviler på kategorier som sårbar, utryg og traumatiseret. Ligeledes, stilles der et kritisk blik på den institutionelle dømmekraft, som rummer institutionens praksisser for problemløsning. Det ses, at socialrådgiverne diskuterer og forhandler, og det fremkommer en anden løsning, end den socialrådgiver som udgangspunkt havde sat sig for.

7.2.9 Konklusion på delanalyse 1

Jeg har i delanalysen 1, undersøgt hvordan socialrådgivere forstår de udsatte børn, unge og deres familiers problemer. Det er karakteristisk i mit empiriske materiale, at kategorisering finder sted i socialrådgiveres forståelsen af de udsatte børn, unge og deres familier. Det centrale er ikke at kategorisering finder sted, men det centrale er indholdet i kategoriseringen.

Sammenfattende, peger analysen på, at socialrådgivernes kategoriseringer, i hovedtræk er funderet på baggrund af en individorienteret forståelse (Harder & Nissen, 2011, s. 155), af problemerne. Resultaterne peger på (med variationer i beskrivelsen), at problemerne primært anskues med afsæt i to overordnede forhold. For det første, forstås problemerne med afsæt i barnets adfærd, og her spiller diagnoserne en stor betydning for forståelsen. For det andre anskues problemerne med afsæt i barnets relation til forældrene/manglende forældreevne, og her fremtræder der en forståelse frem, med afsæt i familien eller de ressourcetsvage forældre som problem.

Endvidere fremkommer der en løsningsorienteret tilgang til problemet, hvor barnets succeshistorier vægtes, fremfor at fokusere på problemet i sin oprindelige form. Det kan være et udtryk for at socialrådgiverne i enkelte sager, søger løsningen inden de undersøger problemet nærmere.

Udefrakommende begivenheder, fungerer også som en forståelsesramme, i de sager der omhandler flygtninge. Forståelsen her er med afsæt i udefrakommende faktorer, men indsatsen vil være individorienteret rettet.

I delanalyse 2, vil socialrådgivernes syn på de udsatte familier, komme i spil. Forståelser og børnesyn hænger nøje sammen, og er i et dialektisk forhold, og man kan ikke nødvendigvis skille de ad. Til trods for det, har jeg valgt at gøre det, for at analysen skal blive mere overskuelig og gennemsigtig. En særlig forståelse af de udsatte familiers problemer, vil udmønte sig i et særligt børnesyn, og omvendt.

7.3 Delanalyse 2 – Børnesyn

Formålet med denne del af analysen er, at undersøge hvilke syn på de udsatte børn, unge og deres familier, socialrådgiverne udtrykker. Grunden til, at det er relevant i forhold til specialets problemformulering, er at et særligt børnesyn, vil være en medvirkende faktor, i forhold til den forståelse og derved den indsats socialrådgiver mener er hensigtsmæssig for at imødekomme barnets behov. Denne del af analysen anvender observationerne og de konkrete sager der blev diskuteret der, som indgangsvinkel, til konkret at spørge ind til i interviewet, relevante emner, der kan belyse børnesynet.

7.3.1 Synet på relation mellem omsorgsperson og barn

Barndommen er med til at sætte rammer for hvordan et barns liv leves. Den vil være af afgørende betydning for barnets fremtidige liv. Dette afsnits formål er, at undersøge hvad socialrådgiverne synes er vigtig, for at en barndom skal være god.

Alle 3 socialrådgivere der er blevet interviewet, giver udtryk for at den vigtigste faktor, for at en barndom kan karakteriseres som god, er om barnet har haft en omsorgsperson i sit liv, som de har haft en god tilknytning til. Det bliver benyttet ord som *"tryk base"* og *"relationer"*. Ifølge Killén, udtrykker det en erkendelse af, at barnet tilknytter sig til deres omsorgspersoner (Killén, 2010, s. 114).

Med dette blik, giver det mening at socialrådgiverne fokuserer så meget på relation mellem forældre og barn, i deres forståelser af de udsatte familiers problemer. Det vil være en af de vigtigste faktorer, for et barns udvikling. Det udtrykker et syn på de udsatte familier, hvor fokus er på barnets tilknytning til omsorgspersonen.

I det kommende citat, beretter Kenneth, om hvad han mener kendetegner en god barndom; *"Man skal have en (...) tryk base. Altså man skal have..., det hører man jo rigtig meget om på studiet ikke, man skal have den her sikker base (...) hele tiden omkring sig og kunne vende sig tilbage, når man har en angstfølelse. Men (...) en stabil opvækst uden store konflikter, uden problematikker"* (Interview A, bilag 1, s. 14-15). Det vigtigste for ham er altså, at det er en omsorgsperson som er der for barnet/den unge, og som barnet/den unge altid kan henvende sig til, hvis de har behov for hjælp. Endvidere ses det, at hans tilgang er præget af hans uddannelsen, hvor John Bowlbys begreb om tryk base kommer til udtryk. Det i sig selv, udtrykker et syn på børnene, hvor en af de

vigtigste faktorer for et barns trivsel, er omsorgspersonen i barnets liv. Kenneth supplerer med at barndommen skal være stabil og rolig og uden problematikker som barnet skal drages ind i. Hans personlige dømmekraft, er forankret med ovenstående afsæt, og kan anskues som hans ideal for en god barndom. Den indeholder hans vurderinger, både med afsæt i hans uddannelse, men også med afsæt i hans egne holdninger, hvor ord som *"stabil"* og *"rolig"* kommer til udtryk.

Lignede beskrivelser, finder vi i Annes beretninger, om hvad hun kendetegner som en god barndom; *"Jamen det er, at der er nogle voksne (...) omkring barnet. Det behøver måske nødvendigvis ikke at være forældre, men at det er nogen voksne omkring barnet som kan give nærvær og omsorg og som kan stimulere barnet. Ja, det tænker jeg måske er det vigtigste"*. (Interview B, bilag 2, s. 11). Anne fortæller, at det mest centrale er, at barnet er omgivet nogle voksne omsorgspersoner, der kan se barnets behov, give det tryghed og nærvær. Hun beskriver yderligere, at det ikke er afgørende at omsorgspersonen skal være en forældre, men at det er en voksen der kan fremme og inspirere barnet. Som i Kenneths beskrivelser, er det vigtigste, at der skal være nogle stabile voksne omkring barnet, der kan give barnet tryghed. Her kommer således også den personlige dømmekraft i spil, og i lighed med Kenneths beskrivelser, spores der her også faktorer, der blandt andet udspringer fra uddannelsen, til at beskrive en god barndom. I forlængelse heraf, kan det antages at *"den gode barndom"*, også er forankret i en forestilling om det ønskværdige barneliv. Altså, socialrådgivers egen forståelse, af hvad der kendetegner en god barndom.

Fokus på barnets tilknytning, ses også i Annes beretninger; *"Jeg tænker jo, at vi sådan i størst grad er inspireret i det der sådan ligger i ICS undersøgelsen omkring resiliens og mestring, barnets tilknytning og over i noget Bowlby og Kari Killén og noget systemisk med Brofenbrenner. (...) altså det er jo så det som undersøgelsen bygger på. Det er nok det vi har mest i spil"* (Interview B, bilag 2, s. 16). Den vurdering som Anne kommer frem til, vil være udsprunget fra den institutionelle dømmekraft (ICS undersøgelsen), som igen er med afsæt i den personlige dømmekraft (uddannelsen og teorier de har indlært sig der). Det er et særlig børnesyn der udvises her, hvor barnet ses på som kompetente medborgere med potentialer, og den børnefaglige undersøgelsen må derfor rettes mod barnets aktuelle livsbetingelser. Dette børnesyn matcher således Barnets Reform, hvor børn og unges rettigheder er i fokus (Socialstyrelsen, 2012).

Dette mønster gør sig også gældende i Maries beskrivelse af en god barndom; *"Jeg tænker en god barndom er, når der har været, i hvert fald en stabil voksen som har været der hele tiden, som barnet har kunne stole 100% på, og som barnet altid har kunne komme til, når det havde brug for det, og som har kunne afstemme barnet, guide barnet. Det er faktisk det vigtigste. Om (...) så kontoen har gået i nul sidst på måneden, om man har boet (...) syv mennesker i en toværelses, eller i et parcelhus, altså de der ting, det er jo ikke det det handler om".* (Interview C, bilag 3, s. 18). Maries besvarelse, fokuserer, som de to andre, også på vigtigheden af at barnet har haft en omsorgsperson i sit liv, som det har kunne henvende sig til, og som altid har været der, og som barnet stoler fuldt ud på. Endvidere skal omsorgspersonen kunne vejlede barnet i vanskelige situationer. Den personlige dømmekraft kommer ligeledes til udtryk her, som i de to andres beskrivelser. I relation til de socioøkonomiske forhold når det tales om en god barndom, præciserer Marie at det ikke er de materielle aspekter der udløser en god barndom er. Det er et vilkår i det sociale arbejdet med udsatte familier, at de professionelle er underlagt nogle rammer. Det kan betyde, at de bliver "nødt til" at fokusere på problemer, som de kan løse. Det gør de blandt andet ved at kategorisere, hvor de gør det komplekse mindre kompleks. Samfundsmæssige problemer med social ulighed er en udefinerbar størrelse, og strukturelle problemer vil være vanskelig at håndtere i det konkrete arbejdet med de udsatte familier. Socialrådgiverne har begrænsede handlingsmuligheder i forhold til hvad de kan foranstalte, for de er underlagt nogle rammer der former arbejdet. Det ses af Maries beretninger, at de institutionelle betingelser rammesætter det sociale arbejdet; *" (...) vi sidder jo bare i nogle rammer, som også har indflydelse. Altså økonomi og lovgivningen og tidspress og hvad vi ellers har"* (Interview C, bilag 3, s. 21).

I interviewerne, dokumenteres den gennemgående tendens de tre socialrådgivere giver udtryk for, nemlig at en tryk base, er den vigtigste faktor i et godt barneliv. Opsummerende ses det, at den personlige dømmekraft kommer i spil, og danner rammen for hvorledes socialrådgiverne vurderer en barndom på. Institutionens praksisser, er perifer i denne sammenhæng. Idealet for den gode barndom, er med afsæt i den personlige dømmekraft, men i virkeligheden skal socialrådgiverne også tage hensyn til den institutionelle dømmekraft, herunder institutionens praksisser for problemløsning.

Med afsæt i ovenstående, altså hvad socialrådgivere karakteriserer som en god barndom, kan jeg nærme mig deres børnesyn, hvilket vil have en central betydning i forhold til udformningen af den konkrete hjælp. Det vil blive behandlet i næste afsnit.

7.3.2 Synet på barnets modstandskraft og sårbarhed

Det kommer til udtryk i det empiriske materialet, at socialrådgiverne udtrykker et individpræget børnesyn. Det hænger godt sammen med måde hvorpå de forstår de udsatte familiers problemer, som ligeledes også er individpræget. Det skal forstås på den måde, at de to vigtigste markører i forhold til socialrådgivers børnesyn, er barnet og barnets omsorgspersoner.

Det er svært, om ikke umulig, at spørge konkret ind til børnesyn, og jeg fandt det hensigtsmæssig at benytte en konkret sag som indgangsvinkel, hvilket vil blive belyst nedenfor. Denne sag, bliver både anvendt i dette og i næste afsnit, hvor synet på forældrene analyseres:

Sagen omhandler en familie der består af Mor og Far, samt deres to børn. Børnesagen påbegyndte i 2009, hvor børnene blev tvangsfjernet fra deres forældre, og tvangsansat i en plejefamilie. Familieafdelingen, modtog flere underretninger der omhandlede plejefamilien, og børnene blev tvangsansat på en institution. Der kom efterfølgende underretninger ind på institution, og de biologiske forældre går til retten for at få deres børn hjem, hvilket de til sidst gør (Gruppemødet, bilag 5, s. 5). Situation og bekymringerne er, at drengen har et massivt skolefravær, han isolerer sig, samt udviser et urovækkende spisemønstre, ifølge socialrådgiver på sagen. Socialrådgiver på sagen beretter videre at; *"En kæmpe overskrift [I denne familie] har været alkohol"*. (Gruppemødet, bilag 5, s. 5). Forældrene bliver beskrevet ud fra markører som nogen der ikke kan stille krav til drengen, han inddrages i familiens økonomiske forhold osv. Disse markører, kan ses som socialrådgiverens forståelse af hvad god forældreevne indebærer. I dette tilfældet, ses problemet i relation til forældrene, og det er noget barnet ikke er årsag til. Det er en dysfunktion i nærmiljøet, og det vil betyde at forældreevnen skal udbedres, for at dække barnets behov. Til trods for, at det tilsyneladende kan antages at forældrene også skal have nogen støtte i forælderrollen, blev der ikke talt om indsats til forældrene, til gruppemødet. Der blev kun diskuteret

indsatser, der omhandler drengen, og hvordan de kunne få ham i skole og få ham til at spise mere.

I forhold til drengens udviklingsmuligheder, udtrykker socialrådgiverne et relationelt syn. Det ses blandt andet i den måde hvor de diskuterer hvordan de kan motivere drengen, til at gå i skole og til at opnå en alderssvarende vægt. Drengen har selv udtrykt et ønske om at han gerne vil fortsætte på gymnasiet, efter folkeskolen, og ved at motivere ham og tale med ham, omkring at det kan blive svært for ham at komme ind på gymnasiet med et massivt fravær, prøver socialrådgiveren at motivere drengen. Når det gælder hans spiseforstyrrelse, vil socialrådgiveren, gennem hans store interesse for fodbold, motivere han til at spise noget mere. De begrundet det med, at det vil blive svært for han at spille fodbold hvis han ikke får næringsrig kost. (Gruppemødet, bilag 5, s. 9). Det relationelle syn kommer blandt andet til udtryk her, ved at han skal motiveres, og i relation til fx en familievejleder, skal han opnå dette. Det kommer til udtryk et børnesyn, hvor socialrådgiverens rolle skal være inspirerende fremfor belærende, og vejledende fremfor styrende. Med et sådant afsæt, er der grund til at antage, at hvis socialrådgivernes syn ikke var udpræget relationelt, og mere psykodynamisk forankret, ville indsatsen ha været noget andet. Det kan fx være, at det var indstillet til et psykologforløb med henblik på at drengen skulle finde sit indre jeg, gennem samtaler, for derved at blive bedre i stand til at klare livet og de udfordringer man møder (Kildedal, 2008, s. 190).

I interviewet med socialrådgiveren Kenneth, spørger jeg direkte ind til hvad hans tanker er, omkring drengen og hans fremtid, til hvilket han svarer; *"Jeg tænker at rigtig mange af de børn som har det dårlig i Danmark, jamen mange af dem har noget med sig resten af livet. På den ene eller den anden måde. Det kan næsten ikke undgås. Vi hører jo om resiliens og mønsterbrydere og det er rigtig fedt, at der er nogen der kommer godt ud på den anden side. (...) Det er også derfor, at det skal være så tidlig og forebyggende som muligt det hele (...) i dag, fordi at børn simpelthen, tager så meget skade af det, hvis de er i mistrivsel for længe"* (Interview A, bilag, 1, s. 12). Kenneth fortæller her, at de børn der har været udsat for omsorgssvigt, vil bære det med sig i fremtiden og i deres voksne liv, i et eller andet omfang. Han fortæller videre, at der findes et fåtal, der formår at udvikle et godt liv, trods omsorgssvigt, hvilket han synes er rigtig godt, at de klarer. Videre giver han udtryk for vigtigheden af, at opspore de udsatte børn og unge i en tidlig fase, for at

mindske deres risiko for at være i mistrivsel over en længere periode. Når Kenneth taler om mønsterbrydere, taler han om de udsatte børn og unge der blandt andet bryder den negative sociale arv. Harrits & Møller definerer negativ social arv, som det der kan karakterisere afvigende adfærd, som fx kriminalitet eller narkotikamisbrug, som noget der videregives gennem en social arv fra forældre til børn (Harrits & Møller, 2012, s. 438). Det kan med andre ord, opfattes en bekymring, både med hensyn til at drengen vil fortsætte i forældrenes fodspor (misbrug af alkohol), samtidig med, at drengen udviser afvigende adfærd, i form af at han ikke kommer i skole og isolerer sig inde på sit værelse. Kenneths beskrivelse, giver udtryk for et børnesyn, der lader til at både være forankret i et psykodynamisk perspektiv, hvor barnet har en iboende karakter eller essens, samt et mere konstruktivistisk perspektiv, hvor barnet i samspil med andre mennesker, agerer og konstruerer sin egen verden. På den ene side, beretter Kenneth om de udsatte børn og unge der formår at bryde ud og leve et godt liv, altså de konstruerer sin egen virkelighed. På den anden side, giver han udtryk for, at de fleste udsatte børn har nogen svære forudsætninger, for at klare sig godt i livet, altså at de kan ikke så nemt konstruere sin egen virkelighed i samspil med andre. Denne ambivalens, er en gennemgående tendens i undersøgelsen, hvor socialrådgivere udtrykker den socialfaglige tvivl.

Lignende beskrivelser, omkring børn som mønsterbrydere, finder jeg også i Marie besvarelse, af hvordan hun tænker, at drengen vil udvikle sig. Marie beretter; *"Det er rigtig svært, (...) men det er jo forskelligt, altså hvad vores baggrund gør ved os (...). Der findes jo også det man kalder mælkebøttebørn, altså som kan blive direktører, og få godt familieliv, selvom de har haft den værste barndom altså, så det tør jeg ikke rigtig nogen sinde spå om, hvad der sådan kan ende i med de børn vi har"*. (Interview C, bilag 3, s. 16). Marie oplever det som vanskelig at forudsige, hvad ens fortid som omsorgssvigter, kan gøre ved de børn der har været udsat for det. På samme måde som Kenneth, udleder hun også, at nogle børn klarer sig rigtig godt, mælkebøttebørnene⁶, og får et godt liv og bliver

---

⁶ "Børn, der udvikler en særlig modstandskraft (resiliens) og derfor klarer sig godt på trods af opvækst i belastende og risikofyldte miljøer"

(http://denstoredanske.dk/Krop,_psyke_og_sundhed/Psykologi/Psykoanalyse_og_egopsykologi/mælkebøttebørn) Hentet 02.06.2016

succesfulde, trods alt de har været gennem. Denne ambivalens er et karakteristisk træk i børnesager generelt, som ofte er af en kompleks karakter. Det er et børnesyn baseret med et udgangspunkt, om at der antages at nogle børn er mere ressourcestærke og kompetente end andre, altså mindre sårbare, og på den måde kaperer de et omsorgsvigt anderledes. Ambivalensen kommer således til udtryk både i socialrådgivernes forståelser af problemet, samt i børnesynet. Disse to, forståelserne og børnesynet, vil være i et dialektisk forhold og vil operere afhængigt af hinanden. Man kan ikke have en bestemt forståelse af et problem, uden at det er udtryk for et bestemt børnesyn, og omvendt.

7.3.3 Synet på forældrene

Der udvises et særligt syn på forældrene til de udsatte børn. Det bliver blandt andet anvendt ord der beskriver forældrene som *"samarbejdsvanskelig"*, *"nogen som tit aflyser aftaler"* (Gruppemødet, bilag 5, s. 5), og nogen der giver *"kommunen skylden"* (Gruppemødet, bilag 5, s. 9).

I interviewet med Kenneth, spørger jeg ind til hvorvidt han tænker, at det er muligt for forældrene (ref. sagen over for), at lære en anden tilgang til børnene, til hvilket han svarer; *"Ja, det tror jeg det er. Det synes jeg egentlig, fordi det ser jeg i mange, (...) eller i noget sager, i hvert fald hvor vi har familiebehandling på. Hvor familiebehandleren deciderede er ude, og lærer mor og far og give dem nogen redskaber til at håndtere nogen situationer bedre"*. (Interview A, bilag 1, s. 12). Kenneth kan se for sig, at forældrene kan udvise andre handletendenser i forhold til børnene, særlig i de sager hvor familien er bevilliget familiebehandling, og hvor der helt konkret er en fagperson der kommer ind i familien, og lærer dem nye måder, at håndtere deres børn på. Det er med andre ord, et mere relationelt og konstruktivistisk syn Kenneth udviser med hensyn til forældrene og deres mulighed for, at lære sig nye handletendenser og ny adfærd, end han udviser i forhold til børnene. I forhold til forældrene, kan det tyde på at hans tilgang er med afsæt i at mennesket konstrueres og dannes af sine relationer, og at med den rigtige hjælp som fx familiebehandling, kan det godt være muligt for forældrene, at få nogle redskaber til at bedre være i stand til at kaper sine børn, og danne en god relation til dem.

Kenneth beretter videre; *"Jeg er overbevist om at mennesket kan lære uanset, ja det er selvfølgelig nogen der er så dårlige at de ikke kan lære (...), men de fleste kan i hver fald lære, at agere anderledes end som man måske har gjort indtil nu"* (Interview A, bilag 1, s. 13). Kenneth udtrykker, en form for sikkerhed i hans udtalelse omkring at alle

mennesker kan lære nye måder at agere på. Samtidig giver han udtryk for at nogle mennesker ikke har de ressourcer der skal til, og at det derved vil være langt mere udfordrende eller i nogen tilfælde umuligt for dem, at bryde et handlemønster. Der spores således et syn, med afsæt i at forældrene ikke kun skal opdrage (deres børn), de skal opdrages (af de sociale myndigheder). Ved at iværksætte de rigtige hjælpeforanstaltninger, skal forældrene tillægge sig evner i forældrerollen, der matcher barnets behov.

Samme type opfattelser som Kenneths, opspores i Maries besvarelsen vedrørende forældrenes mulighed for at ændre handlemønster, til hvilket Marie svarer; *"Det tror jeg helt sikkert på. Ja"*. Hun tilføjer; *"Altså, jeg tænker det er meget forskelligt hvad for nogen forældre vi snakker om. Og jeg tænker, at det er nogen der vil lave babyskridt (...), også er det nogen, der pludselig med den rigtig hjælp (...), vil gøre store fremskridt og det ender med at vi lukker sagen (...). Men jeg har jo også sager hvor (...) det er tale om kompenserende støtte, fordi det er så små skridt de tager, at (...) jeg forestiller mig at der skal være noget i hjemmet frem til barnet flytter ud"* (Interview C, bilag 3, s. 16-17).

Maries udtalelse udtrykker en forståelse, der omhandler, at nogen forældre er mere modtagelig for hjælp og støtte, end andre. Med den rigtige støtte og de rigtige værktøj, kan nogen forældre udvikle helt nye måder at handle på, over for deres børn, så de på sigt ikke længere er i Familieafdelingens system. Andre på sin side, har behov for massiv støtte, helt frem til barnet ikke er i deres varetægt mere. Maries tilgang til forældrene er både karakteriseret af et psykodynamisk syn, hvor nogle forældre har en iboende essens der gør det svært eller næsten umuligt for dem at lære en anden måde at håndtere børnene på. På den anden side, udtrykker hendes tilgang til forældrene et mere relationelt syn, hvor det er muligt for forældrene, ved hjælp af professionelle, at lære nye handletendenser i forhold til barnet. Maries refleksioner er dog mere nuanceret ift. Kenneths, men det er de samme tendenser der er gennemgående. På samme måde som socialrådgiverne anskuer barnet som sårbar eller kompetent ift. inddragelse (bliver omtalt i næste afsnit), kommer der her også til udtryk et syn med afsæt i at nogle forældre er mere "sårbare" end andre, og har derfor behov for massiv støtte, mens andre forældre er mere kompetente og ressourcestærke, og kan udvikle forældreevnen fuldt ud.

I sagen om de resourcesvage forældre, bliver der udvist et særligt syn. Her indstilles der til at familien skal modtage en indsats, i form af vejledning eller rådgivning. Opfattelsen af, at forældrene er resourcesvage, og at indsatsen skal være vejledende og rådgivende, kan være udtryk for et relationelt syn på mennesket, hvor mennesket er anskuet som summen af sine sociale relationer. Indsatsen, er med henblik på at mor kan lære at styrke sine relations-kompetencer i forhold til barnet. Men det fremkommer også et mere konstruktivistisk syn på forældrene. Socialrådgiver siger at; *"Begge forældre har en sorg i forhold til det at have fået et handicappet barn"*. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 1). En deltager siger at; *"I den akutte fase kan det være vigtig at arbejde med den sorg omkring (...) erkendelsen, af at man har et barn der altid vil være anderledes"*. (Visitationsmødet, bilag 4, s. 2). Det ses at forældrene [de taler særligt om mor] skal lære at acceptere, at de/hun har fået et handicappet barn. Hun skal konstruere en ny historie om sit liv, med afsæt i at hun kan være en bedre forældre, end det hun har været til nu, og med afsæt i at hun nu har et handicappet barn. Det kan ses af ovenstående, at indsatsen vil bære præg af en form for samtaleterapi, hvor mor, blandt andet skal arbejde med den sorg omkring det at have fået et handicappet barn, og erkendelsen af at barnet altid vil være anderledes. Med denne udlægning, kan det antages, at socialrådgivers syn på forældrene vil have en betydning for indsatsen. Hvis der anlægges et psykodynamisk syn på mor, kan det her antages at mor vil blive opfattet som et menneske der besidder en helt unik kerne eller essens. I denne position antager man, at moren mangler den kerne der gør hende til en god mor, hvilket betyder at den mangel ikke kan forbedres. Det vil med andre ord sige, at hvis det anlægges et sådan syn, kan det antages at indsatsen vil være med afsæt i fx psykologforløb, hvor moren får hjælp til at finde sit oprindelig jeg, og på den måde styrke hendes indre kvaliteter, så hun kan tage bedre vare på sit barn (Kildedal, 2008, s. 184-187).

7.3.4 Syn på inddragelse af barnet

Inddragelse af børn, er et veldebatte ret fænomen. Birgitte Schjær Jensen, har undersøgt netop dette i hendes ph.d.-afhandling der omhandler inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde. Jensen argumenterer for at inddragelse og beskyttelse af børnene, er to væsentlige aspekter, hvor børnenes behov for at blive beskyttet på den ene side, samt deres behov for at blive inddraget i deres egne liv på den anden side, udtrykker en spænding mellem disse to begreber (Jensen, 2014, s. 267).

Det understøtter mine egne fund i analysen, nemlig at det er et rigtig vanskelig felt at nærme sig, og ofte et dilemma socialrådgiverne står over for. Det bunder i hvorvidt socialrådgiverne ser barnet som kompetent til at blive inddraget, eller om de ser barnet som for sårbar til at blive inddraget. Som vi så i kapitel 2.2 vedrørende barnets rettigheder, skal barnet i forhold til lovgivningen inddrages i egen sag og høres, og det er kun i helt særlige tilfælde at de kan undgå det. Det signaliserer et syn på børn, hvor barnets rettigheder er en afgørende faktor, og hvor børn ses på som kompetente og ligeværdige mennesker. Imidlertid kan der ligge en beskyttelse i, at barnet ikke inddrages.

Beskrivelser, hvor inddragelse ikke sker automatisk, ses i interviewet med Kenneth, hvor han beretter om børnesamtalen og inddragelse; *"Der er jo i lovgivningen (...) en paragraf der tager hensyn til barnet. (...) Jeg har også en sag, eller det havde jeg tidligere, med en pige, jeg tror hun var tre år. Og der vurderede jeg, at hun simpelthen var for skrøbelig (...) til at tale med hende, om alt muligt"*. (Interview A, bilag 1, s. 5). Jeg spørger ind til om han vurderede at det ikke var til barnets bedste at hun blev inddraget, til hvilket han svarede; *"Ja, det følte jeg ikke, at hun ville få noget ud af, positivt overhovedet. Jeg følte vel faktisk, at det ville være et overgreb for hende, at jeg skulle til at sidde at stille hende en masse spørgsmål. Så der lavede jeg egentligt undersøgelsen, uden at have en børnesamtale"*. (Interview A, bilag 1, s. 5). Kenneth beretter, at det der indgår i hans vurderinger er; *" (...) historikken omkring pigen, og hvordan hun har det. (...) jeg kender jo beskrivelsen ud fra plejefamilien, og det er lægelig dokumentation på at hun har meget angst, og (...) en (...) pige der har taget meget skade"*. (Interview A, bilag 1, s. 5). Kenneth vurderer altså, at det ikke er gavnligt for pigen, at inddrages i børnesamtalen. Det kan lede til en forståelse, hvor den sociale dømmekraft han udviser, ikke primært er præget af de institutionelle rammer, men nærmere baseret på hans egen personlige dømmekraft. Hans børnesyn, kommer til udtryk ved at nogle børn betragtes som så sårbare, at de skal beskyttes, og derved ikke inddrages. Med dette blik på inddragelse, kan det antages at det svigt barnet har været udsat for, vil påvirke barnet i en sådan grad, at det ikke vil være hensigtsmæssig for barnet, at det skal "genopleve" svigtet igen, ved at samtale om det. Med et sådant syn, vil inddragelse være en yderligere belastning for barnet, og kan resultere i at barnet kommer i en større konflikt, end det de allerede er.

Annes beretninger omkring inddragelse, er af en anden karakter, og hun inddrager altid barnet/den unge. Hvis det er tale om helt små børn, siger hun at; *"Så tager jeg bare ud og kigger på dem, eller observerer dem (...)"*. (Interview B, bilag 2, s. 3). Det ses, at uafhængig af barnets alder, så inddrages barnet. Hendes syn karakteriseres af, at barnet har nogle bestemte former for ressourcer, og altid skal høres.

I de sager, hvor der er modstridende oplysninger, som fx en skoleudtalelse som peger på at barnet trives, og barnets selv udtrykker mistrivsel, som vi så i afsnit 6.3.6, fortæller socialrådgiveren Marie; *"Det [skoleskift] er det, der fylder rigtig meget for hende, og det var det jeg skulle fortælle hende i går, at vi havde haft et møde på skolen, altså skolen og PPR, og mormor og familiebehandler og alle omkring hende. Og der kunne hun jo også ha været med. Det er sådan lidt, men ja. Det var hun ikke, og vi snakkede om på det mødet, at vi mener ikke hun skal skifte skole. Altså hun har oplevet rigtig store skift i hendes liv her på det seneste, plus at som sagt, skolen ser jo hun trives hos dem. Altså vi ser det er det bedste tilbud til hende"*. (Interview C, bilag 3, s. 9). Marie oplever, at skoleskiftet er vigtig for pigen. Imidlertid bliver det besluttet at skoleskift ikke er aktuelt, og det bliver besluttet på grundlag af andres vurderinger, hvor pigen ikke selv bliver inddraget. Pigen bliver altså ikke inddraget og hørt i hendes egen sag, hvilket vil få afgørende betydning for udfaldet af afgørelsen. I dette konkrete tilfælde vil det resultere i at pigen ikke må skifte skole. Samtidig viser citatet, at Marie kritisk reflekterer over beslutningen om at pigen ikke er inddraget i mødet, til hvilket hun selv konkluderer med, at det ikke var hensigtsmæssig, og at pigen selv gerne skulle have været med. Ved at inddrage dømmekraftsbegrebet, ses det, at Marie forholder sig kritisk til institutionens praksis, hvilket betoner, at dømmekraften er et hermeneutisk begreb (Høilund & Juul, 2005, s. 68). Ovenstående beretning giver udtryk for et syn på børn, hvor barnets selv ikke inddrages og høres, på den måde som også lovgivningen kræver. Det fordrer en tilgang og et syn på børn, hvor de ikke anses som ligeværdige kompetente mennesker, men hellere nogen, hvis beslutninger skal tages for.

Marie udviser i første omgang en social dømmekraft der ikke er i samsvar med hendes egen personlige dømmekraft, men hun reflekterer kritisk over beslutningen, om at pigen ikke blev inddraget, og erkender at hun for eftertiden vil udvise en anden dømmekraft og inddrage pigen. Marie beretter videre; *"Vi har været rigtig slemme (...) til at holde mange møder med forældre og samarbejdspartnere, netværksmøder på skolen og sådan*

noget, hvor barnet ikke selv er med. (...) Det [Inddrage] skal jeg bare øve mig i, fordi selvfølgelig er der nogle ting børnene måske ikke skal høre, men det er rigtig meget af det de sagtens kan kapere, som de sagtens kan være en del af". (Interview C, bilag 3, s. 6).

Videre beretter hun, at hun synes det er vigtig at børnene bliver inddraget fordi; *"(...) Det er dem [børnene] det handler om. Det er deres trivsel vi gerne vil sikre, så hvorfor skulle de ikke inddrages. Ja, vi skal simpelthen bare lære at tænke det ind". (Interview C, bilag 3, s. 6).* Marie har med andre ord, været påvirket af den institutionelle dømmekraft, hvor hun siger, at det ikke har været kultur for at inddrage barnet, men gennem hendes personlige dømmekraft forholder hun sig kritisk over for den dominerende institutionelle dømmekraft, og udtrykker således et syn, der skal fremme inddragelse.

7.3.5 Synet på udefrakommende begivenheder

Der bliver, i det empiriske materialet, udvist et særligt syn på børn med traumer. Det ses helt konkret i indsatsen, hvor der i de sager der vedrører børn med traumer, indstilles til et behandlingsforløb i form af Sandplay. Det er klart, at metoden er velegnet i disse sager, hvor børnene ikke kan det danske sprog, fordi metoden giver mulighed for at arbejde med ordløse, blokerede og komplekse udviklingsprocesser hos børn. Her er udgangspunktet at menneskets psyke, grundlæggende er et selvreparerende system (dansk sandplayinstitut, 2016). Det kan ses, at der ligger et psykodynamisk syn til grund her, i indsatsen, hvor menneskets indre kvaliteter skal styrkes, for at barnet skal udvikles. Det er en helt særlig problematik når det gælder børn med traumer, og det er klart, at det også findes er relationelt perspektiv hertil, idet at terapeuten har en central rolle, og deres relation skal være forankret i tryghed og sikkerhed. Derved kan der ikke ensidig argumenteres for at det ene eller det andre syn er bestemmende for indsatsen.

7.3.6 Synet på de institutionelle rammer

Det kommer til udtryk i det empiriske materialet, et syn på de strukturelle forhold, som begrænsende eller indskrænkende i forhold til, hvorledes socialrådgiverne kan indstille til, eller iværksætte en foranstaltning.

Socialrådgiveren Anne beretter om den børnefaglige undersøgelse; *"Ja, lige nu da laver vi dem jo ud fra ICS, og (...) det bliver hurtig meget omfattende. Og det er jo det der med, at det er en kunst for os, at koge det ned til kun at spørge ind til det som der egentlig er udgangspunktet for at vi skal lave undersøgelsen". (Interview B, bilag 2, s. 4).* Annes fortælling, giver udtryk for at undersøgelserne fylder meget, og at det er svært at

komme ind til kernen af problemet. Anne fortæller ligeledes om, at hun ikke altid når at afholde undersøgelserne inden for lovens tidsramme, som er 4 måneder. Hun siger; ” (...) *Det synes jeg da er helt vildt træls. Både sådan fordi at der er lovmæssig omkring det (...) at den skal jo være færdig, og også fordi at (...) det også en proces for familien at være i, og at vi snakker om de ting der går godt og de ting der går skidt, men den skulle også gerne kunne ende ud i at skulle hjælpe dem med nogen ting*”. (Interview B, bilag 2, s. 5). Hun beretter videre; ”*Så det synes jeg da påvirker mig meget, hvis jeg kan se der er nogen der har brug for hjælp og vi ikke når dertil hurtig nok, og nogen gange vil man jo bare gerne gøre det på en måned altså (...)*”. (Interview B, bilag 2, s. 5). Her ses det, at Annes personlige dømmekraft er påvirket af den institutionelle dømmekraft. Hun udtrykker en utilfredshed når hun ikke er i stand til at afholde undersøgelsen inden for tidsrammen, ikke kun med afsæt i at overholde de lovgivningsmæssige krav, men også i forhold til den udsatte familie og at hun ikke kan give dem den hjælp de har behov for lige her og nu. Den institutionelles dømmekrafts påvirkning, er afgørende for hvordan hun kan handle.

Et sådant mismatch mellem den personlige dømmekraft og den institutionelle dømmekrafts påvirkning på den aktuelle indsats, kommer også til udtryk i Maries beskrivelser vedrørende inddragelse af barnet i egen sag. Hun beretter; ”*Ja, det [inddragning] er jo et punkt som vi skal øve os rigtig meget i her i afdelingen tænker jeg (...)*”. (Interview C, bilag 3, s. 6). Den institutionelle dømmekraft har været medvirkende for hvorvidt barnet er inddraget eller ej. Institutions rutiner og tænkemåder, har således præget Marie og den sociale dømmekraft hun har udvist.

Ud fra ovenstående ses det, at den institutionelle dømmekraft på nogle områder vægter mere, end den personlige dømmekraft socialrådgiverne udviser, og det vil i sidste ende påvirke den samlede dømmekraft (den sociale dømmekraft). Indsatsen, vil med andre ord, bære præg af de regler, rutiner og normer der indgår i institutionen, og påvirke den vurdering, der er lavet af socialrådgiveren. Til trods for at socialrådgiverne kan forholde sig kritisk til både den regulative idé og de rutiner og arbejdsmetoder de benytter, kan der stilles spørgsmål til hvor meget de i realiteten kan gøre ved det.

I forhold til den sociale dømmekraft, og de påvirkningsmekanismer der er medvirkende for en god socialfaglig vurdering, spørger jeg alle tre interviewede ind til hvad de mener kendetegner en god socialfaglig vurdering.

Kenneth giver ikke et entydigt klart billede på hvad en god socialfaglig vurdering er. Han beretter; *"Det er (...) svært at sige. Altså det er jo en der skal være (...) seriøs og den skal være (...) faglig"*. (Interview A, bilag 1, s. 6-7). Hans fortælling, giver udtryk for at fokusere på den institutionelle dømmekraft, hvor det at være *seriøs* og *faglig*, må antages at være den faglige moralske kode, for hvordan der skal handles over for de udsatte familier. På den anden side udtrykker det ligeledes et fokus på den personlige dømmekraft, hvor det at være *faglig*, kan relateres til uddannelsen. Samlet set, vil begge historier, påvirke den sociale dømmekraft, og danne grundlag hvordan han forstår og vurderer de udsatte familier.

Marie er mere nuanceret i sin beskrivelsen, og beretter; *"Måske er det, jeg tænker i hvert fald i en, fx i en § 50 undersøgelse, at man har været helhedsorienteret, altså at man har kommet omkring det hele. Klart noget fylder mere end andet altså hvis det er stor skolefravær så har jeg måske ikke så meget fokus på..., altså hvis der ikke er noget synlig sundhedsforhold der er galt eller noget, men det at man alligevel har været omkring det og man har forholdt sig til det (...) "*. (Interview C, bilag 3, s. 12). Af Maries beretning ses det, at helhedsbetragtning er vigtig i en socialfaglig vurdering, hvilket også understøtter den regulative idé. Den institutionelle dømmekraft kommer til udtryk, i form af den børnefaglige undersøgelse, og fungerer som en påvirkningsmekanisme i forhold til den samlede vurdering. I en anden sammenhæng (se kapitel 6.4.1), gav Marie de socioøkonomiske forhold langt mindre værdi, hvor hun gav udtryk for at det ikke betød noget for en god barndom, hvorvidt man boede mange mennesker i en lille leilighed og om kontoen var gået nul. Marie modsiger sig selv i denne udtalelse, og her kommer den personlige dømmekraft til udtryk. Fra citatet, kan det antages, at det er hendes egne holdninger og vurderinger, der kommer til syne. I tidligere udsagn, gav hun udtryk for at det var vigtig at barnet blev undersøgt fra alle seks forhold (Jf. Børnefaglig undersøgelse), men i den sidste beretning, giver hun udtryk for at de socioøkonomiske forhold ikke er vigtige.

Maria Bülow, har skrevet en artikel angående fraværet af de socioøkonomiske livsbetingelser i vurderinger der omhandler udsatte familier, og argumenterer for at i forhold til en helhedsvurderinger, kan de socioøkonomiske forhold også generere problemstillinger i adskillige facetter i en families liv (Bülow, 2015, s. 36). Med et sådant blik, kan det være problematisk hvis sådanne forhold ikke bliver vurderet.

Fra Maries beretning, ses det, at den sociale dømmekraft, både indeholder elementer fra den personlige såvel som den institutionelle dømmekraft, og disse vil samlet set påvirke den vurdering socialrådgiver laver.

Annes beretninger, kommer i fin forlængelse heraf, hvor hun, på samme måde som Marie, fokuserer barnet. Hun siger; *"Jamen det er nok at man har barnet i fokus og (...) at man holder fokus på det barnet udviser, altså tegn, og det barnet har brug for. Og at man har fået talt med dem der er relevante"*. (Interview B, bilag 2, s. 7). Her ses det, at Annes vurderinger bunder i en individfokuseret tilgang, og et særligt fokus på barnets adfærd, altså et af forholdene (udvikling og adfærd) i den børnefaglige undersøgelse. Endvidere fokuseres der på, at relevante personer er inddraget. Med et sådant afsæt, vil det antages at kunne påvirke den samlede vurdering af barnet/den unge, og den institutionelle dømmekraft vil påvirke den samlede vurdering, mere end den personlige dømmekraft. Den individfokuserede problemtilgang, som både Marie og Anne gav udtryk for, vil både have betydning for den sociale dømmekraft socialrådgiverne udviser (altså den konkrete vurdering der laves), samt det sociale arbejdes regulative idé (helhedstænkningen).

7.3.7 Konklusion på delanalyse 2

Børnesyn er et omfattende begreb, hvilket de empiriske resultater understøtter.

Opsummerende kan det antages, at der findes et bredere børnesyn, end det syn som afspejles i lovgivningen, hvor fx inddragelse er centralt, og som udviser et syn på børn hvor deres rettigheder til at inddrages i egen sag, er vigtig. Det er variationer i hvorvidt et barn inddrages eller ej. Interviewene dokumenterer den gennemgående tendens, at inddragelse af barnet og afholdelse af børnesamtaler, afhænger af den konkrete sag, hvilket afspejler kompleksiteten i inddragelse.

At der ikke afholdes børnesamtaler, eller at barnet ikke inddrages, kan være et udtryk for et børnesyn, hvor forældrene sættes i fokus, og hvor det er deres kompetencer der skal udvikles. Omvendt kan det siges, at det kan være forankret i et syn hvorpå barnet skal beskyttes, fordi det er for sårbart til at blive inddraget. Når barnet til gengæld inddrages, kan det være udtryk for et børnesyn der er forankret i det kompetente barn og at barnet selv skal være medvirkende til at bestemme indsatsen. Under alle omstændigheder, vil børnesynet, på den ene eller den anden måde, være medvirkende, i forhold til hvilken indsats der sættes i gang.

Sammenfattende, peger analysen på at socialrådgivernes børnesyn primært er funderet med afsæt i relation mellem forældre og barn. Det betyder, at deres syn afspejler deres forståelser, der også primært var med afsæt i denne relation. Det er min betragtning, at det kan udtrykke et syn på børn, hvor omsorg og tilknytning er kerneelementer, for at børnene skal udvikles på en god måde. Det ses endvidere, at der ligger en beskyttelse i det individorienterede syn, fx i de sager hvor barnet anses som for sårbart til at inddrages. Omvendt udtrykker det et syn, hvor andre børn anses som besiddende nogle ressourcer, så de kan inddrages.

Synet socialrådgiverne udviser, er primært forankret i en relationel og konstruktivistisk tilgang, men der ses også eksempler på, hvor de er forankret i en psykodynamisk tilgang. Med ovenstående afsæt ses det, at børnesynet er en relativ størrelse, som skifter fra sted til sted, fra tid til tid, og fra situation til situation.

Formålet med næste afsnit er, at diskutere de rammer, der på den ene eller den anden måde rammesætter socialrådgivernes måde at arbejde og tænke på, samt at diskutere og bringe i spil, de resultater der fremkom i analysen.

7.4 Diskussion

Der er et stort fokus i samfundet på helhedsorienteret tænkning i det sociale arbejdet med udsatte børn, unge og deres familier. Det kan fx ses i Servicelovens § 46, stk. 2; *"Støtten skal være tidlig og helhedsorienteret, så problemerne så vidt muligt kan forebygges og afhjælpes i hjemmet eller i det nære miljø (...)"* (Socialstyrelsen, 2012, s. 12). Det betyder, at barnet skal betragtes fra flere forskellige forhold, for at bedst mulig kunne belyse hvilken støtte, der vil være bedst egnet, til at imødekomme barnets behov. Ifølge Høilund & Juul, vil socialrådgivernes handlinger være formet af den eksisterende diskurs i samfundet, hvilket også vil rammesætte hvad socialrådgiverne kan handle og tænke i (Høilund & Juul, 2005, s. 67). Med sådan optik, kan det argumenteres for, at den regulative idé i det sociale arbejdet med udsatte familier, er helhedstænkning og det er udgangspunktet som socialrådgiverne skal arbejde ud fra. Altså, barnet/den unge skal ses gennem en helhedsorienteret optik. Den regulative idé rummer et særlig sprog, som også rummer bestemte perspektiver i forholdt til barnet/den unge. I relation til helhedsbetragtning i forhold til barnet/den unge, ses det særlige sprog, blandt andet gennem den børnefaglige undersøgelse, hvor barnet eller den unge skal undersøges med

afsæt i seks forhold⁷. Barnets skal altså betragtes fra disse forhold, og samlet set, skal det bidrage til at barnet/den unge bliver helhedsvurderet. Det er blandt andet gennem helhedsbetragtningen (den regulative idé), at viden og indsigt bliver fortolket af socialrådgiverne. På baggrund af de seks forhold der skal undersøges, vil socialrådgiveren, med afsæt i sin sociale dømmekraft, fortolke den viden som fremkommer fra undersøgelsen.

Et af fundene der fremkom i dette speciales resultater, var at socialrådgivernes forståelse af problemet, var udpræget individfokuseret. Resultatet omkring individfokusering, er i kontrast til den regulative idé, der omhandler helhedstænkning. Det kan dermed diskuteres, hvorvidt det er tale om en reel helhedsvurdering. Hvilken form for dømmekraft individualiseringen giver udtryk for, og hvordan det hænger sammen med helhedssynet, vil jeg diskutere nærmere i det følgende.

Det, at socialrådgiverne gennem deres sociale dømmekraft, vurderer de udsatte familier generelt set med et individualiserende blik, er i kontrast til den regulative idé, hvor helhedstænkning er i centrum. Den regulative idé, vil kunne spores i institutionens arbejdsmåder og rutiner (herunder den institutionelle dømmekraft) for hvordan der skal handles over for de udsatte familier. Det kan blandt andet være i form af metoder som den børnefaglige undersøgelse. Den social dømmekraft indeholder elementer fra både den personlige såvel som den institutionelle dømmekraft. Fra resultaterne i analysen ses det, at de begge er i spil i forhold til den sociale dømmekraft som socialrådgiverne udtrykker.

Det individualiserende blik på problemerne, kommer blandt andet til udtryk i den personlige dømmekraft i form af socialrådgivernes uddannelse. Begreber som "*tilknytning*" og "*relation*", er gennemgående begreber i hele det empiriske materiale, og det indikerer således en individorienteret fokusering på barnet/den unge. Disse begreber (tilknytning, relation) er relateret eller forbeholdt til socialrådgiverprofessionen, og er noget socialrådgiverne har tillært sig gennem studiet.

---

⁷ 1) udvikling og adfærd,
2) familieforhold,
3) skoleforhold,
4) sundhedsforhold,
5) fritidsforhold og venskaber og
6) andre relevante forhold.
(Socialstyrelsen, 2012, s. 105)

Ifølge Bülow & Henriksen, har uddannelsen en tendens til at være individfokuseret, hvor problemet ofte ses tilhørende barnets adfærd eller barnets relation til forældrene. Socialrådgiverne uddannes i vaner og rutiner som fremhæver fokus på barnets adfærd eller relation til forældrene, hvilket kan danne risiko for at andre væsentlige problemer kan overses (Bülow & Henriksen, 2015, s. 40). Med de briller på, er den personlige dømmekraft medvirkende for hvordan socialrådgiverne forstår de udsatte familiers problemer.

Ved at benytte de begreber (tilknytning, relation), lægges der samtidig op til en forståelse af, at det der skal til for at løse problemet, ligeledes vil være individfokuseret. Det ses blandt andet i de indsatser det indstilles til, hvor rådgivning og kontaktperson gennemgående bliver nævnt som indsatser, i det empiriske materiale. Det er med andre ord, institutionens koder for hvordan der skal handles over for de udsatte familier. Den institutionelle dømmekraft indeholder blandt andet et særlig sæt handlingsalternativer socialrådgiverne benytter sig af, som fx familierådgivning, kontaktpersonordninger eller aflastning, som findes i kommunens ydelseskatalog.

Endvidere, har det empiriske materialet også vist, at når socialrådgiverne er i tvivl om hvorledes de skal vurdere, benytter de sig ofte af kollegaer eller supervision (Interview A, s. 15, bilag 1 og Interview C, s. 9, bilag 3). Fx fortalte Marie at hun lige havde haft sagen omkring pigen der ville skifte skole, med på supervision (Interview C, s. 8, bilag 3). I forhold til supervision og faglige vejledninger, er fokus også her rettet mod en individfokuseret tænkning (Bülow & Henriksen, 2015, s. 40).

Opsummerende kan det siges, at både den personlig og den institutionelle dømmekraft kommer i spil, og de spiller begge en medvirkende rolle for den sociale dømmekraft socialrådgiverne udviser.

Et andet fund fra analysens resultater var, at den udsatte familie ofte besidder mere en kun én konkret problemstilling. I forhold børnene med diagnoser, viste resultaterne at de udsatte børn, også havde tillægsproblemer det rakte ud over diagnosen. Det betoner vigtigheden af at et problem ofte må sættes i relation til andre ting. Med andre ord, en helhedsvurdering.

Ud fra ovenstående, kan man ledes til at tro, at det ikke er den aktuelle diskurs, eller den regulative idé om man vil, der begrænser hvad socialrådgivernes kan tænke og handle i, men at det er forståelserne bagved, der er en udløsende faktor. Principielt fordi den

personlige dømmekraft (herunder den individprægede tilgang til uddannelsen), præger forståelserne og de handlemønstre socialrådgiverne udviser. På den anden side, bliver der ved flere anledninger i det empiriske materialet, hentydet til, at metoder som fx den børnefaglige undersøgelse, rammesætter det sociale arbejde med udsatte familier. Der bliver brugt ord som *"uoverskuelig"* (Interview A, s. 3, bilag 1) og *"rammer"* (Interview C, s. 21, bilag 3). Med Højlund & Juuls optik, kan der argumenteres for at undersøgelsen rammesætter måden, hvorpå socialrådgiverne kommer til at arbejde med familien, og hvilke indsatser de kan tænke og handle i. Ved at inddrage dømmekraftsbegrebet, ses det at socialrådgiverne handler i takt, både med den personlige dømmekraft (uddannelsen med fokus på individet) og den institutionelle dømmekraft (de metoder socialrådgiverne skal arbejde efter).

Det ses, af det generelle empiriske materialet, at socialrådgiverne fokuserer på positioner som børnenes adfærd (og her spiller diagnosticeringen en stor rolle) og relation mellem forældre og barn (det kommer til udtryk ved flere anledninger gennem barnets tilknytning, omsorgsperson osv.). Det lader til, at det ikke er en reel helhedstænkning, og tilstedeværelsen af andre relevante forhold som de socioøkonomiske livsbetingelser til familien, fylder i et mindre omfang, i specialets empiriske materiale. Der kan således stillet et kritisk blik på den reelle helhedstænkning i det sociale arbejde med udsatte familier.

Bülow & Henriksen argumenterer for at det kan være problematisk at disse forhold ikke medtænkes, af flere grunde. For det første understøtter det ikke det sociale arbejdes fordring om helhedsorientering (Bülow & Henriksen, 2015, s. 37). Det understøtter med andre ord ikke den regulative idé. For det andet, vil det i en retlig sammenhæng fordrer et problem i forhold Servicelovens § 46, hvor fokus er, at de udsatte børn skal have de samme muligheder som deres jævnaldrende (retsinformation, 2016). (Bülow & Henriksen, 2015, s. 37).

På denne baggrund, og taget de empiriske resultater i betragtning, kan det argumenteres for at princippet om helhedsorientering ikke efterleves. Det kan antages, at det store fokus på kategorisering gennem en individualiserende ramme, formindsker helhedsbetragtningerne.

Til trods for at den regulative idé fremtoner helhedsorienteret tænkning, er både den personlige og den institutionelle dømmekraft præget af en individfokuseret tilgang til

henholdsvis forståelser af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, og indsatser der skal løse problemet. Bülow & Henriksen argumenterer for at, ved at socialrådgiverne inddrager andre relevante samfundsmæssige forhold i deres vurderinger, vil der være tale om en reel helhedsvurdering af den udsatte familie (Ibid. s, 41).

Ud fra Høilund & Juuls optik, kan der spores en fokusering på de politiske normsystemer i vurderingerne, i form af metoder der skal overholdes, undersøgelser der skal laves, tidsrammer der skal overholdes osv. Det vil sige, at der er risiko for at den sociale dømmekraft vil bære præg af de overordnede rammer, eller institutionens historie om man vil, frem for familiens ønsker og visioner. Fra undersøgelsen, ses det fx i sagen med pigen der ikke fik skifte skole. Til trods for, at det ikke her var tale om at den institutionelle dømmekraft i udpræget grad var domineret af politiske hensyn, blev pigens egne ønsker ikke tilgodeset. Høilund & Juul argumenterer for at det som karakteriseres som god dømmekraft, både skal tage afsæt i de forskellige normsystemer, men også i borgerens ønsker og visioner. Samtidig, skal man være bevidste om, at der i det sociale arbejde med udsatte familier, som i alle andre organisationer, skal være en eller anden form for krav og opsyn med hvordan arbejdet gøres.

8.0 Konklusion

Specialets formål, har været at undersøge hvilken betydning socialrådgivernes syn på og forståelse af de udsatte børn, unge og deres familiers problemer, vil have for indsatsen der skal ydes. Med afsæt i specialets hermeneutiske tilgang, har jeg tolket på socialrådgivernes forståelser, som vil indeholde elementer af mine egne forforståelser. Specialets problemformulering, vil aldrig kunne besvares krystalklart. Baggrund hertil er blandt andet, at det vil bero på den enkelte socialrådgivers forståelser som ikke kan overføres til at være generel eller almen gyldig.

Fra undersøgelsen fremkommer følgende hovedtræk:

Generelt fremstår kategorisering som det hjælpemiddel socialrådgiverne benytter sig af, i arbejdet med at forstå de udsatte familiers problemer. Fra undersøgelsen ses det blandt andet i analysedel 1, hvor der er redegjort for de fund, der fremkom fra undersøgelsen. Mere specifikt, kan der opspores et individualiserende blik på

problemforståelserne, hvor primært fokus rettes direkte på barnets adfærd eller forældrene. Endvidere ses det, at problemforståelserne ofte er med afsæt i mere end en kategori. Det betyder således, at forståelserne ofte har en karakter af mangfoldighed, hvilket ofte afspejler sig i det sociale arbejdet generelt, hvor kompleksiteten er et vilkår. Kategoriseringen giver muligheder og begrænsninger på samme tid. Muligheder, på den måde at de skærper og fokuserer skarpt på en præcis tilgang til problemet. Begrænsninger, på den måde at de indsnævrer problemet, hvilke kan risikere at enkelte problemer ret og slet ikke ses.

Med hensyn til helhedssynet, kan man stilles sig kritisk hertil, for med det afsæt, vil andre forhold, også antages at kunne betyde noget, i forhold til en barndom. Altså, hvorvidt det fx ikke har været råd til at barnet har kunne deltage i fødselsdage osv., vil antages at have en betydning for barnet. Socioøkonomiske forhold kan have betydning, og ydre forhold som fx fattigdom, kan have indvirkning på barnets omsorgssituation, og disse forhold må også undersøges (Killén, 2010, s. 104).

Det skal pointeres, at forståelserne ikke udelukkende er et relativt fænomen, som skifter fra situation til situation. Der findes forskellige opfattelser af problemet, men fælles for opfattelserne er at de er individualiseret funderet.

Endvidere, peger resultaterne i retning af, at socialrådgivernes forståelse af problemet vil have betydning for indsatsen. Det kommer blandt andet til udtryk i de situationer hvor socialrådgiver ikke ser problemer til den unge. Forståelserne betydning, er ubetinget af hvilken kategori der er blevet identificeret på forhånd. Hver kategori indeholder implicit en tilgang til hvorledes socialrådgiverne bedst mulig kan nærme sig en løsning, der kan imødekomme barnets behov.

Samlet set, ses det at indsatsen der ydes til de udsatte familier, vil være forankret i mange forhold. Endvidere er det en tendens til at den individfokuserede problemopfattelse, ofte leder til en individfokuseret løsning, som ofte fordrer til en indsats hvor barnets adfærd eller barnets relation til forældrene, søges løst. Det er med andre ord en stor spredning og et uklart mønster i selve kategorierne der er bleven produceret, men et åbenbart fællestræk er den individfokuserede tilgang.

Der ses i det empiriske materiale, at den regulative idé – både i form af lovgivningen men også institutionens måde at arbejde på, fx inddragelse, præger indsatsen. Endvidere

er der eksempler på at fortroligheden med barnet/den unge/familien, kan komme til at fylde mindre, end det politiske og det økonomiske normsystem.

Med hensyn til børnesynet, viser det sig også at være et særegnet fællestræk. Det ses af analysen, at børnesynet, på samme måde som problemforståelsen, primært er med afsæt i et individorienteret syn. Det handler blandt andet om hvorvidt barnet anskues som kompetent eller sårbar, ift. fx inddragelse. Det samme syn gør sig gældende ift. forældrene, hvor nogle anses som kompetente til fx at ændre handlingsmønstre, mens andre anses som for sårbare, eller ressourcetsvage til at ændre handlingsmønstre. Det kan antages, at have en indvirkning på indsatsen, i form af at den enten rettes mod forældrene eller direkte mod barnet.

Det er min betragtning at et særlig børnesyn kan give udslag i en særlig form for indsats. Som argumenteret for, viser resultaterne, at en opfattelsen af mennesket som fx en konstruktion, vil indeholde opfattelser der peger på indsatser der går i retning af at mennesker kan forme, forhandle om omskrive sin personlighed (Kildedal, 2008, s. 191). Det viser sig at den opfattelsen socialrådgivernes har af de udsatte børn, unge og deres familier, vil kunne påvirke den måde hjælpen skal ydes på.

Samlet set, bidrager analysens resultater til en konklusion der leder til at socialrådgiverne forstår de udsatte familiers problemer med afsæt i kategoriseringer. De er hverken entydige eller implicite, men rummer således en forståelse med afsæt i en individfokuseret tilgang, til den enkelte familie. Gennem denne optik, kan der stilles et kritisk blik på den nuværende diskurs i samfundet, der omhandler at barnet skal helhedsbetragtes, og om det princip overholdes.

Endvidere kan der ikke udelukkende siges at socialrådgivernes besidder et konkret børnesyn, men nærmere bestemt variationer af forskellige børnesyn, der afhænger af den konkrete sag. Det, der kan konstateres, er at både børnesynet og forståelserne vil danne rammen for indsatsen, og vil påvirke indsatsens indhold og omfang.

9.0 Litteraturliste

Bøger:

Bryderup, I. (2005): *Børnelove og socialpolitik gennem hundrede år*. Århus, Forlaget Klim

Egelund, T. & Thomsen, S. A. (2002): *Tærskler for anbringelse*. København, Socialforskningsinstituttet

Guldager, J. (2015): *Videnskabsteori – en indføring for praktikere*. København, Akademisk Forlag

Guldager, J. & Skytte, M. (2013): *Socialt arbejde teorier og perspektiver*. København, Akademisk Forlag

Højlund, P. & Juul, S. (2005): *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde*. København, Hans Reitzels Forlag

Højlund, S. (2002): *Barndomskonstruktioner*. København, Nordisk Forlag AS

Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. (2014): *Hvordan organisationer fungerer – en indføring i organisation og ledelse*. 3. Udgave, København, Hans Reitzels Forlag

Juul, S. & Pedersen, K. B. (red.) (2012): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring*. København: Hans Reitzels Forlag

Killén, K. (2010): *"Omsorgssvigt – Det teoretiske grundlag"*. 4. Udgave. København, Hans Reitzels Forlag

Kristiansen, S. & Krogstrup, H. K. (1999): *Deltagende observation*. 2. Udgave, Latvia, Hans Reitzels Forlag

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009): *InterView – introduktion til et håndværk*. 2. Udgave, København, Hans Reitzels Forlag

Socialstyrelsen (2012): *Håndbog om barnets reform*. 3. Oplag, Odense, Socialstyrelsen

Thagaard, T. (2004): *Systematik og indlevelse – en indlevelse i kvalitativ metode*.

København, Akademisk Forlag

Thorsager, L., Børjesson, E., Christensen, I., Pihl, V. (2007): *Metoder i socialt arbejde begreber og problematikker*. København, Socialforskningsinstituttet

Kapitler fra bøger:

Appel, M. (2011): Socialiseringsforventninger i arbejdet med familier – rolle, institution og samfund. I Harder, Margit & Nissen, Maria Appel (red): *Helhedssyn i socialt arbejde*. (s. 151–171). København, Akademisk Forlag

Ejrnæs, M. (2008): Teori og empati – Faglighed i relationsprofessionerne. I Jacobsen, M. H & Pringle, K. (red), *At forstå det sociale – sociologi og socialt arbejde*. (kap. 5). KBH, Akademisk forlag

Fossåskaret, E. (1997): Har kunnskap sin eigen rett? Ethiske utfordringar ved å distansere seg frå det nære. I Fossåskaret, E., Fuglestad, O.L & Aase, T. H (red.): *Metodisk feltarbeid. Produksjon og tolkning av kvalitativ data*. (s. 257-273). Universitetsforlaget

Færch, L. & Munch, A. (2005): Indledning. I: UFC Børn og Unge, redigeret af Munch, A., *Forskning og socialt arbejde med udsatte børn og unge – En antologi*. (s. 5-8).

Socialministeriets kvalitetsprojekt

Järvinen, M. (2005): Interview i en interaktionistisk begrebsramme. I: Järvinen, M. et al. (red.), *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. (kap. 2). København, Hans Reitzels Forlag

Kildedal, K. (2008): Kvalitet og faglighed i det sociale arbejdes praksis. I Jacobsen, M. H & Pringle, K. (red), *At forstå det sociale – sociologi og socialt arbejde*. (kap. 7). KBH, Akademisk forlag

Launsø, L. & Rieper, O. (2005): Forskning om og med mennesker. I: Launsø, L. & Rieper, O, *Forskningstyper* (kap. 2, s. 12-42) + *Forskningsdesign* (kap. 4.8, s. 91-105). København, Nyt Nordisk Forlag

Rapporter og tidsskrifter:

Bülow, M., Henriksen, K. & Rasmussen, T. (2015): At genindsætte det sociale i socialt arbejdes praksis, *Uden for nummer*, nr. 31, s. 34-43

Bo, K. A. & Gehl, I. (2003): Børnesamtalen, *Uden for nummer*, nr. 6, s. 1-13

Christensen, E. & Egelund, T. (2002): Børnesager – En evaluering af den forebyggende indsats, *Social Forskning Institutttet (SFI)*, rapport

Egelund, T. (2004): Det faglige skøn i socialt arbejde med børn og unge. *Social Forskning Institutttet (SFI)*, temanummer januar 2004, s. 80-85

Harrits, G. S. & Møller, M. Ø. (2012): Velfærdens målgrupper: Sociale kategorier og politisk legitimitet i indsatsen mod negativ social arv, *Politica*, nr. 3, s. 435-454

Høilund, P. (2000): Faglighed og etik i praktisk socialt arbejde. *Uden for nummer*, nr. 1, s. 6-15

Moesby, C., K & Skytte, M. (2014): Myten om de ressourcestærke forældre, *Uden for nummer*, nr. 29, s. 14-25

Mortensen, L. J. & Ørsted, A. S. (2014): Lukkede familier som en objektiv betragtning, *Uden for nummer*, nr. 29, s. 4-13

Olsen, H. (2003): Kvalitative analyser og kvalitetssikring. *Sociologisk Forskning*, nr. 1, s. 68-103

Redaktionen Uden for nummer (2014): *Forståelseskonstruktioner*, nr. 29, s. 3

Sommer, G. (2015): Kategorier og kategoriseringer, *Vera*, nr. 72, s. 16-21

Opgaver:

Jensen, B.S. (2014): *Inddragelse af udsatte børn og unge i socialt arbejde - reel inddragelse eller symbolsk retorik?*. Aalborg Universitetsforlag. (Ph.d.-serien for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Aalborg Universitet). Ph.d. Afhandling

Online dokumenter og websider:

Børnerådet (2014). Om børnekonvention. Lokaliseret [18.02.2016] på:

<http://www.boerneraadet.dk/boernekonventionen/forkortet-udgave-af-fns-boernekonvention>

Dansk Sandplay Institut (u.å). Om Sandplay. Lokaliseret [02.06.2016] på:

http://danksandplayinstitut.dk/?page_id=2

Gyldendal Den store danske (u.å). FN's Børnekonvention. Lokaliseret [18.02.2016] på:

http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/Internationale_domstole_og_institutioner/FNs_Børnekonvention

International Federation of Social Workers (2016). Constitution and by laws. Lokaliseret [31.03.2016] på:

<http://ifsw.org/what-we-do/governance/constitution-and-by-laws/>

Mailkorrespondance med socialfaglig konsulent i Syddjurs Kommune, Ninna Rieck Sørensen, 12.05.2016

Primus (u.å). Om den hermeneutiske spiral. Lokaliseret [04.06.2016] på:

<https://primus.systime.dk/index.php?id=207>

Psykiastrifonden (u.å). Om Borderline. Lokaliseret [16.06.2016] på:

<http://www.psykiatrifonden.dk//temaer/diagnoser/personlighedsforstyrrelser/borderline.aspx>

Retsinformation (2015). Om Servicelovens kapitel 11. Lokaliseret [06.06.2016+15.05.2016+13.06.2016] på:

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=175036#id17ffc86b-d784-4401-bcae-0e8b1bdd0bfd>

Socialjura (2015). Om ligestillingsprincippet. Lokaliseret [16.06.2016] på:

<http://www.socialjura.dk/content-storage/regler/2006/vejl-73-af-310-2006/#c55628>

Socialrådgiverne (u.å). Om definition af socialt arbejde. Lokaliseret [31.03.2016] på:

<http://www.socialraadgiverne.dk/Default.aspx?ID=8547>

Socialrådgiverne (u.å). Om Sverigesmodellen. Lokaliseret [27.02.2016] på:

<http://www.socialraadgiverne.dk/Default.aspx?ID=10371>

Socialstyrelsen (2015). Om Signs of Safety. Lokaliseret [10.04.2016] på:

<http://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling-born-og-unge/netvaerksinddragende-metoder/hvad-er-signs-of-safety>

Syddjurs Kommune (u.å). Fakta om kommunen. Lokaliseret [15.05.2016] på:

<https://www.syddjurs.dk/om-kommunen/fakta-om-kommunen>

Syddjurs Kommune (u.å). Om kontaktpersonordning. Lokaliseret [05.06.2016] på:

https://www.syddjurs.dk/sites/default/files/acadre/Files_2525_4365194/Kontaktperson%20Serviceniveau.pdf.pdf

Syddjurs Kommune (u.å). Politikerhåndbog. Lokaliseret [01.06.2016] på:

http://www.syddjurs.dk/sites/default/files/PDF/politikerhandbog_2016web.pdf

Syddjurs Kommune (2012): Incitare - Styring i Familieafdelingen. Lokaliseret [15.05.2016] på:

http://www.syddjurs.dk/sites/default/files/acadre/Files_1648_3467554/Rapport%20Familieafdelingen%20270912.pdf

Traume (2016). Om flygtningefamilien og traumer. Lokaliseret [01.06.2016] på:
<http://traume.dk/Flygtningefamilien>

Traume (2016). Om uledsagede flygtningebørn. Lokaliseret [01.06.2016] på:
http://traume.dk/Uledsagede_flygtningeboern

Væksthuset (u.å). Om løsningsfokuseret tilgang. Lokaliseret [25.06.2016] på:
<http://www.vaeksthuset.dk/udvikling-og-metode-gammel/metode/teori-og-metode/loesningsfokuseret-tilgang.aspx>

Unicef (2016). FNs Børnekonvention. Lokaliseret [15.04.2016] på:
<http://ipaper.ipapercms.dk/UNICEFDanmark/Brnekonventionen/>

10.0 Bilagsoversigt

Bilag 1: Transskription af Interview 1

Bilag 2: Transskription Interview 2

Bilag 3: Transskription Interview 3

Bilag 4: Feltnotater/Transskription Visitationsmødet

Bilag 5: Feltnotater/Transskription Gruppemødet

Bilag 6: Mail-korrespondance med socialfaglig konsulent i Syddjurs Kommune

Bilag 7: Vedlæg fra mail vedrørende styrket indsats

Bilag 8: Interviewguide

Bilag 9: Samarbejdsaftale med Syddjurs Kommune